

Ekonomická
fakulta
Faculty
of Economics

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Ekonomická fakulta
Katedra aplikované matematiky a informatiky

Bakalářská práce

Socio-demografický vývoj sídel Českobudějovicka

Vypracoval: Martina Fiktusová
Vedoucí práce: RNDr. Renata Klufová, Ph.D.

České Budějovice 2016

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
Fakulta ekonomická
Akademický rok: 2012/2013

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Martina FIKTUSOVÁ**
Osobní číslo: **E11674**
Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Řízení a ekonomika podniku**
Název tématu: **Socio-demografický vývoj sídel Českobudějovicka**
Zadávací katedra: **Katedra aplikované matematiky a informatiky**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem práce je zmapovat vývoj vybraných socio-demografických faktorů (věk, pohlaví, víra, vzdělání, rodinný stav) sídel v regionu Českobudějovicka a popsat jejich souvislosti s širším rozvojem daného regionu, resp. systému osídlení v tomto regionu.

Metodický postup:

1. Studium odborné literatury - literární přehled - problematika sociálně demografického vývoje v regionech.
2. Stanovení hypotéz, týkajících se socio-demografického vývoje Českobudějovicka.
3. Metodická část - hodnocení sociálně demografického vývoje (ukazatele a metody), prostorová distribuce.
4. Akvizice dostupných dat, jejich příprava pro prostorovou analýzu a analýzu v prostředí GIS - návrh konceptuálního modelu.
5. Vlastní analytická část (počítačový model, dílčí analýzy, prognóza).
6. Závěry a obecná doporučení.

Rozsah grafických prací: 20 map či výkresů

Rozsah pracovní zprávy: 40 - 50 stran

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná

Seznam odborné literatury:

1. **Burcin, B. a kol.** *Demografická situace České republiky: Proměny a kontexty 1993 - 2008.* Praha: Slon, 2010, 238 s. ISBN 978-80-7419-024-7.
2. **Fotheringham, A., S., Ch. Brundson a M. Charlton.** *Quantitative Geography: Perspectives on Spatial Data Analysis.* SAGE Publications, 2002, 270 s. ISBN 0-7619-5948-3.
3. **Kalibová, K. a kol.** *Demografie (nejen) pro demografy.* Praha: Slon, 2009, 241 s. ISBN 978-80-7419-012-4.
4. **Klufová, R. a Z. Poláková.** *Demografické metody a analýza: demografie české a slovenské populace.* Wolter Kluwer, 2010, 308 s. ISBN 978-80-7357-546-5.
5. **Robinson, G., M.** *Methods and Techniques in Human Geography.* Wiley, 1998, 556 s.
6. **Srb, V.** *1000 let obyvatelstva českých zemí.* Praha: Karolinum, 2004, 275 s.
7. **Oficiální stránky českého statistického úřadu:** www.czso.cz
8. časopis *Demografie.*

Vedoucí bakalářské práce:

RNDr. Renata Klufová, Ph.D.

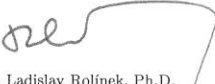
Katedra aplikované matematiky a informatiky

Datum zadání bakalářské práce:

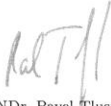
2. ledna 2013

Termín odevzdání bakalářské práce:

15. dubna 2014

doc. Ing. Ladislav Rolínek, Ph.D.
děkan

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
Studentská 13 (25)
370 05 České Budějovice

prof. RNDr. Pavel Tlustý, CSc.
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 28. února 2013

Prohlášení:

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 15. dubna 2016

.....

Poděkování:

Na tomto místě bych chtěla velmi poděkovat vedoucí bakalářské práce RNDr. Renatě Klufové, Ph.D. za laskavé a odborné vedení, vstřícnou ochotu, cenné rady a připomínky a hlavně za trpělivost a ohromnou pomoc při zpracování této bakalářské práce. Zároveň děkuji své rodině a všem blízkým za jejich trpělivost a podporu při vytváření této práce.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá demografickým a sociálním vývojem obcí okresu České Budějovice od pádu socialistického režimu po současnost (1989 – 2014). Především sleduje rozdílnosti ve vývoji počtu obyvatel, ve změnách migračního a přirozeného přírůstku, v rozvoji vzdělanosti populace a také rozdílnosti ve stárnutí obyvatel v jednotlivých obcích okresu v závislosti na změnách a nových trendech ve společnosti, které nastaly po období komunismu. V závěru jsou vystiženy obce nebo také skupiny obcí, ve kterých došlo v průběhu sledovaného období k výrazné demografické i sociální revoluci.

Teoretická část je věnována seznámení s charakteristikou okresu, vývoji jednotlivých demografických ukazatelů a změnám v oblasti školství a průmyslu v Českobudějovickém okresu jako celku.

Součástí bakalářské práce jsou kartogramy, porovnávající vývoj demografických ukazatelů za určité dekády a následně za celé sledované období jednotlivých katastrálních území a grafy zobrazující vývoj těchto demografických ukazatelů podle obcí, rozlišených dle velikostních skupin, a také podle jednotlivých kategorií obcí.

Klíčová slova: obce, okres České Budějovice, populační vývoj, přirozený přírůstek, migrace, stárnutí populace, vzdělanost

ABSTRACT

This bachelor thesis discusses the demographic and social development of municipalities in the administrative district of České Budějovice in the period between the fall of the socialist regime and the present day (1989-2014). It mainly focuses on the differences in the development of population, changes in population increase both natural and caused by immigration, advances in education of the population, differences in the ageing of the residents of individual municipalities in the district, depending on the changes and new trends in the society which came after the fall of communism. The conclusion of this work then pinpoints those municipalities, or groups of municipalities, which have experienced marked demographic or social changes.

The theoretical part is focused on introducing the characteristics of the district, the development of individual demographic indicators and the changes in the field of education and industry in the district of České Budějovice as a whole.

The thesis also includes cartograms, which serve to compare the development of demographic indicators in specific decades, as well as in the whole period of monitoring the individual cadastral areas. Also included are graphs showing the development of these demographic indicators in municipalities, sorted according to their size groups and also according to the individual categories of municipalities.

Key Words: municipalities, district of České Budějovice, population development, natural population increase, migration, population ageing, education

OBSAH:

1.	Úvod	10
2.	Cíl práce	12
3.	Demografie	14
	3.1. Předmět a objekt demografie	14
4.	Prameny demografických dat	16
5.	Demografické pojmy	18
6.	Demografické obory	19
7.	Analýza časových řad	20
8.	Historie Českobudějovicka	21
9.	Charakteristika okresu České Budějovice	25
	9.1. Geografie okresu	26
	9.2. Charakter osídlení	27
10.	Obyvatelstvo	30
	10.1. Vývoj počtu obyvatel	31
	10.2. Struktura obyvatel podle pohlaví a věku	33
	10.3. Přirozená měna obyvatelstva na Českobudějovicku	36
	10.4. Mechanický pohyb obyvatelstva	39
	10.5. Rodinný stav	41
	10.6. Národnostní složení obyvatelstva	43
11.	Vzdělanost	44
	11.1. Vzělanost v období socialismu	44
	11.2. Rozvoj školství	47
12.	Vývoj průmyslu	52

12.1. Průmysl v roce 1987	54
12.2. Průmyslové podniky v současnosti a jejich historie	55
13. Vlastní analytická část – testování hypotéz	59
13.1. Hypotéza č. 1 – populační vývoj obyvatel.....	61
13.1.1. Početní vývoj populace podle kategorií a velikostí obcí.....	68
13.2. Vývoj migračního a přirozeného pohybu obyvatelstva.....	71
13.2.1. Vývoj pohybu obyvatelstva podle kategorií a velikostí obcí	75
13.3. Hypotéza č. 2 - vývoj stárnutí populace	77
13.3.1. Vývoj věkové struktury a stárnutí populace podle kategorií a velikostí obcí.....	82
13.4. Hypotéza č. 3 - vývoj vzdělanosti obyvatel	85
13.4.1. Vývoj vzdělanosti obyvatel podle kategorií a velikostí obcí	90
13.4.2. Vývoj počtu školských zařízení	93
14. Závěr	96
15. Přehled použité literatury.....	100
15.1. Internetové zdroje.....	101
16. Seznam obrázků, tabulek a grafů	106

1. Úvod

Téma socio-demografický vývoj sídel Českobudějovicka jsem si vybrala z několika důvodů – jednak kvůli jeho propojenosti s jinými vědními obory jako jsou např. sociologie, statistika, ekonomie, ale i díky faktu, že při analýze demografických událostí se mohu dozvědět mnoho užitečných zajímavostí a skutečností z Českobudějovicka. Tato oblast je pro mě významná, protože zde žiji celý svůj život, a proto ráda vyhledávám další informace o mém rodném kraji. Okres České Budějovice je hlavním ekonomickým a obchodním centrem Jihočeského kraje.

Téma této bakalářské práce je zaměřené na popis jednotlivých demografických a sociálních charakteristik tohoto okresu a na jejich vývoj po roce 1989. Snažím se vypracovat, co možná nejpřesnější obraz stavu populace a její proměny, jak věkové, tak i sociální, od doby, kdy padl komunistický režim.

Rok 1989 byl klíčovým bodem, který znamenal pro Českou republiku celkovou změnu struktury v hospodářství, ekonomice i v politice. Transformace hospodářství vedla ke vzniku menších podniků a závodů, snižování počtů pracovníků a zvýšení nezaměstnanosti na venkově, poklesu zemědělské výroby na úkor zvýšení zaměstnanosti v sektoru služeb, lázeňství a cestovního ruchu.

Po roce 1989 se zvyšoval počet venkovských obcí z důvodu rozdělování dříve násilně sloučených obcí.

Rok 1989 neznamenal jenom změnu hospodářství státu, ale i celkový převrat života lidí ve společnosti. Vznikaly nové pracovní příležitosti, rozšíření možností ve vzdělanosti a nové trendy ve společnosti.

Pro tuto práci byly na bázi prostudované odborné literatury vymezeny hypotézy. Každá hypotéza se týká určitých faktorů demografického nebo sociálního vývoje okresu České Budějovice. Jedna hypotéza se zabývá populačním vývojem, druhá zachycuje změny ve stárnutí obyvatel a poslední popisuje rozvoj vzdělanosti:

1. Hypotéza: Od roku 1990 v okrese narůstá počet obyvatel. Tato skutečnost velmi ovlivňuje demografickou situaci okresu a sociální situace obyvatel se neustále mění. Početní růst obcí podléhá jejich poloze, související s blízkostí k mikroregionálním centřům. Vlivem vnitřní migrace městských obyvatel je předpokládán mnohonásobný nárůst populace v suburbánních obcích, jež může ovlivnit demografický vývoj místních lidí. Rozvoj v jednotlivých obcích je nerovnoměrný. Rozdíly v ekonomické úrovni jsou v jednotlivých obcích způsobeny nabídkami práce, věkovým složením obyvatelstva a také dostupností veřejných služeb. Tyto podmínky značně ovlivňují hustotu osídlení a zájem mladé generace o usazení v těchto obcích.
2. Hypotéza: Stárnutí populace se stává jedním z nejvýznamnějších demografických trendů v současnosti ve všech evropských zemích. V důsledku snižování porodnosti v poměru k historickým hodnotám, lze předpokládat dlouhodobý nárůst populace seniorů. Problémy, které mohou nastat s populačním stárnutím, ovlivní život celé společnosti. Bude docházet k poklesu počtu ekonomicky aktivních lidí, zvýší se náklady na sociální systém a zdravotní péči. Populační stárnutí je závislé na demografickém vývoji porodnosti, která se může v jednotlivých územních oblastech okresu značně lišit vlivem přísunu mladé generace.
3. Hypotéza: Už v období socialismu se politika snažila umožnit rovný přístup ke vzdělání nižším sociálním vrstvám a odstranit tak jejich znevýhodnění ve společnosti. Po roce 1989 byla změněna celková struktura školství. Mohly se zakládat nestátní školy, vznikaly nové obory a školství začalo přizpůsobovat svou nabídku poptávce uchazečů. S novým trendem přišly i možnosti v rozvoji vzdělání. Počty přijímaných předškoláků, žáků i studentů se musely řídit demografickou situací okresu. Na tomto základě byla některá školská zařízení zrušena nebo donucena snižovat své stavy. Úroveň vzdělání je chápána jako důležitý ukazatel celkové vyspělosti společnosti a bývá využívána pro územní srovnání. Úroveň vzdělanosti může mít důležitou roli obzvláště v ekonomickém rozvoji určitého území.

2. Cíl práce

Cílem mé práce bylo zmapovat a analyzovat jednotlivé demografické ukazatele v obcích okresu České Budějovice za určitá období po roce 1989, jež znamenal pro společnost zásadní změny. Na základě těchto hodnot porovnat jejich vývoj za celé sledované období a vyvodit ze zjištěných poznatků výsledky pro jednotlivé obce.

V první kapitole je vhodné poskytnout základní teoretické poznatky o demografii jako vědě, čím se zabývá, jaké jsou její obory a z jakých pramenů získává hodnoty pro demografická data.

V další části mé bakalářské práce se budu věnovat historii a základní charakteristice okresu České Budějovice. Pozornost zaměřím především na sociální a ekonomický vývoj populace na základě jednotlivých demografických ukazatelů v rámci celého okresu jako celku a také vývoji školství a průmyslu po roce 1989.

V následující kapitole, která bude představovat již vlastní práci, se budu nejprve zabývat populační analýzou vývoje v jednotlivých obcích okresu. Specifikuji zde, čím je početní vývoj ovlivněn, v jakých obcích nebo v jakých kategoriích obcí dochází ke značnému nárůstu či poklesu obyvatel a jaké trendy působí na změny v počtu populace. Po roce 1989 docházelo odkládání manželství a k poklesu porodnosti. Zásadním bodem v početním vývoji v obcích může být trend „suburbanizace“, který se začal projevovat v 21. století.

Další část vlastní práce bude věnována vývoji demografického stárnutí populace, jevy a trendy, působící na stárnutí populace. Pokles porodnosti po pádu komunismu se značně projeví na snížení počtu dětské generace. Silně rozené ročníky 70. let postupně dosahují věku seniorů, což může mít vliv na nárůstu starší generace. Také zhodnotím, jak moc populace v okrese stárne, které obce populačně stárnou a které naopak mládnou.

V poslední části vlastní práce provedu analýzu vzdělanosti a rozvoje školství pro jednotlivé obce okresu. Zaměřím se na změnu úrovně vzdělanosti v jednotlivých obcích okresu, na změnu ve struktuře školství po roce 1989 a v kterých obcích se zvyšuje podíl vzdělaných osob. Vyšší úroveň vzdělanosti je již otevřena široké veřejnosti a nabízí lepší uplatnění v budoucím zaměstnání.

V závěru je potřebné zhodnotit celkové změny sociálního a demografického vývoje v jednotlivých obcích okresu a rozpoznat, které obce populačně rostou, které populačně stárnou nebo mládnou a v kterých obcích přibývá vzdělanosti a k tomu zjistit hlavní příčiny změn těchto jevů.

3. Demografie

Demografie je věda, zabývající se reprodukcí lidských populací. Studium se zaměřuje na jejich strukturu, velikost a vývoj. Tento obor se soustřeďuje na kvantitativní a kvalitativní jevy, jako jsou úmrtnost, plodnost a migrace (Pavlík a Kalibová, 2005).

Pojem demografie je řeckého původu (démós – obyvatelstvo, lid; grafeín – popisovat, psát; v češtině znamená lidopis), což vyjadřuje, že demografie se zabývá popisem obyvatelstva. Demografie je považována za vědu o obyvatelstvu nebo také populační vědu. Termín populace obvykle označuje obyvatelstvo určitého území nebo jen jeho část (Klufová a Poláková, 2010).

3.1. Předmět a objekt demografie

Demografie koncentruje svůj zájem na lidskou populaci, jež je objektem studia mnoha vědních okruhů.

Předmětem demografického studia je proces demografické reprodukce lidské populace a na tomto základě je studován její populační vývoj, který je ovlivňován přirozenou měnou obyvatelstva a migrací.

Ze studií vyplývá, že demografie nemá přesné hranice a je těsně propojena s dalšími vědními disciplínami, jako jsou ekonomie, sociologie, sociální demografie, etnografie, psychologie i lékařské vědy. K demografii má blízko geografie, obzvláště geografie obyvatelstva neboli geodemografie, která se zabývá geografickými aspekty rozmístění obyvatelstva a je součástí demografického (populačního) vývoje.

Demografie patří mezi vědní obory, které studují soustavy, jež obsahují stejné prvky, a poznávají jejich vnitřní podmíněnost. Na jedné straně hledá demografie obecné zákonnosti demografické reprodukce a na straně druhé zkoumá jejich specifické projevy u konkrétních populací (Kalibová, Pavlík a Vodáková, 2009).

Podmínky, jež svou váhou působí na demografickou reprodukci, jsou důležitými kritérii demografie. Těmito podmínkami jsou demografické jevy neboli události a procesy, které vyvolávají přirozenou obnovu stavu obyvatelstva. Tato obnova je důsledkem střídání zemřelých generací generacemi nově narozených (Roubíček, 1997).

4. Prameny demografických dat

Soupis obyvatelstva

Soupis obyvatelstva je jednoduchý a slouží pro rychlý přehled počtu obyvatel. Obsahoval pouze základní údaje (např. věk, pohlaví, povolání). Soupisy byly používány např. pro vědecké účely a marketingové plánování.

Sčítání lidu

Sčítání patří mezi statistiky s nejstarší historií. Jedná se o rozsáhlou akci, při které je potřeba co nejpřesnější šetření. Zjišťuje se co nejvíce osobních charakteristik. Pro zjištění co nejvíce informací o všech lidech, se musí vypracovat jednoznačná kritéria jednotlivých postupů, definovat určité pojmy (např. kdo a kde bude sčítán), vyškolit řady pracovníků, vytvořit dotazníky a zajistit zpracování a mnoho dalších opatření a úkolů. Sčítání lidu patří mezi náročné akce, a proto se uskutečňuje zpravidla jednou za deset let.

Sčítání se obvykle realizuje:

- dotazovací metodou (sčítací komisaři),
- pomocí dotazníků (formulář vyplní každá sčítaná osoba, resp. rodinný příslušník), (Koschin, 2000).

V některých zemích se systém sčítání používal pro odhad manželství, úmrtí, narození a jiných demografických jevů. V demografii je sčítání lidu většinou používáno v kontrastu s registry obyvatelstva, jež poskytují průběžné informace o všech členech populace (Alho a Spencer, 2005).

Populační registr

Registr slouží k poskytování údajů o stavu obyvatelstva. V dané zemi se do registru průběžně doplňují veškeré základní údaje (např. narození dítěte, sňatek, apod.) o každém jednotlivci už od jeho narození (jednotlivec je zařazen v registru pod svým rodným

číslem) a z registru je vyřazen pouze úmrtím nebo emigrací (tento termín se používal do r. 1990).

Údaje v populačních registrech jsou kontrolovány a aktualizovány při jednotlivých sčítání obyvatel (Veselá, 1997).

Zvláštní zjišťování

Jednorázová akce, která se provádí u vybraného souboru obyvatelstva. Její úlohou je doplnění nebo aktualizování údajů ze sčítání a evidence obyvatelstva. Specializuje se na informace, které poskytují sběr konkrétních údajů a získávání informací, např. o názorech obyvatelstva na určité situace (Klufová a Poláková, 2010).

Kohorty a kontrolní případové studie

Kohorta je složena ze skupiny osob, kterou charakterizuje nějaký společný znak. Kohortu můžeme také považovat jako uzavřenou populaci. V praxi se kohorta může ztenčit úmrtím nebo je otevřená ve vztahu k úmrtí.

Veškeré informace ze sčítání jsou k dispozici v databázích z různých studií a sociálních průzkumů. Tyto databáze slouží k poskytnutí zdrojů dat pro určité kauzální výzkumy (Alho a Spencer, 2005).

5. Demografické pojmy

Sociální demografie

Sociální jevy jsou studovány na obecné úrovni demografické reprodukce a chování.

Sociální demografie se zabývá studiem vzájemného vztahu demografického a sociálního vývoje. Zejména studuje vztahy a rozdíly mezi populačními a sociálními jevy (kriminalita, potraty, porodnost, nemocnost, atd.) (Kalibová, Pavlík a Vodáková, 2009).

Demografická analýza

Demografická analýza se zabývá procesem poznávání, popisu a rozбором jednotlivých složek demografické reprodukce. Zkoumá proměnlivost demografických jevů jak v čase, tak i na určitém území (Kalibová, Pavlík a Vodáková, 2009).

Sídlo

Sídlo je zastavěný prostor trvalými obydlími, který je oddělený od jiných zastavěných území nezastavěným prostorem. Sídla jsou rozlišována podle velikosti na samoty, vesnice a města (Pavlík a Kalibová, 2005).

Populace

Populace je soubor jedinců, žijících na určitém území, mezi nimiž dochází k demografické reprodukci. Lidské populace vznikají většinou na základě migrace a míšení z různých původních populací. Jednotlivé populace mívají většinou společný jazyk, národnost, kulturu (Klufová a Poláková, 2010).

6. Demografické obory

Historická demografie – zabývá se studiem historické populace a jejím rozvojem v jednotlivých etapách vývoje lidské civilizace. Jejím cílem je využití populačního vývoje k ověření teorie a vytvoření vlastních hypotéz (Klufová a Poláková, 2010).

Teoretická demografie – studuje demografické procesy lidské populace ze všeobecného hlediska. Formuluje různé hypotézy, zákonitosti demografických událostí a teoretické poznatky. Zabývá se rozpracováním základních principů demografických jevů a procesů (Klufová a Poláková, 2010).

Popisná demografie – popisuje veškeré údaje o obyvatelstvu, které se týkají jeho velikosti, struktury, geografického rozložení a vývojem. Slouží jako zdroj informací pro státní a regionální instituce a pro další vědní obory, které se zajímají o obyvatelstvo (medicína, sociologie a další), (Klufová a Poláková, 2010).

Regionální demografie – zabývá se demografickými procesy v regionálním prostoru. Provádí regionální rozbor, podobnosti a rozdíly demografických situací. Zkoumá pracovní zdroje, stav a vývoj obyvatelstva a migraci v jednotlivých regionech. Regionální demografie souvisí s ekonomickou demografií, geografií obyvatelstva a geodemografií. Analyzuje ekonomickou situaci, aktivitu obyvatelstva a její rozvoj v regionu (Klufová a Poláková, 2010).

Ekonomická demografie – jinak také nazývána jako sociodemografie či společenská demografie. Studuje ekonomické aspekty týkající se obyvatelstva. Zabývá se vzájemnými vztahy populace, ekonomiky a společnosti, také ekonomickou reprodukcí (Klufová a Poláková, 2010).

7. Analýza časových řad

Analýza časových řad je důležitou součástí rozvoje statistiky. Časové řady jsou posloupnosti pozorování chování jevů v minulosti a předpokladů jejich budoucího vývoje. Data, jež vytváří časovou řadu, jsou v čase chronologicky uspořádaná pozorování.

Tyto analýzy jsou využívány ve všech oborech jako např. v medicíně, ve fyzice nebo v ekonomice, kde je dokonce důležitou složkou pro analýzu ekonomických dat.

Výsledky analýzy časových řad se využívají pro nalezení údajů, pro něž není k dispozici výsledek pozorování nebo měření.

Časová řada představuje určitou posloupnost hodnot ukazatelů, které jsou měřeny ve stanovených časových intervalech.

Mezi základní typy časových řad, klasifikovaných podle charakteru patří:

- intervalová časová řada – data jsou závislá na délce sledovaného intervalu (např. měsíční výroba piva v ČR)
- okamžiková časová řada – data, vztahující se k určitému okamžiku (např. počet zaměstnanců v podniku v letech 1990 – 1995)

Okamžikové řady se v případě stejných vzdáleností mezi jednotlivými okamžiky provádí pomocí prostého chronologického okamžiku a v případě odlišných vzdáleností pomocí váženého chronologického průměru (Litschmannová, © 2010).

Časovým okamžikům t_1, t_2, \dots, t_n odpovídají hodnoty časové řady x_1, x_2, \dots, x_n :

Prostý chronologický průměr – aritmetický průměr všech hodnot řady, ale z prvního a posledního členu se bere jen $\frac{1}{2}$ a číselník se dělí $(n-1)$:

$$\bar{x} = \frac{\frac{1}{2}x_1 + x_2 + \dots + x_{n-1} + \frac{1}{2}x_n}{n-1}$$

8. Historie Českobudějovicka

Oblast jižních Čech nebyla v historii vhodná pro osídlení. Celý kraj byl velmi hustě zalesněn, plný mokřin a vodních toků. První zmínka o osídlení v této oblasti pochází z 1. poloviny druhého tisíciletí př. n. l. Podle pozůstatků zemřelých se předpokládá, že se sem přistěhovali nejen zemědělci, ale spíše zámožní pastevci, zřejmě ze sousedního Podunají. Nejstarší zmínky o osidlování Českobudějovicka obyvateli slovanského původu pocházejí ze 7. století (Pletzer, 1959). Ve 13. století se v okrese začala osidlovat dosud nevyužitá území. Vznikalo mnoho vesnic a většina starších osad byla reorganizována. V té době se začaly využívat pro výstavbu vesnických obcí půdorysy, které určovaly velikost, pravidelnost, osovou komunikaci a celkovou uspořádanost návsi a usedlostí. Byly zakládány i malé obce, které nebyly tak uspořádané, ale vznikaly podle možností místa a zakladatele. V též době byla budována také všechna významnější města a městečka na Českobudějovicku, včetně známých Českých Budějovic (Kolář, 2012).

Během první poloviny 13. století poblíž vltavského brodu severně od soutoku Vltavy a Malše existovala ves zvaná Budivojovice. V období šedesátých let 13. století český panovník Přemysl Otakar II. nechal vystavět královské město u soutoku Vltavy a Malše. Město mělo užitek z rozvoje řemesel a obchodu, obzvláště ze soli a dobytku. Přesnější údaje o rozvoji města a počtu jeho obyvatel pocházejí ze 14. století. V této době se začaly vést záznamy o městských dávkách.

Na přelomu 14. a 15. století byl zaznamenán v Českých Budějovicích výraznější nárůst obyvatelstva, který měl za následek zvýšení hustoty osídlení. Zatímco se do Českých Budějovic stěhovali první obyvatelé, přicházelo sem také mnoho obchodníků a řemeslníků. Obyvatelé města nacházeli obživu především v řemesle a zemědělství, kterému se věnovali především lidé na předměstích. Do města přicházeli další lidé z jiných měst a především z venkovů. Docházelo tak ke zvyšování počtu obyvatelstva a k počestřování města.

Na konci 14. století v Českých Budějovicích převažovala převážně německá jména, avšak v následujících letech docházelo ke zvýšení českých jmen příchodem českého vesnického obyvatelstva do Českých Budějovic (Grulich, 2013).

Od 15. století některé obce v důsledku rozvoje rybníkářství zanikaly nebo byly zatopeny. Ve větších městech byly přestavovány a rozšiřovány kostely. Na rozcestích, podél cest nebo na návších byla stavěna boží muka, která dokazovala lidovou zbožnost (Kolář, 2012).

V 16. století proběhla morová epidemie, a tím byl narušen demografický vývoj. Počet obětí na lidských životech dosáhl přibližně jednu osminu obyvatel města. V Českých Budějovicích docházelo ke germanizaci vlivem okolních německých vesnic i německy mluvících řemeslníků a jednotlivců z okolních vsí. Bohatství města pocházelo z poddanských vesnic, rozvoje obchodu i místní řemeslné výroby.

V 17. století docházelo k populačním ztrátám během třicetileté války, která také přinesla epidemie a hladomory. Došlo tedy k poklesu obyvatel zhruba o 40 % a ochromení rozvoje obchodu a řemesel (Grulich, 2013). V jižních Čechách a obzvláště na Českobudějovicku odehrávaly válečné události stavovského povstání. Mnoho vesnic bylo vyliďněno a některé osady zůstaly už úplně opuštěné. Dnes po nich najdeme pouze hráze zaniklých rybníků a terénní nerovnosti. Obnova obcí po válečném období trvala desítky let, protože byla ještě mařena častými požáry. Na venkovských sídlech se stavěly dřevěné stavby, které k požáru velice dopomohly. Některé vesnice vyhořely úplně, některé jen částečně. Požáru se nevyhnuly ani České Budějovice, kde podleho požáru přes 200 domů.

V druhé polovině 17. století docházelo k upřesňování hranic na základě pokroku v měření zemského povrchu. Dříve se hranice popisovaly podle skalních a přírodních útvarů, podle stromů a podobně. Na nová ohrazení se začaly používat mezní kameny a kopaly se hraniční strouhy. Některé mezníky se na mnoha místech dochovaly dodnes (Kolář, 2012).

Během 18. století byla velká část měšťanských domů přestavěna nebo upravena do nového barokního stylu. V tomto období docházelo opět ke zvyšování počtu obyvatel, a tím byly plně nahrazeny ztráty z poválečných let. K dalšímu vzniku nových obytných domů a k rozšiřování města pomohl rozvoj cechovní výroby. Poté České Budějovice ještě postihovaly časté epidemie a také velký hladomor, ale tyto demografické krize způsobily pouze dočasnou stagnaci a nikoliv neohrožily zastavení demografického vývoje ve městě.

Od konce 18. století se rychle zvyšovat počet místního obyvatelstva a to hlavně především vlivem migrace za prací. Do města přicházelo stále více lidí z venkova za pravidelným výdělkem. Na základě přílivu nového obyvatelstva se zvyšovaly, přistavovaly nebo upravovaly domy nebo se začaly zřizovat nájemní domy s malými byty (Grulich, 2013). Vesnice získávaly podobu zemědělského venkova. Tato podoba zůstala ve většině vesnic dodnes. V této době stát povolil dělení venkovských usedlostí, aby státu přibývali další obyvatelé. Toho využili hospodáři a začali oddělovat pozemky pro své syny. Vznikaly celé řady nových chalup a na tomto základě vznikaly nové osady na oddělených okrajových pozemcích (např. Nové Homole, Malé Dubičné). Také byly vrchnostmi zakládány nové vesnice na nevyužívaných pozemcích za účelem získání nových pracovních sil pro práce v lesích, plavení dřeva a podobně. Pro požární opatření vesnic byla vydána určitá opatření. Místo dřevěných staveb se požadovaly zděné domy, nehořlavé střechy a kovárny musely být vzdáleně umístěné od ostatních staveb. Důsledkem tohoto opatření byla i celková změna podoby vesnic. Už se nestavěly domy v souvislých řadách kolem návsi, nýbrž se měnila celková prostorová uspořádání vesnic. Změny se projeví i na barevnosti a vnější podobě vesnic. Pro případ požárů byly postaveny zvoničky nebo kaple se zvony, které sloužily i pro ohlášení poplachu, a také vznikaly na návších rybníky. Přestavby a novostavby některých sídel už neprováděli místní tesaři a zedníci, ale vše podléhalo schválení vrchnosti a krajských inženýrů. Během první poloviny 19. století se v jižních Čechách prosadil styl selského baroka, který můžeme obdivovat jen v malém množství vesnic (Holašovice, Záboří, Dobčice, Opatovice a další vesnice v jejich okolí).

Od dob císaře Josefa II. byly v mnoha venkovech zavedené jednotřídky, které byly umístěné v budovách, jež se nepříliš lišily od okolních chalup. V druhé polovině 19. století se zaváděly vícetřídni školy ve vícepatrových budovách (převážně jednopatrové budovy). Ve 20. letech 20. století se stavěly už nové školní budovy, které se vyznačovaly svou architektonickou výstavbou. Ve větších obcích vznikaly sportovní kluby, hřiště a také koupaliště.

V druhé polovině 20. století vznikaly na venkovech jednotná zemědělská družstva (JZD), kde pracovali hlavně místní obyvatelé. Některá družstva se dokonce spojila a tím se utvářely obrovské celky (např. jedno z největších – JZD Olešník). Velkou oblibou se stalo chataření a chalupaření, zejména kolem rybníků Mrhal a Dehtář a také kolem řeky Malše. Stavěly se vodní nádrže (Římov) a vnikaly nové formy bydlení v panelových

domech a bytovkách. Výhodou bylo, že tyto stavby zabraly malou plochu pro obydlí mnoha lidí, avšak rušily starou zástavbu ve městech a jiných obcích.

Celkově se na přelomu 20. a 21. století změnila veškerá architektura v jihočeských městech a obcích. Příčinou jsou sluneční elektrárny, skladovací a obchodní haly, přestavby vesnických objektů, betonové a asfaltové plochy. Krajina je nyní tak zničená, jako nikdy dříve (Kolář, 2012).

Revoluce v r. 1945 a vítězný únor 1948 znamenalo pro jižní Čechy značný převrat. Od této doby se celý kraj mění, hlavně zdejší způsob života. Ve všech obcích bylo zavedeno elektrické osvětlení a telefonního spojení. Na venkovech se stavěly nové domy a kolem měst vznikala nová sídliště s moderními domy a byty. Do všech obcí byly zavedeny autobusové linky, které umožnily spojení s okolními obcemi za kulturou, školou a prací. Ve většině větších obcí byla vybudována kina, kulturní domy, besedy.

Po znárodnění v roce 1948 se průmysl rozvíjel rychlým tempem. Vzniklo mnoho nových závodů nejen v krajském městě, ale i v dalších obcích, a starší podniky se modernizovaly. Vznikly velké závody, jako Calofrig v Borovanech, Igla v Trhových Svinech (Pletzer, 1959).

9. Charakteristika okresu České Budějovice

Vznik okresu České Budějovice se při současných hranicích zařazuje do druhé poloviny 20. století, tedy do roku 1960. Podstatná část okresu je tvořena bývalými menšími okresy Trhové Sviny, Týn nad Vltavou, České Budějovice. Poté se k okresu připojilo několik obcí z bývalých okresů Český Krumlov, Vodňany, Kaplice, Soběslav a Třeboň.

Českobudějovicko leží při jihovýchodní hranici Čech s Rakouskem, ve střední až jihovýchodní části Jihočeského kraje. Je to významná turistická oblast plná lesů, polí, sadů, luk, toků a rybníků. Okres sousedí s Českokrumlovskem na jihu, Strakonickem a Prachatickem na západě, Píseckem na severozápadě, Tábořskem na severovýchodě a Jindřichohradeckem na východě. Českobudějovický okres tvoří jihovýchodní státní hranici Čech s Rakouskem v délce 22 km.

Na Českobudějovicku je vysoká intenzita dopravy silniční a také i železniční. Nevýhodou je, že okres nemá dostatečné propojení s mezinárodními komunikačními sítěmi.

Nejvyšší hustota osídlení je v Českých Budějovicích a jeho okolí, zatímco nejméně osídlená je oblast Novohradsko. Českobudějovický okres má nejvíce obyvatel v Jihočeském kraji a v rámci celé České republiky se řadí na deváté místo. Převážná většina obyvatel okresu žije ve městech (ČSÚ, © 2015a).

Celková rozloha okresu činí 1 639 km². Svou rozlohou je tento okres čtvrtým největším okresem v celé České republice a v Jihočeském kraji je až druhý největší po okrese Jindřichův Hradec. Více než polovinu plochy tvoří zemědělská půda. Z celkové plochy okresu se na 40 % podílí orná půda, lesní půda zaujímá přibližně třetinu ploch okresu a na vodní plochy připadá zhruba necelých 6 % (Wikipedie, © 2015a).

9.1. Geografie okresu

Těžba surovin je v okrese velmi slabá. U Lhotic na Českobudějovicku se těžilo antracitové uhlí do roku 1948. Stejně tak i těžba lignitu v dolu u Mydlovar byla ukončena v roce 1974. V současné době se zde netěží žádné průmyslové rudné ložisko. Jihočeský kraj je bohatý na žáruvzdorné i nežáruvzdorné jíly, které jsou základní surovinou pro cihlářský a stavební průmysl. Největší ložisko křemeliny v České republice se nachází u Borovan. Výskyt minerálních vod a stejně tak i termálních vod je v této oblasti velmi slabý.

Celý Jihočeský kraj včetně Českobudějovického okresu hospodařil hlavně v zemědělské výrobě (mléko, maso, obiloviny) a lesním a rybném hospodářství. Dříve se o tato hospodaření starala integrovaná seskupení JZD a státní statky. Dnes však tato hospodářství zde upadají, protože většina těchto společností byla privatizována, změněna na jiné společnosti nebo zanikla z důvodu využití obchodu se zahraničím. V současnosti se zde převážně pěstuje pšenice, řepka a kukuřice, ale i jiné suroviny v menších množstvích, jako je oves, žito, brambory, len a jetel. Tato oblast má vhodné přírodní podmínky pro živočišnou výrobu, obzvláště pro chov skotu a ryb. Prosperoval zde i chov jatečných prasat, avšak v současnosti se tohoto chovu využívá spíše v zahraničí, proto tato hospodářství zde zanikají.

Zdejší oblast nemá své přírodní prostředí příliš narušené průmyslem, proto jsou zde dobré podmínky pro rozvoj rekreace a cestovního ruchu, mezi které patří klimatické podmínky, přírodní zvláštnosti a vodní plochy. Nejnavštěvovanějšími kulturními místy jsou České Budějovice a zámek Hluboká nad Vltavou.

V minulosti byl tento okres hustě osídlen, avšak po druhé světové válce bylo mnoho malých sídel zlikvidováno. Později však větší obce začaly vykazovat vysoké přírůstky na základě příznivého trendu. Velký vliv měly pracovní příležitosti, bytové výstavby a rozvinutá infrastruktura. Menší obce se potýkaly spíše se stagnací nebo menším úbytkem.

Po první světové válce se zde změnilo hospodářství včetně celkové ekonomické úrovně. Docházelo k úbytku obyvatel a celá oblast byla řidčeji osídlena. Ekonomický stav se výrazně zlepšil až socialistickou výstavbou. Vzrostla tak průmyslová a zemědělská výroba, což umožnilo vysokou zaměstnanost (Mištera a kol., 1984; ČSÚ, 2008).

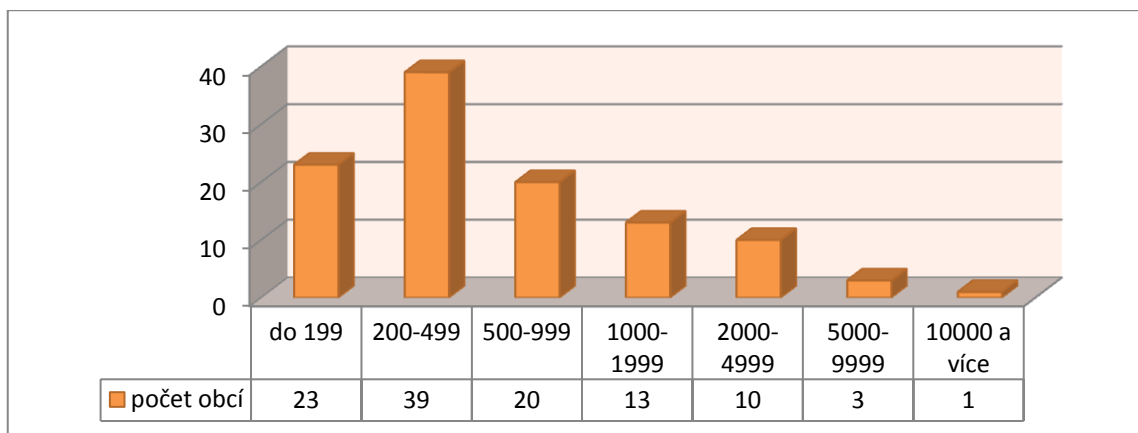
9.2. Charakter osídlení

Od roku 1990 v okrese trvale narůstá počet obyvatel. Obzvláště od roku 2005 se začal značně projevovat ještě vyšší nárůst.

Nejhustěji je osídleno město České Budějovice a jeho okolí. Vyšší hustota se projevuje také ve městech Zlív a Rudolfov. V důsledku vysídlování obyvatel z území podél státních hranic má oblast Novohradská nejnižší hustotu osídlení.

Celková struktura osídlení je v okrese nerovnoměrná. Přes 70 % obyvatel žije ve městech a z celkového počtu obyvatel v okrese žije polovina v Českých Budějovicích. Město České Budějovice se v rámci ekonomické oblasti projevuje jako územně správní centrum kraje. V českobudějovickém okresu žije až 30 % ekonomicky aktivních obyvatel celého kraje. Z hlediska trhu práce se zde projevuje nižší míra nezaměstnanosti (většinou nejnižší v Jihočeském kraji), (ČSÚ, © 2015a).

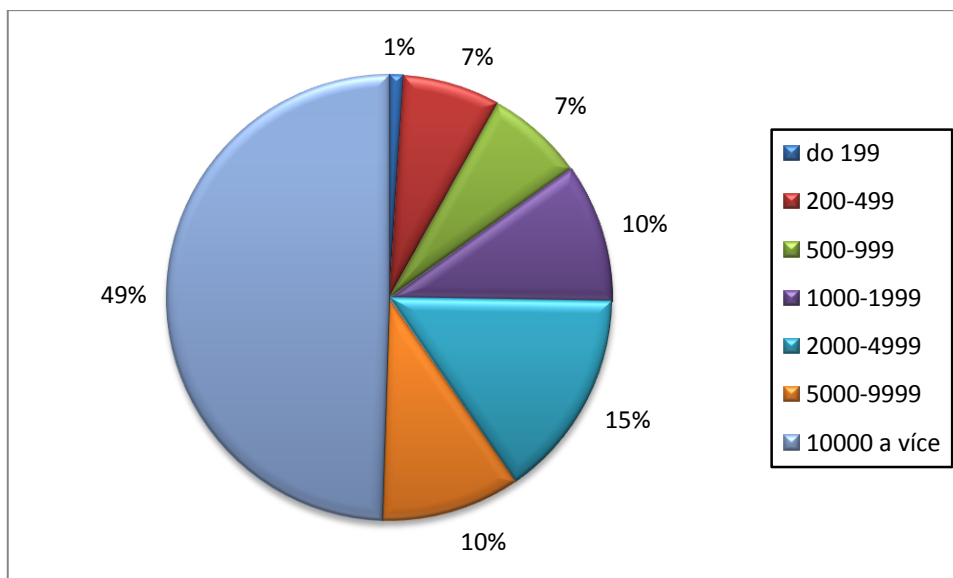
Graf 1: Velikostní kategorie obcí v okrese České Budějovice dle počtu obyvatel (r. 2013)

Zdroj dat: www.czso.cz, vlastní zpracování

Z grafu 1 můžeme zřetelně zpozorovat, že v okrese České Budějovice se nachází značný počet malých obcí. Nejvíce obcí se nachází v kategoriích do 499 obyvatel (celkem 62 obcí), přičemž obcí nad 2000 obyvatel je pouze 14, což tvoří 13 % obcí Českobudějovického okresu. Mezi těchto 13 % patří hlavně město České Budějovice, jež jako jediné město v okrese má přes 10 000 obyvatel. Celý Jihočeský kraj je proslulý mnoha malými venkovskými sídly.

Graf 2: Počet obyvatel v jednotlivých kategoriích obcí v roce 2013 (v %)

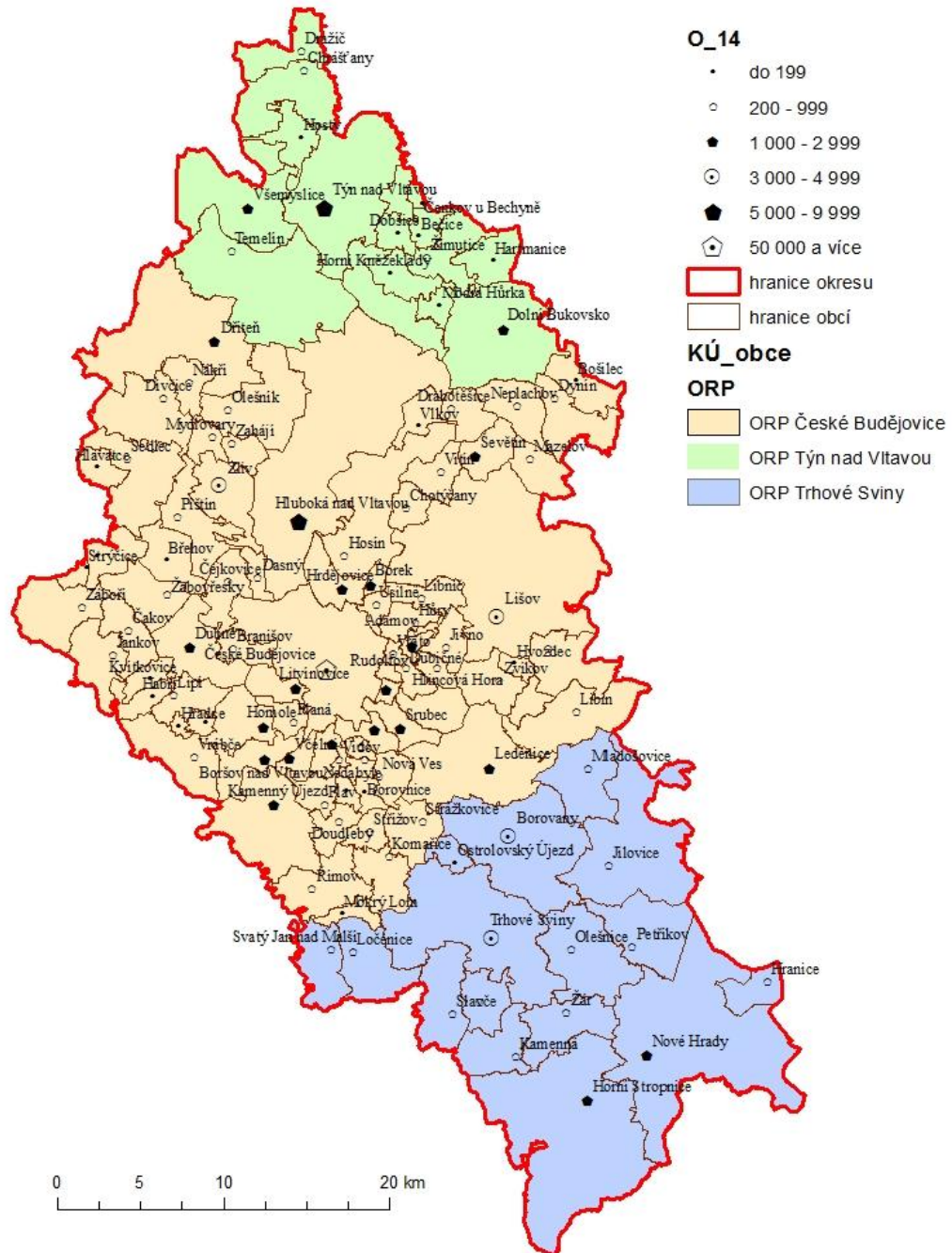
Zdroj dat: www.czso.cz, vlastní zpracování

Z grafu 2 je zřejmé, že téměř polovina obyvatel žije v obcích nad 2000 obyvatel (74 %). Jedná se o obce Borovany, Dobrá Voda u Č. B., Hluboká nad Vltavou, Kamenný Újezd, Ledenice, Lišov, Litvínovice, Nové Hrady, Rudolfov, Srubec, Trhové Sviny, Týn nad Vltavou a Zliv. Největší postavení má město České Budějovice, kde žije celkem 49 % obyvatel okresu České Budějovice. Zbývajících 25 % populace žije v obcích do 2000 obyvatel a z toho v malých obcích do 500 obyvatel žije 8 % obyvatel.

Do okresu České Budějovice spadá 109 obcí, z toho devět mají statut města (Borovany, České Budějovice, Hluboká nad Vltavou, Lišov, Nové Hrady, Rudolfov, Trhové Sviny, Týn nad Vltavou a Zliv), a tři obce statut městyse (Dolní Bukovsko, Ševětín a Ledenice). Žádné z těchto měst nepřekračuje hranici 10 000 obyvatel, kromě statutárního města České Budějovice, která má 93 tisíc obyvatel. Českobudějovický okres má celkem 333 částí obcí. V okrese se nachází 3 obce s rozšířenou působností – České Budějovice, Trhové Sviny a Týn nad Vltavou, a 7 obcí s pověřeným obecním úřadem – České Budějovice, Hluboká nad Vltavou, Lišov, Nové Hrady, Trhové Sviny, Týn nad Vltavou a Zliv (ČSÚ, © 2015b).

Město České Budějovice se nachází přibližně ve středu českobudějovického okresu. V tomto městě žije přes 93 tisíc obyvatel a jeho rozloha činí 56 km². Město se vyznačuje svou velmi vysokou hustotou obyvatel (1 680 osob/ km²), (Wikipedie, © 2015a).

Obrázek 1: Administrativní členění okresu České Budějovice

Zdroj dat: www.czso.cz, vlastní zpracování

10. Obyvatelstvo

Obyvatelstvo je soubor lidí obývajících určité území (města, kraje, státu). Někdy bývá tento název nahrazován pojmem populace, ale obyvatelstvo se většinou skládá z různých populací, etnik a národů. Veškeré údaje o obyvatelstvu včetně sociální struktury se zjišťují prostřednictvím sčítání lidu. Statistické údaje slouží jako nejdůležitější demografické ukazatele, jejichž hodnoty vypovídají nejen o současné situaci, ale také mohou zachytit obecné trendy budoucího sociálního a demografického vývoje (Klufová a Poláková, 2010).

Počet obyvatel okresu České Budějovice činí přibližně 190 tisíc obyvatel, což tvoří téměř 30 % obyvatel celého Jihočeského kraje. Z toho přibližně 72 % obyvatel žije ve městech. V počtu obyvatel je okres největší v rámci Jihočeského kraje. Nejméně obyvatel žije v okrese Prachatice. Hustota zalidnění českobudějovického okresu činí 116 osob/km². Průměrný věk obyvatel dosahuje 41,4 let, z toho u žen 42,7 let a u mužů 40,2 let (ČSÚ, © 2015a).

Tabulka 1: Vybrané ukazatele okresů Jihočeského kraje

Okresy Jihočeského kraje	Počet obyvatel k 31. 12. 2014	Průměrný věk k 31. 12. 2014	Hustota obyvatelstva na 1 km ² k 31. 12. 2014
České Budějovice	189 861	41,4	115,8
Český Krumlov	61 110	40,5	37,8
Jindřichův Hradec	91 778	42,3	47,2
Písek	70 634	42,8	62,7
Prachatice	50 800	41,4	36,9
Strakonice	70 653	42,2	68,5
Tábor	102 464	42,5	77,3

Zdroj dat: www.czso.cz, vlastní zpracování

Tabulka 1 prokazuje, že počtem obyvatel se okres České Budějovice řadí na 1. místo v rámci Jihočeského kraje, druhé místo s počtem obyvatel nad 100 000 zaujímá okres Tábor a potom na dalších místech se řadí okres Jindřichův Hradec, Strakonice, Písek,

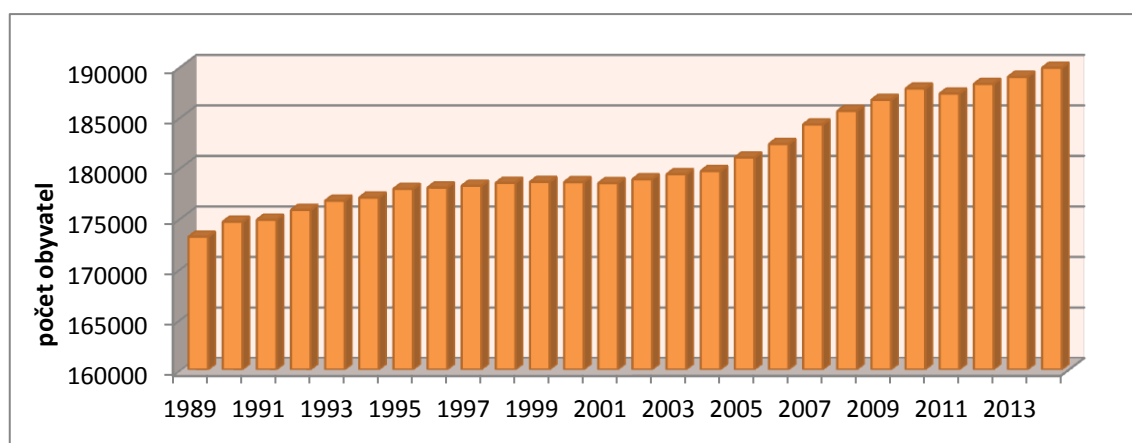
Český Krumlov a nejnižší počet obyvatel má okres Prachatice. Z hlediska průměrného věku mají okresy Jihočeského kraje rozdílné hodnoty. Nejlepších hodnot dosahuje okres Český Krumlov s nejnižším průměrným věkem 40,5 let. Okres České Budějovice a Prachatický okres svým průměrným věkem 41,4 let zaujímají druhé místo. Ostatní okresy Jihočeského kraje mají hodnoty průměrného věku vyšší než 42 let. Nejstarší obyvatelstvo z hlediska průměrného věku má v celém Jihočeském kraji okres Písek (42,8 let).

10.1. Vývoj počtu obyvatel

Po skončení druhé světové války docházelo v okrese, stejně tak i v celé zemi, k trvalému vzestupu počtu obyvatel. Podle dlouhodobého vývoje (od roku 1989) lze zjistit, že vyšší nárůst obyvatel se projevil zejména od roku 2005 (viz. graf 3).

Na zdroj růstu pozitivně působí zejména kladné saldo stěhování a přirozený přírůstek. Hlavním faktorem je příchod za prací do Českých Budějovic. Dalším faktorem je obecný demografický vývoj společnosti, kdy se zvětšuje počet narozených dětí a lidí v produktivním věku. Mezi další faktory lze zařadit dobrou dopravní dostupnost z okolních měst a vesnic.

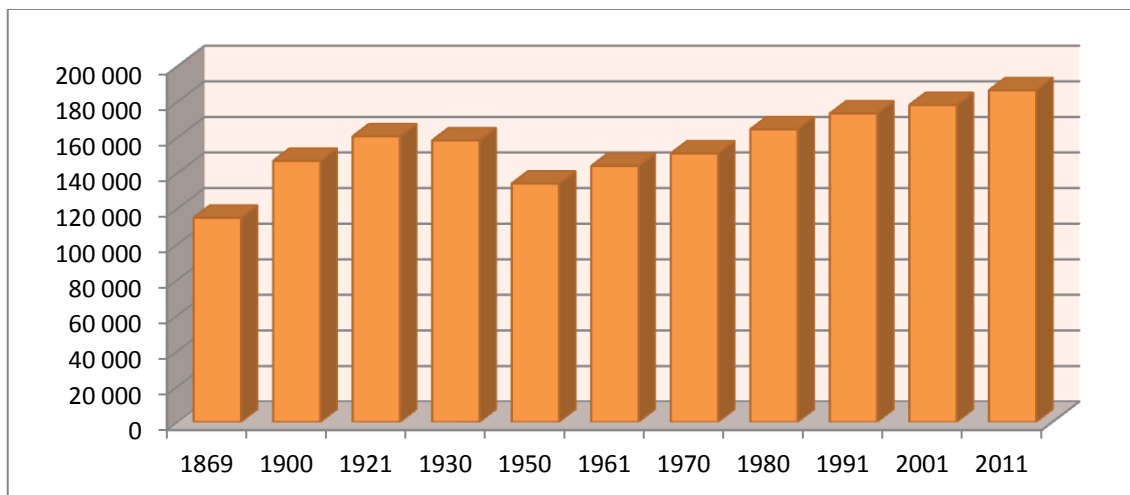
Graf 3: Vývoj počtu obyvatel okresu České Budějovice v letech 1989-2014

Zdroj dat: www.czso.cz, vlastní zpracování

Ve sledovaném období můžeme podle grafu 3 pozorovat neustálé (postupné) zvyšování počtu obyvatel. Obzvláště od roku 2005 byl zaznamenán výrazný přírůstek obyvatelstva (o 10 000 obyvatel). Důvodem byl značný nárůst porodnosti.

Graf 4: Historický vývoj obyvatelstva v okrese České Budějovice

Zdroj dat: www.czso.cz, vlastní zpracování

Graf 4 zobrazuje vývoj počtu obyvatel v okrese České Budějovice v letech cenů zejména před sledovaným obdobím. Můžeme zde vidět, že počet obyvatel se postupem času neustále zvyšoval. Avšak po roce 1930 počet obyvatel prudce klesl (o 24 250 obyvatel). Příčinou byl vliv několika faktorů, například hospodářská krize a odsun Němců po druhé světové válce. Po roce 1950 se počet obyvatel v Českobudějovickém okrese a celkově v celém Jihočeském kraji postupně zvyšoval. Celkově počet obyvatel od roku 1950 do roku 1991 vzrostl o 39 355 obyvatel. Největší přírůstek obyvatel vykazuje období 1970 až 1980 (o 13 551 obyvatel). Důvodem byla hlavně vyšší porodnost v polovině sedmdesátých let, kdy byly poválečné ročníky motivovány populačními opatřeními ke zvyšování počtu dětí v rodině.

10.2. Struktura obyvatel podle pohlaví a věku

Věková struktura obyvatel znamená rozdělení obyvatel podle základního biologického znaku člověka, neboli podle věku. Základními potřebnými daty pro vytvoření analýzy věkové struktury jsou počty osob sledované populace, rozdělené do jednotlivých věkových skupin.

Populaci můžeme třídit do pravidelných věkových skupin (jednoletých nebo častěji do pětiletých), anebo se vytvářejí širší věkové skupiny podle schopnosti reprodukce.

Z hlediska reprodukce rozlišujeme populaci do tří základních skupin (generací). Populace rozdělujeme do skupin ve věku předreprodukčním (dětském), reprodukčním (generace rodičů) a poreprodukčním (generace prarodičů).

Mezi 1. a 2. skupinou je hranice 15 let a mezi 2. a 3. skupinou je 50 let. Hranice padesáti let je zřejmá pro ženy, ale nikoli pro muže. Jelikož mužů, kteří zplodí potomka po věkové hranici 50 let, je velmi málo, lze považovat věk 50 let za věk, kdy i u mužů prakticky končí proces reprodukce (Koschin, 2000).

Základní skupiny rozdělení populace:

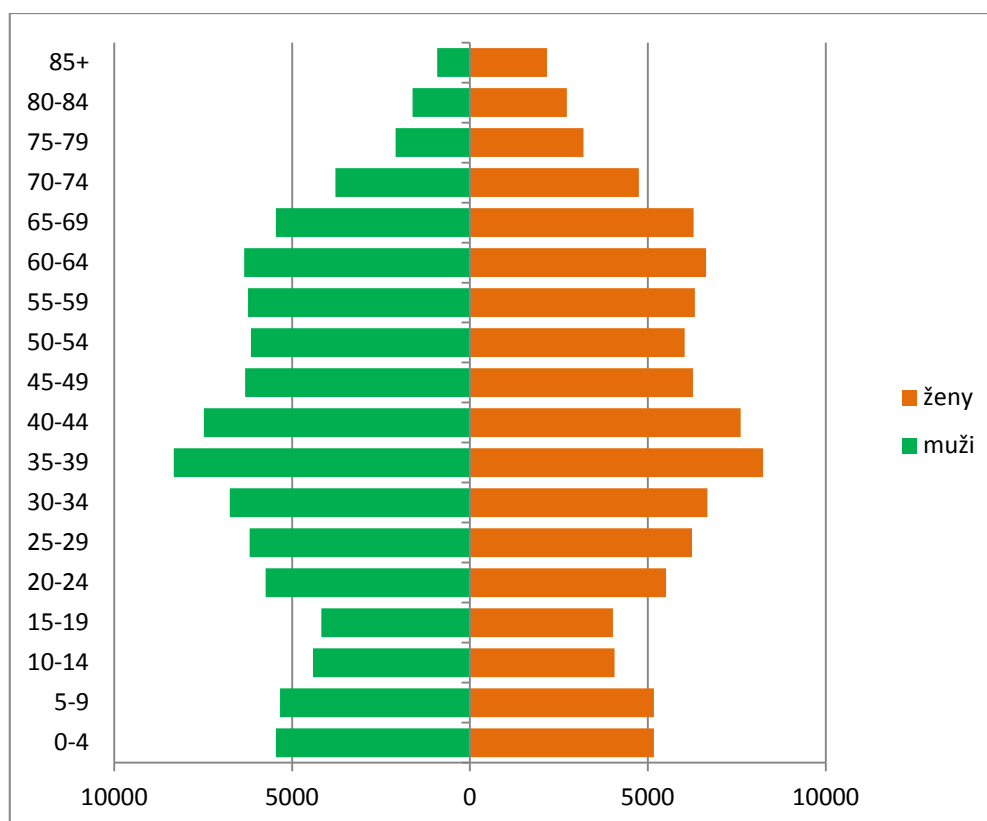
- 0 – 14 let: I. biologická generace
- 15 – 49 let: II. biologická generace
- 50 a více let: III. biologická generace.

II. biologická generace je tvořena zhruba 50 % celkové populace.

Na základě zastoupení předreprodukční a poreprodukční složky se populace rozčleňuje do tří typů věkových struktur:

- progresivní (I. biologická generace převažuje nad III.)
- stacionární (podíl I. a III. biologické generace je téměř stejný)
- regresivní (III. biologická generace převažuje nad I.), (Koschin, 2000).

Graf 5: Struktura obyvatelstva v okrese České Budějovice k 31. 12. 2014

Zdroj dat: www.czso.cz, vlastní zpracování

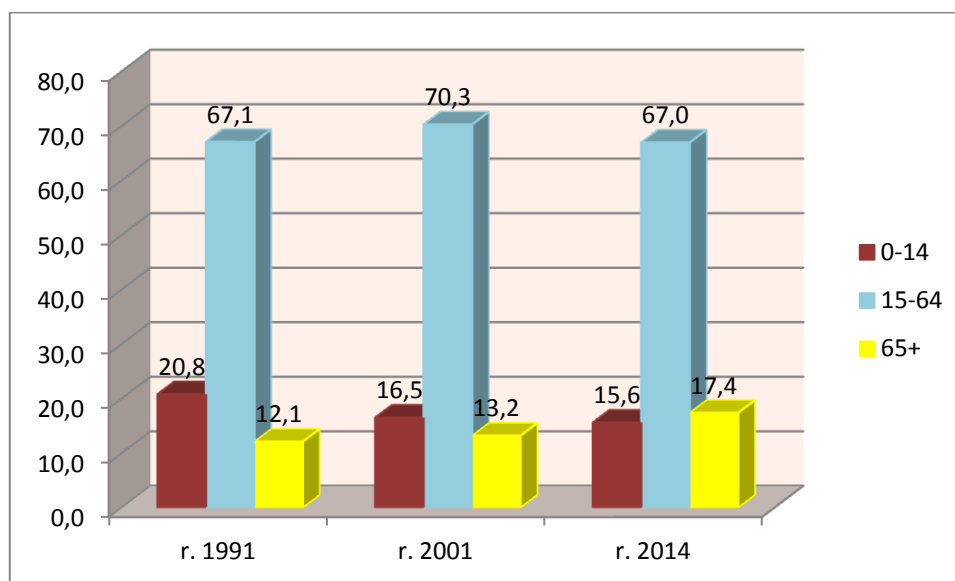
Z celkového počtu obyvatel (tj. 189 861) v okrese České Budějovice je 92 798 mužů, tj. 48,9 %, a 97 063 žen, tj. 51,1 %. Na tisíc mužů připadá v průměru 1 046 žen. Vyšší podíl žen v populaci souvisí se skutečností, že se muži dožívají nižšího věku než ženy.

Graf 5 věkové pyramidy nám ukazuje, že populace okresu České Budějovice patří k regresivnímu typu stejně jako většina evropské populace, kde umírá více obyvatel, než se narodí. V současné době se každá populace potýká s přechodem od progresivního typu k regresivnímu. Dochází tedy k demografickému stárnutí, neboli ke zvyšování podílu starší generace. Příčinou je pokles porodnosti a zároveň prodlužování naděje dožití (neboli střední délky života), (Koschin, 2000).

Z grafu 5 je patrné, že ve věkové struktuře obyvatelstva Českobudějovického okresu jsou určité nerovnoměrnosti. Dochází zde ke střídání početných a méně početných pětiletých věkových skupin. Zásadní příčinou byly hlavně výkyvy v porodnosti během přechodu z 20. na 21. století. Důsledky světových válek už nemají značný vliv na současnou strukturu obyvatelstva. V rámci demografie se především jednalo o vysokou úmrtnost

nost mužů v 1. světové válce. Jednalo se však o muže narozené v 19. století. Proto už tento výkyv nemůže ovlivnit věkovou strukturu v roce 2014. Další významnou změnou počtu populace byl odsun německé populace po 2. světové válce. Avšak tato migrační vlna se týkala všech věkových skupin obyvatelstva, a tudíž by neměla příliš ovlivnit věkovou strukturu.

Graf 6: Zastoupení jednotlivých věkových skupin v okrese České Budějovice ve sledovaném období (v %)

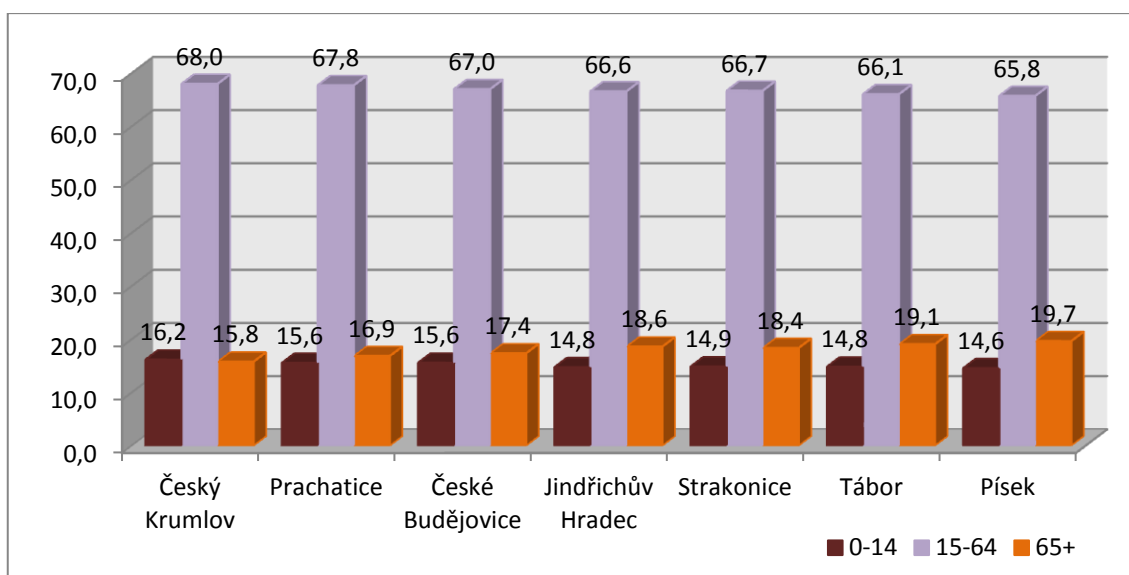

Zdroj dat: www.czso.cz, vlastní zpracování

Ke konci roku 2014 žilo v okrese České Budějovice 189 861 obyvatel, z toho 92 798 mužů a 97 063 žen. V rámci rozdělení obyvatel podle věkového složení žilo v okrese v minulém roce 29 613 dětí ve věku 0-14 let, obyvatel od 15-ti do 64 let žilo na území Českobudějovického okresu 127 269 a starších obyvatel 32 979.

Jak už bylo výše zmiňováno, na grafu 6 je zřetelně vidět, jak se i přes současný nárůst porodnosti zvyšuje počet starší generace a zároveň dochází ke snižování počtu dětské generace. Předreprodukční generace se ve sledovaném období snížila o 5,2 % a naopak nejstarší generace se zvýšila o 5,3 %. V nadcházejících letech můžeme očekávat, že starší generace bude i nadále početnější, jelikož budou silně zastoupené ročníky postupně stárnout.

Graf 7: Zastoupení jednotlivých věkových skupin v okresech Jihočeského kraje k 31. 12. 2014 (v %)

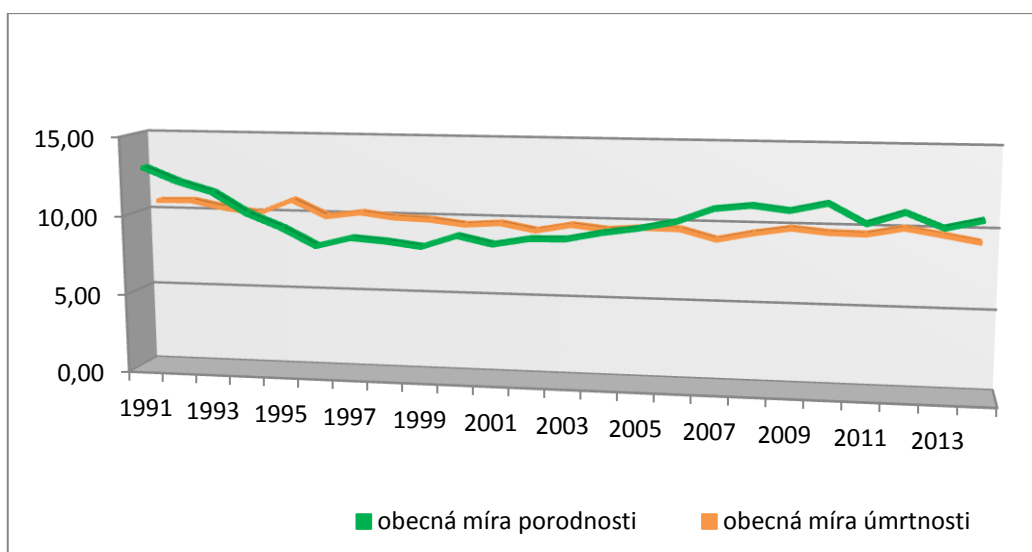
Zdroj dat: www.czso.cz, vlastní zpracování

V rámci okresního srovnání Jihočeského kraje podle grafu 7 vyplývá, že nejmladším okresem je okres Český Krumlov. Tento okres má nejvyšší hodnotu podílu dětské populace a nejnižší podíl nejstarší populace. Okres Písek má naopak opačné hodnoty podílů. Má tudíž nejvyšší index stárí. Společně s Píseckým okresem je za nejstarší okres Jihočeského kraje považováno Tábořsko. Podíl reprodukční generace není v okresech Jihočeského kraje příliš odlišný.

10.3. Přirozená měna obyvatelstva na Českobudějovicku

Přirozená měna, jinak také nazýváno jako přirozený pohyb obyvatelstva, je pojem, vyjadřující proces rození a vymírání lidské populace. Porovnáváme zde počet narozených s počtem zemřelých a z výsledku se zjišťuje přirozený přírůstek (pokud je více narozených) nebo přirozený úbytek (více zemřelých než narozených). Jedná se pouze o přirozenou obnovu populace, proto se do přirozené měny neřadí migrace. Někdy se do přirozené měny může zahrnout i sňatečnost, rozvodovost a nemocnost (Kalibová, Pavlík a Vodáková, 2009).

Graf 8: Přirozená měna obyvatelstva v okrese České Budějovice v letech 1991-2014

Zdroj dat: www.czso.cz, vlastní zpracování

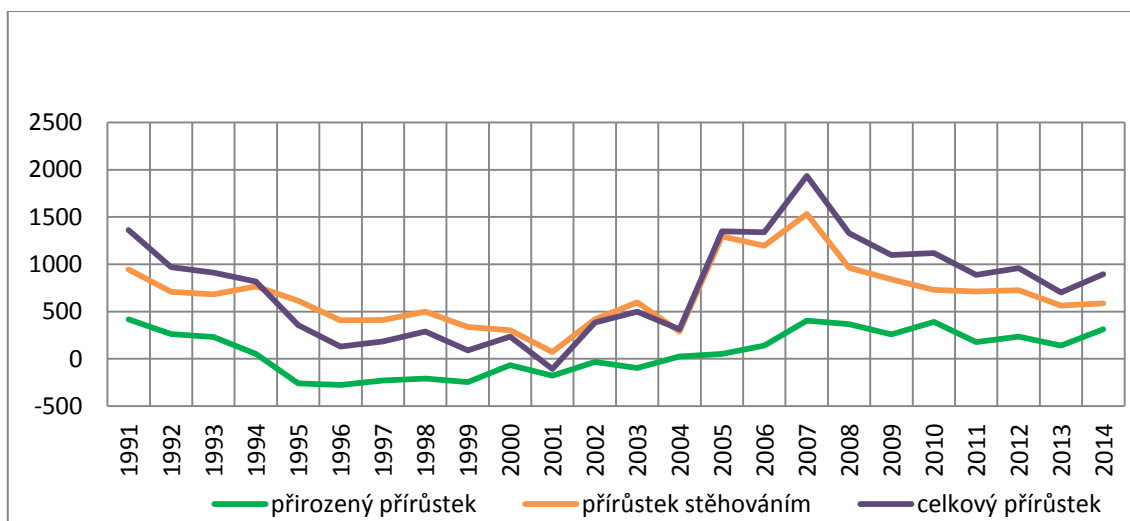
Graf 8 zachycuje vývoj počtu živě narozených a zemřelých ve sledovaném období. Do roku 1990 se počet narozených dětí v Českobudějovickém okrese zvyšoval. Hlavně v období sedmdesátých let, kdy vlivem mnoha populačních opatření byly poválečné ročníky motivovány ke zvyšování porodnosti. Od počátku 90. let počet živě narozených postupně klesal až do roku 1996 (o 815 narozených dětí). Pokles byl způsoben převážně změnami (ekonomickými, politickými, sociálními, ale i společenskými), jež proběhly ve společnosti po roce 1989. Dalšími příčinami poklesu porodnosti bylo zvýšení pracovních příležitostí pro mladé lidi a také možnost plánování rodičovství díky dostupnosti moderní antikoncepce. Jak můžeme vidět na grafu 8, po roce 1996 se počet narozených dětí postupně zvyšoval s občasnými tendencemi mírného klesání. V roce 2014 se v okrese České Budějovice narodilo 2 070 živých dětí a zemřelo 1 759 osob.

Z grafu 8 je zřejmé, že vývoj úmrtnosti je možné na základě dlouhodobého hlediska hodnotit pozitivně. Podíl starší populace v současnosti roste a zároveň dochází k jejímu stárnutí. I přes tuto skutečnost počet zemřelých je téměř stabilní až s tendencí mírného klesání. Nejvíce zemřelých osob ve sledovaném období bylo zaznamenáno v roce 1989 s 2 082 zemřelými. Nejméně v roce 2007, kdy zemřelo 1 657 osob. Hlavními důvody zůstávají dlouhodobě zhoubné novotvary a nemoci oběhové soustavy.

V letech 1995 – 2003 se počet obyvatel okresu v rámci přirozené měny snižoval. V ostatních letech sledovaného období se přirozená měna pohybovala v kladném saldu (počty živě narozených dětí převyšují počty zemřelých).

Současným trendem rodin je menší počet členů rodiny. V moderních rodinách mají jedno až dvě děti. Je to opakem dřívější doby, kdy v rodinách měli většinou minimálně tři děti. S poklesem porodnosti můžeme v budoucnu očekávat spíše stagnaci nebo pokles počtu obyvatel. Avšak prognózy budoucího vývoje předpokládají mírně vyšší nárůst úrovně plodnosti (Štyglerová, © 2015).

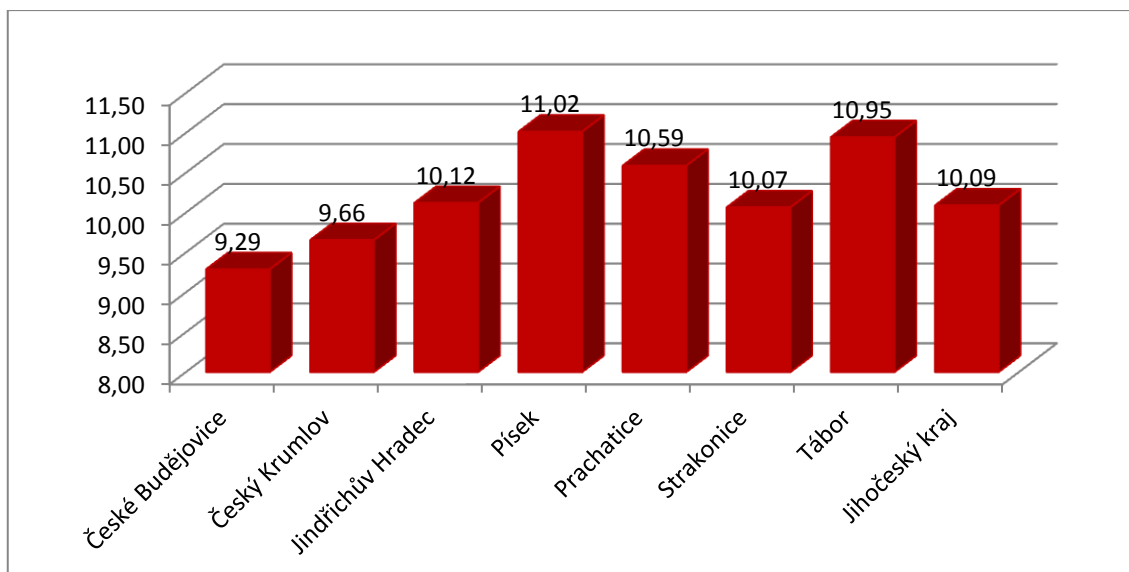
Graf 9: Přírůstek obyvatelstva v okrese České Budějovice v letech 1991-2014

Zdroj dat: www.czso.cz, vlastní zpracování

Podle grafu 9 lze říci, že značný podíl přírůstku obyvatel stále představuje podíl stěhování ze zahraničí. Tato skutečnost měla vliv na změnu metodiky, kdy od roku 2001 se sleduje pohyb cizinců s dlouhodobým pobytem.

Graf 10: Obecná míra úmrtnosti Jihočeského kraje a jeho okresů v roce 2014 (v ‰)

Zdroj dat: www.czso.cz, vlastní zpracování

Graf 10 ukazuje, že obecná míra úmrtnosti v okrese České Budějovice je 9,29 promile, což znamená, že v roce 2014 v okrese zemřelo 9,29 osob na 1000 obyvatel. Tento okres se vyznačuje nejnižší úmrtností. Poměrně nízká úmrtnost se vyskytuje také v okresech Český Krumlov, Strakonice a Jindřichův Hradec. Nižší úmrtnost převážně souvisí s větší dostupností zdravotnických zařízení, kvalitnějšími lékařskými službami a kvalitou životního prostředí. Jihočeský kraj má sám o sobě relativně nižší úmrtnost než kraje s průmyslovými městy (např. severozápad České republiky).

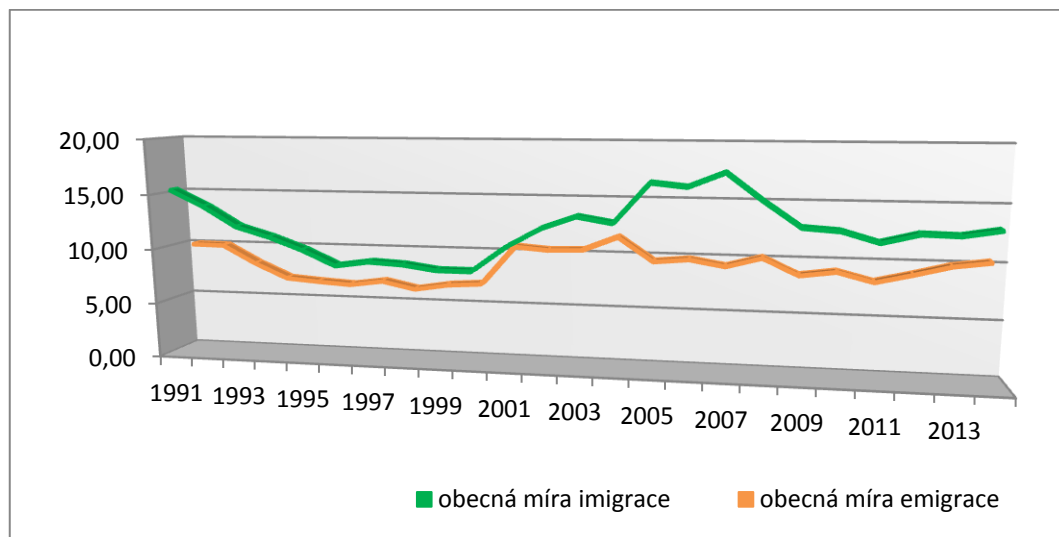
10.4. Mechanický pohyb obyvatelstva

Mechanický pohyb vyjadřuje přemísťování obyvatel přes libovolné území. Jedná se o změnu místa bydliště krátkodobě či dlouhodobě.

Migrace se rozděluje na dobrovolnou a nedobrovolnou. Dobrovolná migrace se dále člení na řetězovou (slučování rodin), inovační (za účelem hmotného zabezpečení a zlepšení životních podmínek), pracovní a neemigrační (v rámci studia). Nedobrovolné (násilné) migrace bývají následkem živelných katastrof nebo v rámci mezilidských vztahů (např. občanská válka), (Grulich, 2013). Stěhování probíhá za účelem změny pracoviště,

přiblížení k pracovišti, ze zdravotních důvodů, bytových důvodů, v rámci sňatku či rozvodu, za studiem nebo následování rodinného příslušníka.

Graf 11: Migrace v okrese České Budějovice v letech 1989-2014 (v ‰)

Zdroj dat: www.czso.cz, vlastní zpracování

V grafu 11 můžeme vidět, že vývoj imigrace je nestabilní s význačnými výkyvy v jednotlivých letech. Ve sledovaném období dosáhl okres nejvyšší míry v roce 2007, kdy se přistěhovalo 17,63 imigrantů na 1000 obyvatel. Graf 11 znázorňuje, že saldo migrace nedosáhlo záporných hodnot. Tento jev je způsoben hlavně tím, že České Budějovice jsou pro lidi atraktivním městem na základě pracovních příležitostí, bytových možností a dopravní infrastruktury a jsou hlavním centrem celých Jižních Čech.

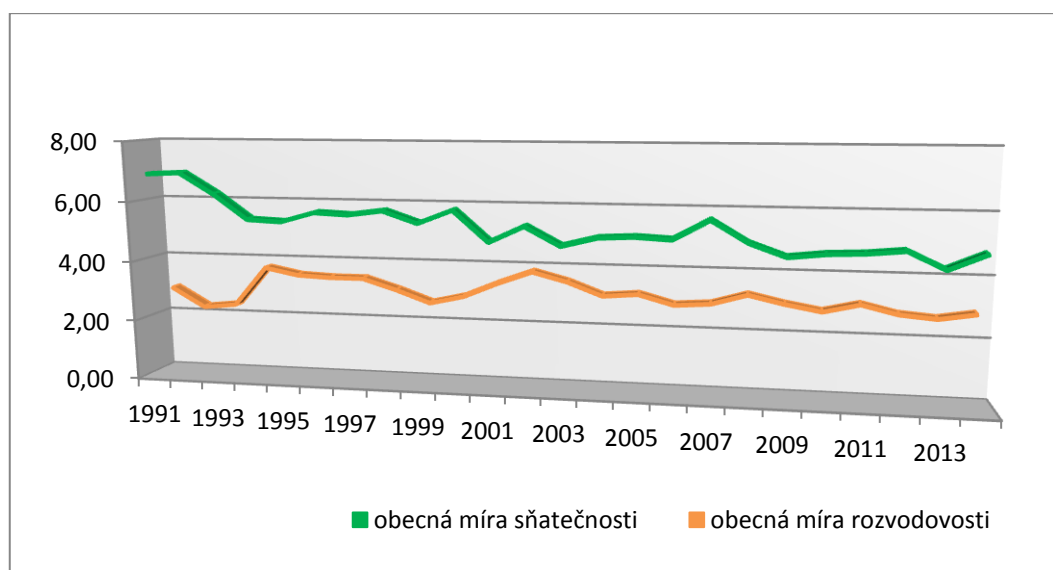
Po roce 1991 počet přistěhovalých prudce klesl až do roku 1996, kdy počet imigrantů činil hodnoty 8,85 promile. Pokles byl nejspíše ovlivněn změnou politiky v souvislosti s rozpadem Československa, kdy se obyvatelé okresu přestěhovali nejen přes hranice svého okresu, ale i přes státní hranice. V 21. století došlo k značnému zvýšení objemu migrace. Až v roce 2007 nastala změna, kdy se počet migrantů snížil na základě poklesu v rámci vnitřního stěhování. V současnosti se opět pomalu zvyšuje. Příčinou zvýšení imigrace jsou hlavně ekonomické faktory (vyšší mzdy, pracovní příležitosti na Česko-budějovicku), ale i sociální faktory (stěhování za účelem sjednocení rodin), (Referáty-seminárky.cz, © 2006).

Urbanizace v celé České republice již 15 let téměř stagnuje. V současnosti se uplatňuje trend suburbanizace (stěhování populace z měst na jejich předměstí). Lidé odcházejí z měst za zdravějším životním prostředím a vyšší kvalitou života. Stěhování v rámci okresu nebo jiného území nazýváme vnitřní migrací (Ouředníček, [b. r. - a]).

10.5. Rodinný stav

Ve struktuře obyvatel podle rodinného stavu v posledních letech dochází k mírným změnám. Z demografických údajů lze vyčíst, že sňatečnost mírně klesá, zatímco rozvodovost je téměř stabilní. Na Českobudějovicku žije podstatně více svobodných mužů a naopak ženy mají značnou převahu ve stavu ovdovělých.

Graf 12: Sňatečnost a rozvodovost v okrese České Budějovice v letech 1991-2014

Zdroj dat: www.czso.cz, vlastní zpracování

V dřívějších letech (po druhé světové válce) byla vyšší míra sňatečnosti, neboť vstupovali do manželství lidé ve velmi mladém věku. Časté uzavírání sňatků a průměrně nízký sňatkový věk se zachovalo do konce 80. let.

Po roce 1989 počet uzavíraných sňatků výrazně poklesl, a to hlavně díky snížení sňatečnosti mezi mladými lidmi. Projevuje se trend odkládání (odmítání) vstupu do man-

želství. Hlavními důvody odkládání sňatků mladých generací byly možnosti cestování, studijní vzdělanosti nebo také možnost kariérního růstu. Manželství nemá pro mladé lidi už takovou perspektivu jako v dřívější době. Intenzita sňatečnosti postupně klesá a zároveň roste podíl dětí narozených mimo manželství. Pokles sňatečnosti však ovlivňují i negativní podmínky převážně v sociální oblasti. Jedná se o nízké příjmy, finanční nedostupnost bytů nebo také riziko nezaměstnanosti.

Podle grafu 12 byla nejnižší sňatečnost v rámci sledovaného období v roce 2013, kdy proběhlo pouze 832 sňatků, což představuje 68 % z nejvyššího počtu sňatků (v rámci sledovaného období) v roce 1992 (1 218 sňatků).

Počet rozvodů v okrese České Budějovice od 90. let výrazně narostl. Po zavedení přísnější legislativy rozvodovost značně neklesla. Přijetí novely zákona mělo vliv na snížení počtu rozvodů pouze v letech 1998 a 1999. V ostatních letech sledovaného období má rozvodovost kolísavý průběh. Nejvyšší rozvodovost proběhla v roce 2002 (680 rozvodů) a nejnižší počet rozvodů sledovaného období se uskutečnila v roce 1992 (393 rozvodů).

10.6. Národnostní složení obyvatelstva

Podle tabulky 2 lze vyčíst, že v okrese České Budějovice převažuje populace české národnosti a obyvatelé jiných národností jsou zde jen v malých uskupeních.

Tabulka 2: Vývoj národnosti obyvatel v okrese České Budějovice

Národnost	1991	2001	2011
Národnosti celkem	174823	178 445	186462
z toho v %:			
česká	96,5	95,2	74,34
moravská	0,6	0,2	0,19
slezská	-	-	0,01
slovenská	1,9	1,2	0,94
polská	0,1	0,1	0,03
německá	0,1	0,2	0,09
romská	0,3	0,1	0,03
ukrajinská	-	-	0,39
vietnamská	-	-	0,14

Zdroj dat: ČSÚ, Sčítání lidu, domů a bytů 1991, 2001, 2011, vlastní zpracování

Při sčítání v letech 2001 a 2011 bylo možné uvádět národnost dobrovolně. Zatímco v roce 2001 neodpověděla pouze malá část respondentů (3 %), v roce 2011 tvořil podíl nezjištěných národností téměř čtvrtinu (22,86 %) v rámci Českobudějovického okresu.

Nejpočetnější národnostní menšinu tvoří Slováci již po dlouholetou historii. Od rozpadu Československa se Slováků žijících na území České republiky výrazně snížil.

Další početnou menšinou v okrese České Budějovice byla německá národnostní menšina. Jejich podíl se začal dramaticky snižovat až po jejich poválečném odsunu. Do té doby tvořili Němci přes 20 % obyvatel.

Ukrajinská národnostní menšina zaznamenala ve sledovaném období menší nárůst. Příchod Ukrajinců souvisí s migrací za pracovními příležitostmi.

11. Vzdelanost

Od roku 1950 se do registru sčítání lidu, domů a bytů začala evidovat vzdelanost obyvatel. Úroveň vzdelání byla vyjádřena nejvyšším ukončeným stupněm vzdelání obyvatel starších 15 let. Od této doby, kdy se začala sledovat statistika vzdelanosti, eviduje se snížení podílu populace se základním vzdeláním a zvyšování podílu vysokoškolačů (Demografie, © 2004 – 2014).

Okres České Budějovice je jednou z oblastí, která poskytuje dobré podmínky pro zvyšování celkové úrovně vzdelanosti, včetně přípravy mládeže na budoucí povolání a možnosti celoživotního vzdelávání.

11.1. Vzdelanost v období socialismu

System vzdelání a jeho význam pro společnost i jedince se v čase, ale i v území neustále proměňuje. Každá země má svůj odlišný system vzdelání. Jejich vzdelávací politika má značný vliv na přístup obyvatel k jejich vzdelání i na jejich osobní rozvoj.

Na přístup ke vzdelání působí nejen vzdelávací politika, ale zároveň i místní kultura, demografický vývoj a samozřejmě i ekonomika (obzvláště vlivem trhu práce). Je důležité pohlédnout se do minulosti vzdelávání, protože vzdelávací system je charakteristický svou zakořeněností v minulosti. Proto se současná politika ve vzdelání projevuje spíše až v pozdějším období a vzdelanostní nerovnosti se odrážejí od minulosti.

V období socialismu se komunistická politika snažila umožnit rovný přístup ke vzdelání nižším sociálním vrstvám a odstranit tak jejich znevýhodnění ve společnosti. Výsledkem mělo být bezplatné vzdelání ve všech úrovních školství. Touto politikou mělo být docíleno, aby sociální původ studentů nepřekážel v jejich celkovém vzdelávání.

Komunistická strana se snažila o docílení takového počtu studentů sociálního původu, jejichž poměr ve školství by se rovnal poměru ve společnosti.

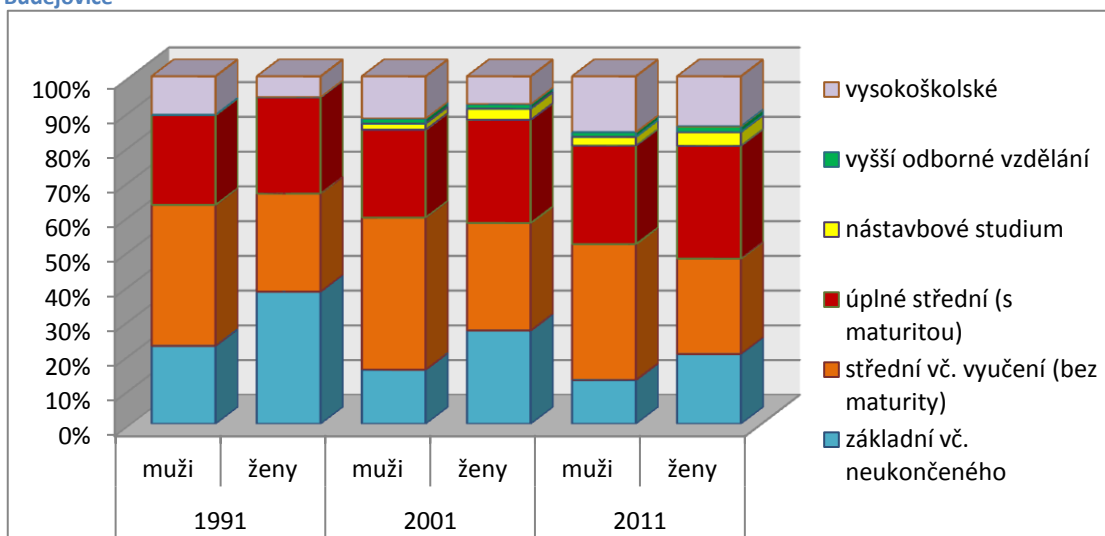
Vzdelávací system byl zaměřován na přeměnu sociální struktury, neboli se snažil umožnit nižší sociální vrstvě (dělníci, zemědělci) vyšší vzdelání a vytvořit tak z nich novou třídu inteligence. Střední vzdelání bylo hlavně orientováno na obory učňovského

a technického zaměření. Působení sociální politiky dovedlo společnost k jejímu částečnému vyrovnání. Snížily se rozdíly v počtu vzdělaných mužů a žen. Avšak vzdělanostní nerovnosti zůstávaly stále stabilní, zejména na vyšších úrovních. Systém nebyl plně dodržován, byl narušen zejména korupcí.

Tento zavedený systém byl zaměřený na snížení nerovností v přístupu ke vzdělání, avšak měl opačné účinky. Zpomaloval vzdělanostní růst celého Česka, poklesla kvalita vzdělání a vzdělanostní příležitosti mužů byly omezeny na úkor žen. Příjmová nivelizace, jež byla v Československu významnější než v ostatních socialistických zemích, mířila ke snižování třídních rozdílů, avšak také směřovala k demotivaci jedinců získávat vyšší vzdělání. Význam vyššího vzdělání byl tehdy eliminován. Dosažení vysokoškolského vzdělání v tehdejší socialistické společnosti nemělo záruku odpovídající pozice ve společnosti a ani vyšší životní úrovně. Po revoluci, tedy po pádu komunistické strany a její politiky, se význam vzdělání opět navýšil a stále se ještě výrazně zvyšuje (Matějů, Straková at Al, 2006).

Od šedesátých let 20. století došlo ve vzdělání (jeho kvalitě i kvantitě) k velmi výrazným změnám. Proti roku 1960 vzrostl počet obyvatel se středním vzděláním (učňovské bez maturity a střední odborné bez maturity) o 24 %, s úplným středním vzděláním (s maturitou) o 19 % a počet obyvatel s vysokoškolským vzděláním o téměř 13 % (data ze SLDB 2011). Zatímco počet obyvatel starších 15 let pouze se základním vzděláním (včetně nedokončeného základního vzdělání) se snížil o necelých 65 %. Pro ilustraci vývoje vzdělání můžu uvést, že v roce 1961 mělo základní vzdělání 80,4 % obyvatel a v roce 1980 se v okrese snížil počet obyvatel se základním vzděláním na 43,4 %. V roce 2011 už hodnota počtu obyvatel se základním vzděláním činila pouze 15,8 %. Na tomto základě můžeme říct, jak vzdělání získávalo postupem času svou významnost a uplatnění (data z ČSÚ).

Graf 13: Vývoj vzdělanosti obyvatel ve věku 15 a více let podle nejvyššího ukončeného vzdělání v okrese České Budějovice

Zdroj dat: www.czso.cz, vlastní zpracování

Z celkového počtu 159 568 obyvatel starších 15 let mělo v roce 2011 pouze základní vzdělání 15,8 % obyvatel. Proti roku 1991 se počet obyvatel se základním vzděláním snížil o 15 806 osob, což je téměř o 14 %. Podíl na celkovém počtu obyvatel nad 15 let klesl z 30 % na 15,8 %.

Střední odborné vzdělání bez maturity a učňovské bez maturity mělo v roce 2011 celkem 50 466 obyvatel Českobudějovického okresu a jeho podíl na celkovém počtu obyvatel starších 15 let se oproti roku 1991 snížil o 2,1 %. Úplné středoškolské vzdělání s maturitou mělo v roce 1991 celkem 36 162 obyvatel. Jejich podíl na celkovém počtu obyvatel nad 15 let byl proti roku 2011 nižší o 2,6 %.

Počet vysokoškolsky vzdělaných obyvatel okresu dosáhl v roce 2011 celkem 23 159 osob. Vysokoškolsky vzdělaní obyvatelé se v roce 2011 na celkovém počtu obyvatel nad 15 let podíleli 14,5 %. Oproti roku 1991 se počet obyvatel s vysokoškolským titulem výrazně zvýšil (o 6,2 %). Jejich počet za sledované období dvojnásobně vzrostl. V roce 2011 bylo v okrese České Budějovice více obyvatel s magisterským vzděláním (18 372 osob) než s bakalářským titulem (3 689 osob).

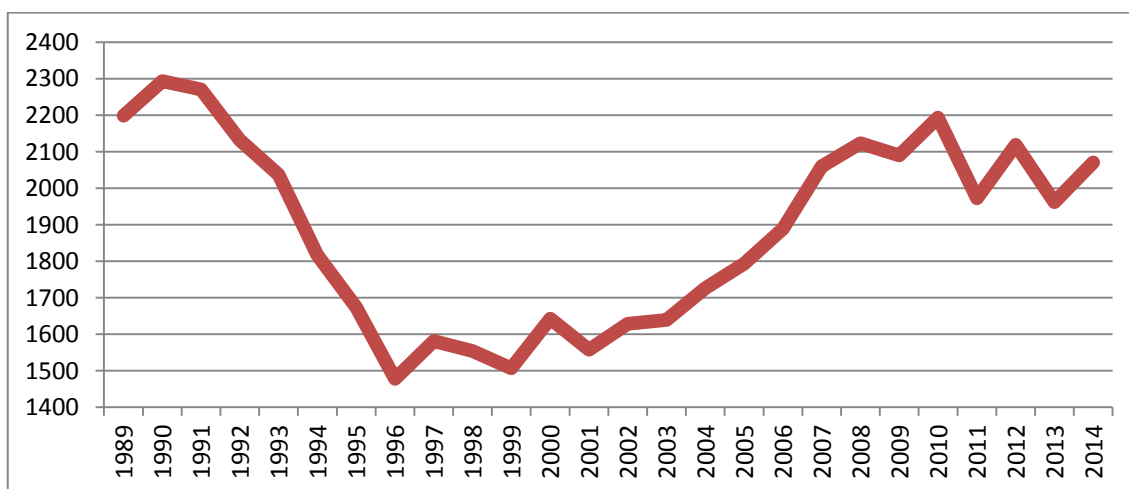
Na grafu 13 můžeme zřetelně vidět, jaký mělo období socialismu vliv na vzdělání žen. Ještě v roce 1991 ženy dosahovaly nižšího vzdělání než muži. V současnosti se jejich počet téměř vyrovnává počtu vzdělaných mužů.

11.2. Rozvoj školství

Po roce 1989 byla významně proměněna celá struktura školství i jeho správa na území Českobudějovicka. Byl zrušen monopol a mohly tak vzniknout nestátní školy (státní, církevní i soukromé) a zvyšoval se počet studentů (Novotný, © 1998-2016).

Vznikaly nové obory, nové metody, nová studijní nabídka. Zrušily se centrálně stanovené počty přijatých studentů na jednotlivé školy a nabídka byla přizpůsobena poptávce uchazečů. Propojení odborných škol s výrobními podniky přestalo existovat. Místo toho se začala rozvíjet spolupráce středních a vyšších odborných škol s budoucími zaměstnavateli. Podniky nabízejí témata pro zpracování absolventských prací, podílejí se při rozvoji školního vzdělávacího systému. Firmy poskytují praktické vyučování žáků odborných škol na svých pracovištích a zároveň možné budoucí zaměstnání pro studenty. Dále se v rámci školství rozvinula spolupráce škol se zahraničními školami, které mohou poskytnout např. výměnné pobyty, kurzy v cizích jazycích (Voda, © 2008).

Graf 14: Počet živě narozených v okrese České Budějovice v letech 1989 - 2014

Zdroj dat: www.czso.cz, vlastní zpracování

Školní rok 2000/2001

V okrese České Budějovice působilo 102 mateřských škol, ve kterých bylo otevřeno celkem 227 tříd. Do mateřských škol docházelo přes 5 000 předškoláků. V průměru připadalo na jednu mateřskou školu 2,23 třídy a téměř 50 dětí. Kapacita mateřských škol byla pro tento školní rok využita na 93 %.

Okres nabízel celkem 56 základních škol s 823 třídami. Na základní škole studovalo téměř 18 700 žáků, z toho přes 10 800 žáků na prvním stupni a přes 7 800 žáků na stupni druhém. Na jednu školu vycházelo průměrně 334 žáků a 23 žáků na 1 třídu. Kapacita základních škol byla naplněna z 95 %.

Bylo zde 10 gymnázií, do kterých docházelo 3 389 studentů. Dále v okrese působilo celkem 23 středních odborných škol a středních odborných učilišť, které navštěvovalo téměř 8 700 žáků, z toho 4 340 žáků studovalo na středních odborných školách a 4 358 žáků na středních odborných učilištích.

V tomto školním roce působilo v okrese 5 vyšších odborných škol s 1 230 studenty (zdroj dat: ČSÚ).

Školní rok 2006/2007

Tento školní rok bylo v okrese 90 mateřských škol. Z toho přes 60 % škol fungovalo samostatně a zbylé mateřské školy byly součástí základních škol. Mateřské školy nabízejí 214 tříd pro docházejících téměř 5 200 předškoláků. Kapacita tříd byla naplněna z 94 %.

V okrese působilo 52 základních škol se 670 třídami. Pro tento školní rok plnilo školní docházku 14 823 žáků. Na jednu třídu připadalo 22 žáků.

Počet gymnázií čítal celkem 10 škol s 3 462 studenty.

Střední vzdělání poskytovalo na Českobudějovicku dohromady 18 středních škol a učilišť. Střední odborné školy studovalo téměř 4 500 žáků, na středních odborných učilištích bylo vzděláváno téměř 4 500 studentů.

6 škol nabízelo vyšší odborné vzdělání a navštěvovalo je 1 262 žáků (zdroj dat: ČSÚ).

Školní rok 2013/2014

Ke konci sledovaného období bylo na území Českobudějovického okresu 81 mateřských škol (z toho 32 mateřských škol součástí základních škol) pro docházejících 6 862 předškoláků. Mateřské školy nabízely celkem 275 tříd a celková kapacita předškolních zařízení byla zaplněna z 97 %.

V tomto školním roce bylo v okrese poskytnuto vzdělání v 55 základních školách, jež disponovaly 673 třídami. Do základních škol docházelo 14 600 žáků. Na jednu třídu připadalo v průměru 22 žáků.

Působilo zde celkem 9 gymnázií, jež tento školní rok navštěvovalo přes 3 100 studentů. Na Českobudějovicku bylo 17 středních škol, z nichž 8 škol nabízelo současně i odborné vyučení a nástavbové studium. Dále jsme zde mohli najít 2 samostatná odborná učiliště. Střední vzdělání s maturitou absolvovalo 4 671 žáků a odborné vyučení 2 151 studentů. Nástavbové studium studovalo 500 žáků.

Vyšší odborné vzdělání bylo možné studovat na 6 školách. Do těchto škol docházelo téměř 900 studentů (zdroj dat: ČSÚ).

Podle výčtu školních roků můžeme vidět, jak se postupem času ve sledovaném období měnily počty předškoláků i studentů. Významným obdobím pro vývoj počtu žáků bylo období mezi lety 1991-1996, kdy došlo k výraznému poklesu počtu narozených dětí v Českobudějovickém okrese z 2 300 na necelých 1 500. Od roku 1997 postupně roste porodnost a to se projevuje na zvyšujícím počtu dětí v předškolním věku. Od roku 2000 se zvýšil počet předškoláků téměř o 2000 dětí. Bylo potřebné zřídit nové školky a navýšit počet předškolních tříd. Kapacita předškolních a školských zařízení se plánuje na základě demografických údajů. Výchozí údaje jsou zpracovány na základě vývoje počtu dětí, žáků a studentů narozených v okrese České Budějovice. Od roku 2000 se zvýšil počet tříd pro předškoláky téměř o 50. Např. ve školním roce 2013/2014 byly zprovozněny 2 nové jednotřídní mateřské školy, které byly zřízeny obcemi (MŠ Hlincová Hora a MŠ Cvrček ve Strážkovicích) a 1 soukromá mateřská škola (MŠ Slavíček – hudební mateřská škola s angličtinou s.r.o.) v Českých Budějovicích.

I když počet předškoláků ve sledovaném období rostl, počty žáků na základních školách naopak postupně klesaly. Jak nám ukazuje Graf 5 (věková struktura obyvatel) a Graf 14 (počty narozených dětí), na klesající tendenci žáků základních škol měl vliv

výrazný pokles porodnosti v okrese České Budějovice, který měl právě dopad v pozdějších letech na základní školství. Důvodem klesající porodnosti od počátku 90. let byly změny chování mladé generace, které se po skončení socialismu otevřely nové možnosti v rámci seberealizace a současně byly omezeny finanční a materiálové výhody. V následujících letech by se měl počet žáků základních škol zvyšovat. Už ve školním roce 2013/2014 nastupovalo do první třídy více žáků než v předchozím roce.

V okrese nyní působí i jedna církevní škola a dvě školy zřizované soukromými subjekty. V těchto školách počet žáků postupně roste. V současnosti se v nich vzdělává přibližně 2 % žáků.

Mezi nejvíce vyžadované středoškolské obory v Českobudějovickém okrese patří: kuchař – číšník, automechanik, opravář zemědělských strojů, kadeřnice, truhlář. Z oborů zakončených maturitní zkouškou jsou nejvíce zastoupené: gymnázium, ekonomika a podnikání, elektrotechnika. Žádanost těchto oborů souvisí s možnostmi získání zaměstnání zde v okrese. Důvodem vyhledávání např. zemědělských oborů je stále ještě hospodářsky obdělávaná oblast Jižních Čech. Nachází se zde mnoho restaurací a hostinských zařízení, ve kterých je neustále možnost získat zaměstnání a v okrese České Budějovice je velmi rozvíjena oblast služeb. V posledních letech se zvyšuje poptávka po řemeslných oborech, jako jsou: zámečnický, zednický, instalatér, elektrikář (zdroj dat: ČSÚ).

V Českobudějovickém okrese se v současnosti nachází 3 vysoké školy, z toho 2 veřejné (Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích) a 1 škola soukromá (Vysoká škola evropských a regionálních studií). Jihočeská univerzita byla založena v roce 1991. Její základ však byl vytvořen v dřívějších letech fakultami jiných univerzit. Jedná se o pedagogickou fakultu (1948), jež byla součástí Univerzity Karlovy, a ekonomickou fakultu (1960), která byla pobočkou Vysoké školy zemědělské v Praze, a která zároveň byla zárodkem zemědělské fakulty Jihočeské univerzity. Při založení univerzity současně vznikly tři nové fakulty: teologická, zdravotně sociální a biologická. V roce 2006 vznikla další nová fakulta (filozofická), jež navázala na již existující historický ústav (2003). Ekonomická fakulta Jihočeské univerzity byla založena v roce 2007 a v téže roce byla přeměněna biologická fakulta na přírodovědeckou fakultu. A poslední vzniklou fakultou univerzity byla Fakulta rybářství a ochrany vod (2009), (Wikipedie, © 2016a).

Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích byla založena v roce 2006. Škola je neuniverzitního typu. Nabízí 5 bakalářských oborů a 2 obory navazujícího studia (Wikipedie, © 2016b).

Vysoká škola evropských a regionálních studií byla založena v roce 2001 jako první a největší soukromá škola v Jihočeském kraji. Škola poskytuje bakalářské studium ve dvou oborech a v současnosti zde studuje přibližně 550 studentů (Wikipedie, © 2015b).

Převážná většina školních zařízení je v Českobudějovickém okrese soustředěna ve větších městech (Týn nad Vltavou, Trhové Sviny a hlavně v Českých Budějovicích).

Školská zařízení jsou celkem v 19 městech Českobudějovického okresu (např. Borovany, České Budějovice, Dolní Bukovsko, Hluboká nad Vltavou, Ledenice, Lišov, Nové Hradky, Rudolfovo, Trhové Sviny, Týn nad Vltavou). V 19 menších obcích ještě stále působí základní školy s jedním stupněm (např. v Borku, Boršově nad Vltavou, Štěpánovicích, Doudebech, Hosíně, Litvínovicích).

Předškolní vzdělávání zajišťují mateřské školy, případně i přípravné třídy základních škol. Mnoho malých obcí si zřizuje jednotřídní mateřské školy pro místní předškoláky. Poskytují tak větší pohodlí pro rodiny, aby nemusely své děti dovážet do městských školek, a zajistí možnost umístit děti do mateřských škol. Kapacita mateřských škol v souvislosti s vývojem populace postačuje požadavkům na umístění dětí v předškolních zařízeních. Pokud se zvýší zájem o určitou mateřskou školu, můžou ředitelky využít možnosti udělit výjimku v počtu přijatých dětí. Celkově však dochází v mateřských školách k mírnému úbytku počtu dětí. Proto je potřebné hledat úsporná opatření, která by odvracela problémy při financování mateřských škol.

Okres poskytuje šest speciálních škol (mateřské i základní školy) pro děti a žáky se vzdělávacími potřebami (zdroj dat: ČSÚ).

12. Vývoj průmyslu

Tato oblast nebyla v historii nikdy považována za významný průmyslový region. Důležitým přírodním bohatstvím a zdrojem Českobudějovicka byla zemědělská půda. Pro tuto oblast byly proto v minulosti významné činnosti v oblasti zemědělské. Dalšími významnými odvětvími byl dřevozpracující průmysl a rybnářství. V této oblasti nebylo možné vytvořit dostatečnou dopravní infrastrukturu a na tomto základě nebylo možné rozvíjet již existující průmysl nebo zakládat nová odvětví. Důvodem byla odlehlost Českobudějovicka a jeho přírodní podmínky, což neumožňovalo vytvářet dostatečnou dopravní infrastrukturu.

S příchodem elektřiny a jejího možného využití se však průmysl začal rozvíjet. Nejvíce se rozvíjel průmysl zaměřený na zpracovatelskou činnost. Většina průmyslových podniků byla soustředěna v okolí Českých Budějovic. Okolní oblast byla spíše zemědělsky zaměřená (Wikipedie, © 2015a).

Na konci 50. let 20. století se zde začaly budovat podniky, jež byly zaměřeny obzvláště na strojírenský průmysl (Motor České Budějovice). Průmysl vycházel i z místních tradic, a to obzvláště ve vývoji textilního, potravinářského (Jihočeské mlékárny) a dřevozpracujícího průmyslu (Jihočeské dřevařské závody), (Wikipedie, © 2016d).

Rok 1989 byl pro Českou republiku klíčovým bodem, kdy došlo k politicko-spoločenským změnám, jež ovlivnily celkovou průmyslovou výrobu. Po tomto roce byla započata transformace hospodářství i průmyslu. Došlo ke změně kompletní hospodářské koncepce. Zásadní změnou byl přechod od plánovaného hospodářství k tržnímu. Součástí hospodářské transformace byla cenová deregulace, jež umožnila podnikům, určovat si ceny svých výrobků. V monopolních odvětvích zůstaly ceny nadále regulovány (př. paliva, energie).

Před rokem 1989 se hlavně kladl důraz na primární sektor (zemědělská produkce, živočišná výroba, produkce ryb, chov vodní drůbeže – kachen a hus), těžební, chemický a hutnický průmysl. Právě primární sektor byl typický nákladnými vstupy a energetickou náročností, zatímco tržní průmysl se řídil přímým opakem (nízká energetická náročnost, automatizace výroby, zvýšení kapacity pracovních sil). V českém hospodářství proběhla transformace a restrukturalizace. Tyto změny měly velmi pozitivní dopad. Firmy se

rozdvíjely nebo vznikaly nové podniky, zvýšila se dostupnost zboží a nabídka služeb a dochází i ke zlepšení životního prostředí.

Součástí restrukturalizace byla změna sortimentu výrobků a zmodernizování výroby. Průmyslovým podnikům hrozil zánik. Pokud se mu chtěly ubránit, musely přizpůsobit své výrobní procesy daným změnám. Mnoho podniků však zaniklo nebo propouštělo některé své zaměstnance. Bohužel tento proces transformace měl i negativní dopad: jako bylo zvýšení nezaměstnanosti v průmyslu a zemědělství, zánik firem nebo také růst státního zadlužení.

Po roce 1989 došlo k privatizaci státních podniků. Privatizace probíhala několika způsoby: restitucemi (navrácení majetku původním majitelům), malou privatizací (prodej firemních jednotek z oblasti služeb, stravování a maloobchodu) a velkou privatizací (prodej státních průmyslových podniků), (Wikipedie, © 2016d; Jenerálová, © 2011).

Českobudějovicko je v současnosti centrem průmyslové výroby celého Jihočeského kraje, ale také se částečně podílejí i okresy Tábor a Strakonice. V okrese sídlí přes 50 tisíc ekonomických subjektů a v okrese bydlí téměř 30 % ekonomicky aktivních obyvatel kraje. Z odvětvového hlediska je okres odlišen od ostatních okresů, jelikož je nejvíce osob zaměstnáno v sektoru terciárním. Nejvíce však oblast vzdělávání, ale i oblast dopravy a obchodu. Počet osob zaměstnaných v průmyslu už nedosahuje průměrnému zastoupení v kraji. Stejně tak i v oblasti zemědělství je nízká zaměstnanost, jelikož v zemědělství pracuje pouze 3 % osob z celkového počtu zaměstnaných v okrese (ČSÚ, © 2015).

Na konci 90. let (1988) bylo v okrese přibližně 25 tisíc lidí pracujících v průmyslu. Na základě vypočteného indexu v té době připadalo 145 pracovníků v průmyslu na 1 000 obyvatel Českobudějovického okresu. Průmysl na Českobudějovicku začal upadat ve prospěch terciárního sektoru a současně se zhoršovala demografická situace okresu. Město České Budějovice stejně jako jiná velká města České republiky částečně vysušovalo svůj region (Kopačka, 1992).

Tabulka 3: Největší podniky s počtem zaměstnanců nad 500 v okrese České Budějovice

Podniky	1987	2015	Odvětví
Motor - České Budějovice	2111	900	Strojírenský
Škoda - Plzeň	1807	500	Hutnictví
KOH-I-NOOR Hardtmuth	1756	2100	Ostatní
Sfinx - České Budějovice	1747	200	Kovodělný
Igla České Budějovice	1305	400	Kovodělný
JČEZ České Budějovice	1243	-	Energetický
GAMA České Budějovice (vč. závodu v Trhových Svinech)	1171	400	Ostatní
TESLA - České Budějovice	1143	230	Elektrotechnický
CALOFRIG - Borovany (vč. závodu ve Zlivy)	1029	-	Stavební
Jihočeské cihelny České Budějovice (vč. závodů)	709	350	Cihlářský
Jihočeské papírny Větrní - závody	681	100	Papírenský
ČSAO České Budějovice (vč. závodů)	563	-	Strojírenský
Jihočeské pivovary ČB	560	150	Potravinářský
Jihočeské dřevařské závody ČB (vč. závodů)	531	100	Dřevozpracující

Zdroj: http://is.muni.cz/th/269830/prif_m/Data_pouzita_v_r/Prumysl_1987.txt

12.1. Průmysl v roce 1987

V roce 1987 bylo v okrese České Budějovice celkem 110 podniků a závodů. Nejvíce firem působilo v městech: České Budějovice (65), Trhové Sviny (8), Týn nad Vltavou (8), Borovany (4), Lišov (8), Vráto (3), (zdroj dat: ČSÚ).

Na konci 90. let 20. století patřil mezi nejvýznamnější odvětví z hlediska zaměstnanosti strojírenský průmysl. Největším podnikem tohoto odvětví v Českobudějovickém okrese byl podnik Motor. Mezi další velké strojírenské podniky patřily Igla, ČSAO České Budějovice.

Dalším významným průmyslovým odvětvím byl dřevozpracující, polygrafický, papírenský a ostatní průmysl. Největšími závody tohoto průmyslu byly Hoh-i-noor Hardtmuth, Gama, Jihočeské papírny.

Do zpracovatelského průmyslu patří hutnické a kovozpracující firmy. Těmito firmami byly Škoda Plzeň a Sfinx České Budějovice.

Čtvrtým odvětvím s největší zaměstnaností byl průmysl potravinářský. Potravinářství, obzvláště pivovarnictví, má na Českobudějovicku už dlouholetou tradici. Nejvýznamnějšími potravinářskými podniky, které měly ve městě České Budějovice velký počet provozoven, byly Jihočeské pivovary, Jihočeské mlékárny, masny a také pekárny.

Elektrotechnický průmysl zaujímal nejmenší významný podíl na zaměstnanosti ve zpracovatelském průmyslu. Toto odvětví reprezentovala firma Tesla.

Nejmenší zaměstnanost se projevovala ve zbylých odvětvích, jež se skládala z průmyslu stavebních hmot, keramického a sklářského (Vondra, © 1998 – 2016e).

12.2. Průmyslové podniky v současnosti a jejich historie

Výše zobrazená tabulka č. 3 ukazuje, jak se změnila zaměstnanost v jednotlivých podnicích. Hlavním důvodem je pokles zaměstnanosti v průmyslu ve prospěch odvětví služeb, cestovního ruchu a obchodu. Většina firem se za sledované období celkově změnila.

Strojírenský průmysl

MOTOR – České Budějovice

Počátky společnosti MOTOR JIKOV Group a.s. vycházejí až z roku 1899, kdy byla založena firma Julius Škrlandt a spol, jež vytvořila základ strojírenské a slévárenské výroby svou původní strojírenskou dílnou. Podnik postupem času rozšiřoval svoji výrobu a zakládal dceřiné společnosti. V současnosti se firma skládá ze 4 velkých společností. Vedle firmy Motor JIKOV vznikl společný podnik Robert Bosch, s.r.o. V roce 1987 zaměstnával přes 2 100 pracovníků a jeho hrubý obrat činil téměř 400 000 Kč. V současnosti ve firmě Motor JIKOV pracuje přes 900 zaměstnanců a tržby v minulém roce dosahovaly 1,5 miliardy korun (Motor Jikov, © 2013; Vondra © 1998 – 2016d).

ČSAO České Budějovice

Jako národní podnik tato společnost, zabývající se opravami automobilů, působila v letech 1959 až 1990. Od roku 1990 firmu převzala společnost Desta a.s., jež svoji činnost provozovala až do roku 2000 (Peníze, [b.r.]).

Hutnický průmysl

ŠKODA

Strojírenský a slévárenský podnik byl založen v roce 1866 v Plzni, kde bylo jeho převážné sídlo. Firma se zpočátku zabývala výrobou zařízení pro pivovary, železnice, parní stroje nebo také vyráběla ocelové konstrukce. Později podnik začal vyrábět i lokomotivy, lodě, letadla, automobily.

Kvůli nedostatku ocelových odlitků bylo vládou nařízeno, že se postaví nový závod a na tomto základě bylo vybráno město České Budějovice. V roce 1964 byla zahájena výroba v závodě Škoda v Českých Budějovicích, jež byl pobočkou Škodovky Plzeň. Současně bylo k podniku zřízeno škodovacké učiliště. K roku 1987 zaměstnávala firma 1 800 pracovníků a její hrubý obrat činil téměř 900 000 Kč. V roce 1990 byla Škodovka přeměněna na státní podnik Slévárna České Budějovice. V roce 1999, kdy byla slévárna majetkem firmy TRIAL, tato akciová společnost zanikla. Slévárna poté patřila ČKD Kutná Hora a od roku 2007 společnosti SCB Foundry. Pod touto firmou ale už pomalu zaniká. Neustále propouští zaměstnance. Už v roce 2013 bylo propuštěno kolem 300 zaměstnanců. V současnosti zaměstnává do 500 pracovníků (Wikipedie, © 2016f).

Kovodělný průmysl

Sfinx – České Budějovice

V Českých Budějovicích byly založeny koncem 19. století tři smaltovny, které se zabývaly výrobou kovového zboží a smaltovaného nádobí. V roce 1948 byly firmy znárodněny a v roce 1951 byl z těchto smaltoven vytvořen jeden národní podnik Sfinx. Podnik byl na přelomu 80. a 90. let díky své výrobní technologii na světové úrovni a vyvážel své výrobky i do zahraničí. K roku 1987 pracovalo v podniku přes 1 700 pracovníků. V roce 1997 pokračovala ve výrobě smaltovaného nádobí firma Belis. Kvůli propadu prodeje smaltovaného nádobí začala firma vyrábět i výlisky pro automobilový

průmysl. V současnosti podnik zaměstnává ve smaltovně kolem 200 pracovníků (Belis, © 2009 – 2016).

Igla

Podnik Igla byl založen roku 1946 v Českých Budějovicích. Firma se zabývala výrobou ručních jehel, špendlíků, hrotů, pletacích jehel, ale také i strojů, potřebných k jejich výrobě. Postupem času se Igla stala jedním z největších výrobců na světě a vyvážela své výrobky do všech světadílů. Roku 1987 do firmy docházelo 1 300 zaměstnanců. V roce 1990 je podnik přeměněn na podnik Akra a.s. Od roku 2001 podnik provozuje svou činnost pod názvem Groz-Beckert Czech s.r.o. se stálým sídlem v Českých Budějovicích. Výroba je v současnosti zaměřena na kvalitu, ale i na ekologii. Groz-Beckert provozuje svou výrobu a prodej v mnoha zemích celého světa. Své provozovny má nyní v Českých Budějovicích, Valašských Kloboukách a v Lužnici. V Českých Budějovicích firma zaměstnává kolem 400 pracovníků a její obrat činí kolem 50 – 100 milionů korun (Vondra © 1998 – 2016b, PRYM GROUP, © 2016).

Ostatní průmysl

Koh-i-noor Hardtmuth

V roce 1847 byla z Vídně do Českých Budějovic přeložena továrna na kameninu, tužky a grafitové tuhy. Důvodem byla levná pracovní síla, vhodné dopravní podmínky (koněspřežní železnice, říční doprava) a dostupnost surovinových zdrojů v blízkém okolí. Před první světovou válkou měla firma významné uplatnění na světovém trhu. Během válek se však výroba velmi omezila. Později byl podnik znárodněn a v roce 1992 se stal akciovou společností. Po roce 2000 firma vytvářela distribuční dceřiné společnosti v několika zemích po celém světě (např. Slovensko, Polsko, Itálie, Bulharsko, Rumunsko). V současnosti firma Koh-i-noor Hardtmuth spadá pod velkou společnost Koh-i-noor holding a.s., která se zabývá nejen dřevařským a spotřebním průmyslem, ale i zdravotnictvím, energetikou a strojírenským a automobilovým průmyslem. V roce 1987 ve firmě pracovalo přes 1 700 zaměstnanců, v současnosti počet pracovníků činí přes 2 000 (Vondra, © 1998 – 2016c; Mištera a kol., 1984).

Gama

Původem národní podnik byl prvně založen v roce 1950 v Praze. Firma se zabývala na výrobu školních a kancelářských potřeb, zdravotnických výrobků a hraček z plastu. Roku 1966 byly provozovny v Praze zrušeny a podnik byl přemístěn do Českých Budějovic. Roku 1980 zaměstnával podnik 469 pracovníků. V roce 1987 ve firmě včetně její pobočky v Trhových Svinech pracovalo téměř 1 200 zaměstnanců. V roce 1994 Gama vstoupilo do firmy Koh-i-noor Hardtmuth a od roku 2007 se stala firma Gama Group a.s. součástí společnosti Koh-i-noor holding a.s. V roce 2005 byly všechny závody přemístěny mimo České Budějovice (Trhové Sviny, Milevsko, Jimramov, Litomyšl, Dalečín). Sídlo společnosti a prodejny však v Českých Budějovicích zůstaly. Počet pracovníků činí přibližně 400 osob (Vondra, © 1998 – 2016a).

Elektrotechnický a elektronický průmysl

Tesla

Historie firmy sahá až do roku 1959, kdy byl v Českých Budějovicích založen závod Tesly Karlín Praha. Firma se zabývala elektrotechnickou výrobou komponentů pro telefonní ústředny a pro přenosné televizory. V roce 1987 měla Tesla přes 1 100 zaměstnanců. Roku 1992 byla v rámci privatizace odkoupena soukromou firmou TSE spol. s r.o. Tato firma přidala k výrobě telekomunikační techniky i výrobu zdravotních přístrojů (např. inkubátor). V současnosti zaměstnává firma kolem 230 pracovníků (TSE, © 2010; Kopáček a Vondra, © 1998 – 2016).

Energetický průmysl

JČEZ

Původní Jihočeské elektrárny a.s. byly založené roku 1920 v Českých Budějovicích. Později v roce 1958 byl podnik přejmenován a Jihočeské energetické závody. V roce 1987 pracovalo v podniku přes 1 100 zaměstnanců. V roce 2008 společnost zanikla. Její činnost a veškerou produkci převzala společnost E.ON s.r.o., která je v současnosti jedním z největších dodavatelů elektřiny a zemního plynu po celém světě (Poulová a Vondra, © 1998 – 2016).

13. Vlastní analytická část – testování hypotéz

Kartogramy i tabulky, použité v následující části bakalářské práce, zobrazují demografický i sociální vývoj až od roku 1994, i když se ve své práci zmiňuji o vývoji od roku 1989. Zpracovala jsem takto data z důvodu, že mohu názorně ukázat jednotlivé desetileté vývoje, které na sebe navazují, a hlavně proto, že do roku 1994 není možné zobrazit vývoj ve všech obcích. Jak můžeme na následující tabulce vidět, některé obce nebyly totiž ještě samostatné, jelikož ještě z doby socialismu byly součástí větších obcí.

V tabulce 4 je zobrazen seznam obcí, jež byly v uvedených letech odděleny od větších obcí a staly se tak samostatnými obcemi. V roce 1989 bylo v okrese pouze 52 obcí, avšak už v roce 1991 měl okres 105 obcí a v roce 1994 činil jejich počet konečných 109 obcí. Nejvíce obcí bylo odděleno z Rudolfova, Ševětína, Žimutic a z Nedabytle.

V poválečném období docházelo ke slučování obcí. Státní orgány zasahovaly do územního uspořádání obcí, v nichž se sloučila JZD a obcí, které rozšiřovaly svá území novými zástavbami a tvořily tak jednotný celek. Pro jejich rozvoj v oblasti hospodářství, zemědělství a kultury bylo příhodně tyto obce sloučit.

Na rozhraní 60. a 70. let 20. století byla navržena tzv. středisková soustava osídlení. Jednalo se o systém, který měl v souvislosti se slučováním obcí zajistit přiměřenou dostupnost občanské vybavenosti a vyrovnané podmínky pro život na vesnici a ve městech. Kostrou sídelní struktury měla být hierarchická soustava tzv. střediskových sídel, která měla působit jako ohniska rozvoje, měla se stát cílem investic a poskytovat občanskou vybavenost obyvatelům ve spádovém území. Hlavním cílem bylo dosažení sociální rovnosti a rovnoměrného rozmístění středisek osídlení. Avšak se tento systém setkal s kritikou. Průmyslovou výrobu nebylo možné rovnoměrně rozmístit, ale pouze ji koncentrovat. Střediskový systém potlačoval rozvoj nestřediskových sídel (venkovské obce), jelikož byla upřednostňována menší a střední města, později hlavně okresní města.

Na počátku 90. let došlo k odmítnutí procesu střediskovosti obzvláště ze strany představitelů obcí. V následujících prvních letech byl zaznamenán značný nárůst obcí, jež si prosazovaly osamocení (Kalecký, © 2012).

Tabulka 4: Vývoj osamocení obcí po roce 1989

	OBEC	ODKUD
1991	Ostrovský Újezd	- Borovany
	Vrábče	- Boršov nad Vltavou
	Čenkov u Bechyně	- Březnice
	Dasný	- Čejkovice
	Dobrá Voda u Č. B.	- České Budějovice
	Mydlovary	- Dívčice
	Plav	- Doudleby
	Nákří	- Dříteň
	Bošilec	- Dynín
	Neplachov	- Dynín
	Hradce	- Homole
	Planá	- Homole
	Úsilné	- Hrdějovice
	Hosty	- Chrást'any
	Čakov	- Jankov
	Habří	- Lipí
	Hvozdec	- Lišov
	Zvíkov	- Lišov
	Borovnice	- Nedabyle
	Doubravice	- Nedabyle
	Heřmaň	- Nedabyle
	Nová Ves	- Nedabyle
	Hranice	- Nové Hrady
	Žár	- Nové Hrady
	Petříkov	- Olešnice
	Vidov	- Roudné
	Adamov	- Rudolfov
	Dubičné	- Rudolfov
	Hlincová Hora	- Rudolfov
	Hůry	- Rudolfov
	Jívno	- Rudolfov
	Libnič	- Rudolfov
	Vráto	- Rudolfov
	Mokrý Lom	- Římov
	Hlavatce	- Sedlec
	Komařice	- Strážkovice
	Střížov	- Strážkovice
	Drahotěšice	- Ševětín
	Chotýčany	- Ševětín
	Mazelov	- Ševětín
	Vitín	- Ševětín
	Vlkov	- Ševětín
	Kamenná	- Trhové Sviny
	Pištín	- Zliv
	Zahájí	- Zliv
	Břehov	- Žabovřesky
	Radošovice	- Žabovřesky
	Strýčice	- Žabovřesky
	Bečice	- Žimutice
	Dobšice	- Žimutice
	Hartmanice	- Žimutice
	Horní Kněžeklady	- Žimutice
	Modrá Hůrka	- Žimutice
1992		
	Závraty	- Homole
1993		
	Jívno	- Hlincová Hora (35 obyvatel)
	Kvítkovice	- Lipí
1994		
	Branišov	- Dubné
	Čížkrajice	- Trhové Sviny

Zdroj dat: www.czso.cz, vlastní zpracování

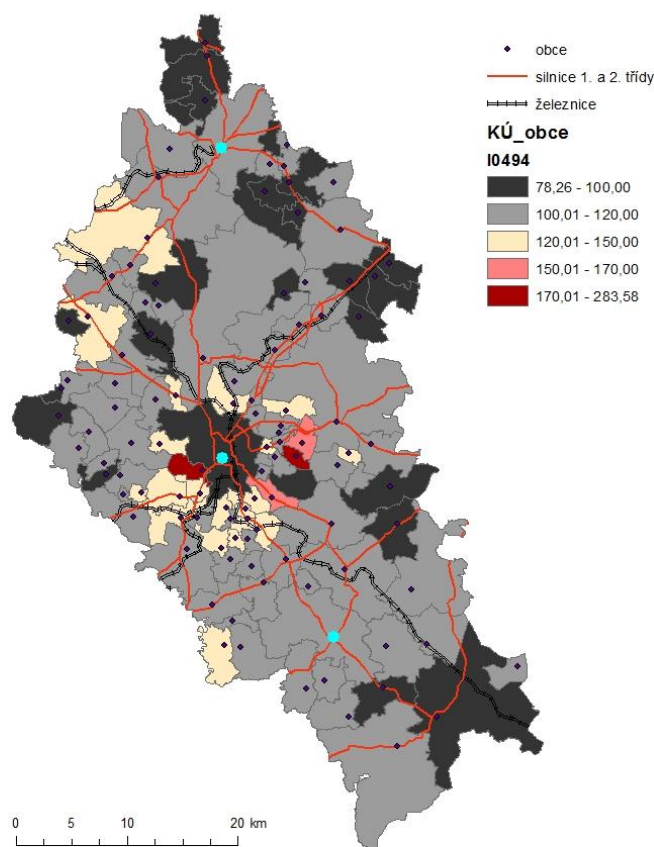
13.1. Hypotéza č. 1 – populační vývoj obyvatel

Hypotéza:

Od roku 1990 v okrese narůstá počet obyvatel. Tato skutečnost velmi ovlivňuje demografickou situaci okresu a sociální situace obyvatel se neustále mění. Početní růst obcí podléhá jejich poloze, související s blízkostí k mikroregionálním centrům. Vlivem vnitřní migrace městských obyvatel je předpokládán mnohonásobný nárůst populace v suburbánních obcích, jež může ovlivnit demografický vývoj místních lidí. Rozvoj v jednotlivých obcích je nerovnoměrný. Rozdíly v ekonomické úrovni jsou v jednotlivých obcích způsobeny nabídkami práce, věkovým složením obyvatelstva a také dostupností veřejných služeb. Tyto podmínky značně ovlivňují hustotu osídlení a zájem mladé generace o usazení v těchto obcích.

Obrázek 2: Početní vývoj v obcích okresu České Budějovice v první dekádě sledovaného období

Vývoj počtu obyvatel v letech 1994 - 2004

Zdroj dat: www.czso.cz, vlastní zpracování

Okres České Budějovice prošel od doby pádu komunismu významnými proměnami počtu obyvatel i hustoty zalidnění v jednotlivých obcích. Na těchto změnách se hlavně podílel příliv nových obyvatel, nová bytová výstavba a také částečné administrativní rozšiřování obcí.

Mezi obcemi Českobudějovického okresu jsou značné rozdíly ve vývoji počtu obyvatel. V letech 1994 – 2004 zaznamenalo 20 % obcí pokles obyvatel až o 20 %, což bylo způsobeno negativní migrací. Příčinou je převážně vnitřní migrace, což znamená, že se obyvatelé stěhují mezi obcemi v rámci okresu. Pokles obyvatel se projevuje nejvíce v krajském městě České Budějovice a v obcích, ležících při hranicích okresu (převážně na jihu v rakouském příhraničí a na severu okresu). Důvodem poklesu zejména

nedostatek pracovních míst v těchto oblastech. Např. v obci Horní Kněžeklady dochází k postupnému snižování obyvatel na základě absence pracovních nabídek a k tomu špatné dopravní obslužnosti za prací. V obci se nachází vysoký podíl domů, sloužících hlavně k rekreaci. Další obcí s výrazným poklesem obyvatel jsou Nové Hrady. Část území obce tvoří státní hranici s Rakouskem. Město Nové Hrady je považováno za oblast s nepříznivou polohou s podstatnou částí pokrytou lesy, což má za následek úbytek obyvatel, zvýšení nezaměstnanosti, snížení pracovních nabídek a nepříznivá vzdělanostní struktura obyvatel. Hlavní nevýhodou obce je podstatná vzdálenost a špatná dostupnost k nejbližší obci s rozšířenou působností (Trhové Sviny), kde je poskytnuto více pracovních příležitostí a sociálních služeb.

Nejvíce nás zaujme pokles obyvatel v krajském městě České Budějovice. Jde o fakt, že zatímco na území Českých Budějovic počet obyvatel mírně klesá, naopak v jeho suburbánních obcích počet obyvatel roste. Příčinou je nový trend, jenž souvisí se stěhováním obyvatel do suburbií větších měst za klidnějším a zdravějším prostředím. Dochází tak k suburbanizaci, což vyjadřuje přesun obyvatel, včetně jejich aktivit, z jadra města do jeho příměstských obcí „suburbií“. Vznikají nová satelitní městečka v blízkosti větších měst nebo se rozšiřují menší obce, které leží v těsné blízkosti měst a stávají se tak jejich součástí. Výhodou těchto suburbánních obcí je dobrá dopravní obslužnost a dostupnost do center měst (Wikipedie, 2016e).

Na výše zobrazeném obrázku 2 můžeme vidět, že se výrazně zvýšil počet obyvatel v suburbánních obcích města České Budějovice. V průběhu deseti let od roku 1994 se v suburbiích zvýšil počet obyvatel o více než 20 %. V některých obcích byl nárůst obyvatel vyšší o více jak polovinu jejich populace. V tomto případě se jedná o obce Litvínovice, Hlincová Hora, Srubec a Jívno. Tato sídla se rozrůstají o nové zástavby nebo i o lokality nových zástaveb. Suburbia k sobě postupně srůstají a stávají se součástí Českých Budějovic a z těchto „vesnic“ se pomalu stávají malá města.

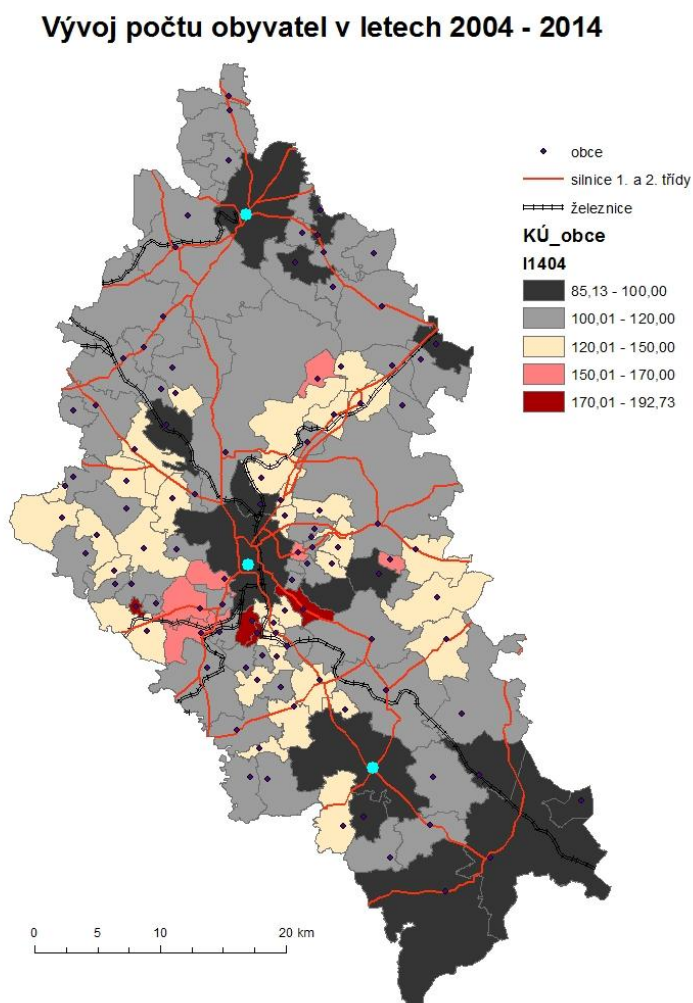
Např. v Hlincové Hoře se v období 1994 – 2004 zvýšil počet obyvatel trojnásobně. Příčinou výrazného nárůstu obyvatel bylo vybudování nové lokality Kodetka, která se stala součástí této obce. Výstavba Kodetky začala v roce 1997 první etapou. Později se začaly prodávat i pozemky v rámci druhé etapy. V současnosti však ještě nejsou všechny pozemky zastavěné. Kdyby byly obě etapy plně zastavěné, obsahovaly by dohromady téměř 130 rodinných domů. Nyní připravuje i projekt pro třetí část etapy v této lokalitě. V porovnání s ostatními suburbii nabízí Kodetka kvalitnější a dražší bydlení. Na-

cháží se zde honosné vily s velkými zahradami a bazény, ale i menší řadové domky. Tuto lokalitu obývají především lidé s vyššími příjmy. Možná i proto panují mezi obyvateli Hlincové Hory a obyvateli Kodetky nepříliš přátelské vztahy (Brabec, [b. r.]).

Další nejvíce obydlenu obcí se staly Litvínovice. Její počet obyvatel narostl v prvních za prvních deset let sledovaného období o 70 %, což představuje zvýšení populace téměř o tři čtvrtiny původního obyvatelstva. Obec Litvínovice může nabídnout dopravu prostřednictvím městské hromadné dopravy včetně dobré dostupnosti obce s rozšířenou působností a možnost dopravního napojení na silnici I. třídy.

Zbylá většina obcí, která představuje téměř 60 % sídel Českobudějovického okresu, zaznamenala za období deseti let po roce 1994 mírný nárůst počtu obyvatel (max. 20 %) nebo dokonce stagnaci v početním vývoji (Chotýčany, Mazelov).

Obrázek 3: Početní vývoj v obcích okresu České Budějovice ve druhé dekádě sledovaného období

Zdroj dat: www.czso.cz, vlastní zpracování

Z obrázku 3 můžeme vidět, že od roku 2004 se pokles počtu obyvatel projevil už ve všech třech obcích s rozšířenou působností v okrese. V Nových Hradech pokles stále pokračuje a projevuje se už i v sousední obci Horní Stropnice. V těchto zmiňovaných obcích však nedošlo k výraznému poklesu. Jednalo se spíše o velmi mírný pokles počtu obyvatel až téměř o stagnaci. Výjimkou jsou Trhové Sviny. Zde v posledních deseti letech došlo k poklesu až o 15 %. Obyvatelé města Trhové Sviny si také našli zalíbení v bydlení v suburbánních oblastech. V suburbánních obcích Trhových Svinů (Komařice, Slavče, Ostrolovský Újezd, Strážkovice, Mokrý Lom) se naopak od města zvýšil počet obyvatel o více než 20 %.

Obce v rakouském příhraničí jsou velmi oslabeny počtem obyvatel, jelikož v této oblasti stále ubývají nabídky práce. Vývoj obyvatel se zde pohybuje spíše mezi stagnací a mírným poklesem.

Počty obyvatel stále nejvíce narůstají v suburbíích. Tento trend vnitřní migrace neustále pokračuje a podle předpokladů se suburbia budou ještě několik let rozvíjet. Nejvyšší nárůst v posledních deseti letech byl zjištěn v obcích Roudné, Vidov, Hradce a Srubec. V těchto suburbánních obcích se vývoj počtu obyvatel za posledních deset let téměř zdvojnásobil.

Ve Srubci se za sledované období zvyšoval počet obyvatel každoročně, nejvíce však od roku 2008. Od roku 2004 se nárůst obyvatel v obci Srubec téměř zdvojnásobil. Výhodou této obce je dobré spojení s Českými Budějovicemi městskou hromadnou dopravou a výborná dostupnost s městem.

Hradce je obec, v níž se sice dvojnásobně zvýšila populace, avšak i přes svůj nárůst nedosahuje sta obyvatel. Se svou rozlohou 1,2 km² se řadí mezi velmi malá sídla. V současnosti zde žije kolem osmdesáti obyvatel.

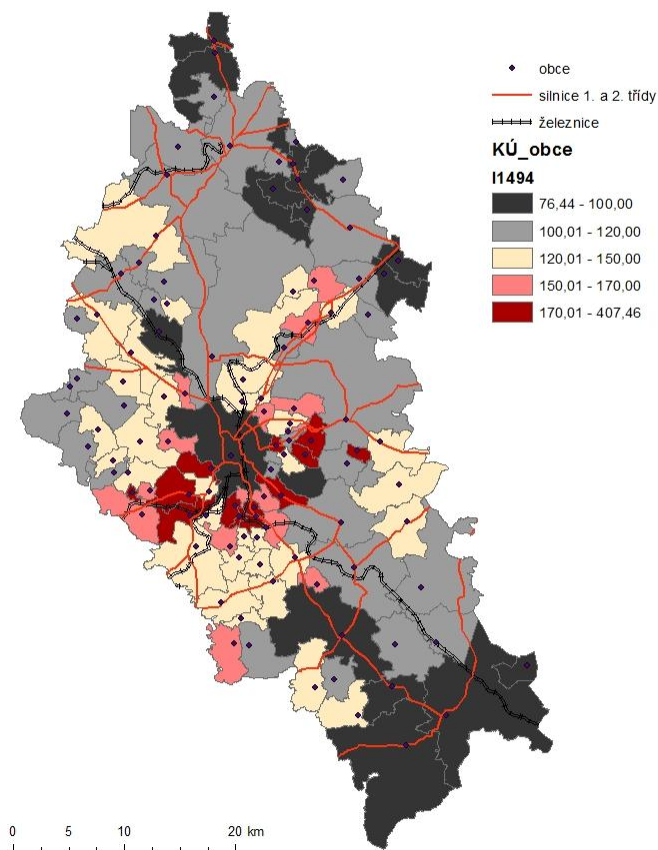
Podle obrázku 3 můžeme vidět, že v šesti obcích došlo k více než polovičnímu nárůstu obyvatel. Opět se jedná spíše o suburbia v okolí Českých Budějovic (Homole, Litvínovice, Boršov nad Vltavou, Hvozdec, Vráto a Vlkov).

V téměř polovině obcí Českobudějovického okresu se ve vývoji projevil mírný nárůst počtu obyvatel. V některých obcích za poslední desetiletí vývoj dokonce stagnoval (Dívčice, Hrdějovice, Petříkov). V těchto obcích nedocházelo k výrazným změnám, které by vývoj obyvatel ovlivňovaly.

V třetině obcí okresu České Budějovice došlo od roku 2004 k nárůstu až o polovinu populace. Tyto obce jsou na obrázku 3 výše vyznačené světlou barvou, a jak můžeme vidět, jedná se spíše o obce ve střední části okresu.

Obrázek 4: Početní vývoj v obcích okresu České Budějovice za celé sledované období

Vývoj počtu obyvatel v letech 1994 - 2014

Zdroj dat: www.czso.cz, vlastní zpracování

Výše uvedený obrázek 4 nám zobrazuje celkový vývoj obcí Českobudějovického okresu za posledních dvacet let, tedy od roku 1994 až do roku 2014.

Jak můžeme vidět, nejvíce obyvatel se soustřeďuje při hranicích s okresem Český Krumlov a kolem krajského města České Budějovice, jež v okrese poskytuje nejvíce pracovních příležitostí, sociálního zabezpečení a kultury. V Českých Budějovicích a v Trhových Svinech populace ubývala. Lidé se stěhovali a i nadále stěhují do zázemí větších i středních měst. Nejvyšší nárůst obyvatel se uskutečnil v suburbánních obcích, jež představují třetinu celého okresu. V suburbiih za sledované období přibylo více než 12 000 obyvatel. Nejvýznamnější suburbia s nejsilnějším vývojem jsou Homole, Boršov nad Vltavou, Litvínovice, Roudné, Srubec, Hlincová Hora. V těchto obcích se početní

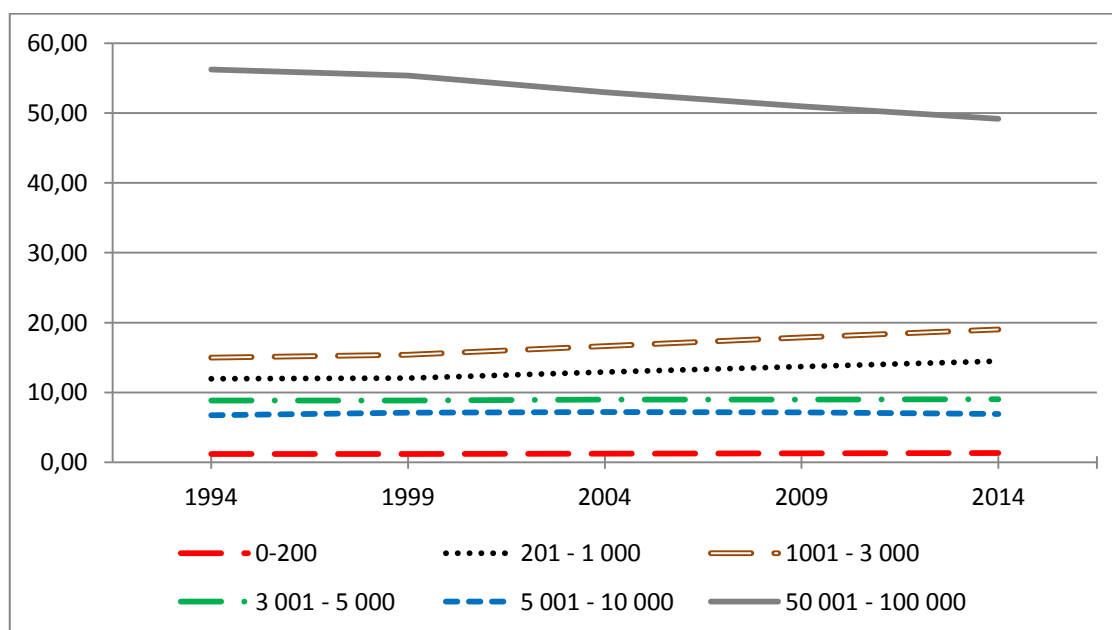
vývoj téměř zdvojnásobil. Výjimkou je Hlincová Hora, kde se na základě výstavby nové lokality od roku 1998 počet obyvatel dokonce čtyřnásobně zvýšil.

Suburbia i nadále rozšiřují svá území o další stavební parcely a postupně se zaplňují. S nárůstem obyvatel v obcích však přicházejí i otázky, týkající se zajištění sociálních zařízení. Týká se to hlavně školních zařízení. S přílivem obyvatel se razantně snižují kapacity místních nebo nejbližže dostupných základních a mateřských škol. Proto si některé obce nově budují svá vlastní školská zařízení nebo již zvažují o výstavbě nových institucí. Suburbánní obce mají v současnosti k dispozici ještě několik stavebních parcel a v budoucnu je tedy očekáván další příliv obyvatel.

Ve zbylé části okresu se vývoj počtu obyvatel pohyboval od mírného poklesu, přes stagnaci, až po malý nevýznamný nárůst. Jelikož celý Jihočeský kraj je považován za venkovský region, tento bezvýznamný vývoj se projevil převážně ve venkovských obcích, vzdálenějších od větších ale i středních měst.

13.1.1. Početní vývoj populace podle kategorií a velikostí obcí

Graf 15: Vývoj podílu počtu obyvatel podle velikosti obcí

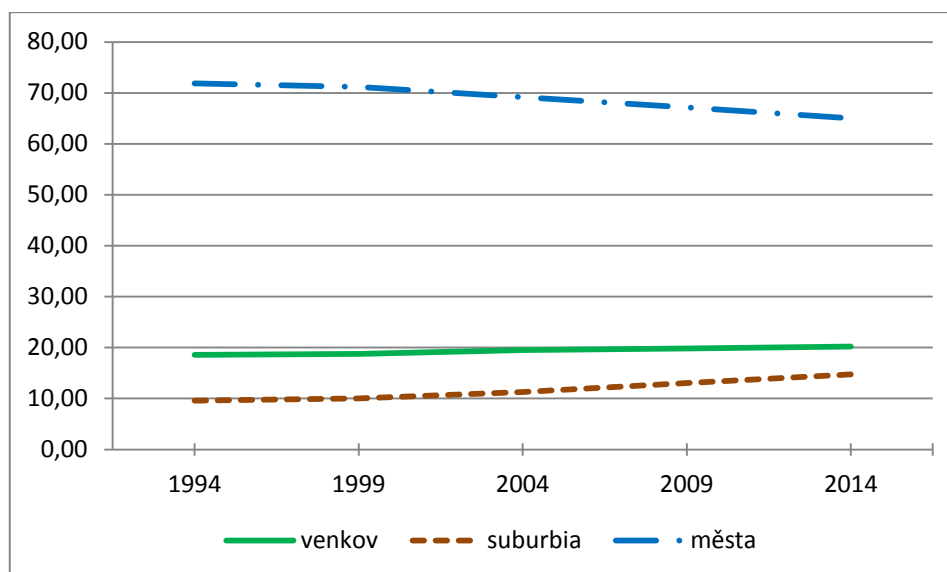
Zdroj dat: www.czso.cz, vlastní zpracování

Graf 15 zobrazuje vývoj populace v obcích okresu České Budějovice rozdělených do velikostních skupin, v jednotlivých obdobích na základě pětiletých klouzavých průměrů. Obce byly rozděleny do velikostních kategorií podle počtu obyvatel v roce 2014.

Mezi obce větší nad 50 000 obyvatel patří v okrese pouze město České Budějovice. Křivka, zobrazující vývoj počtu obyvatel v okresním městě, dokazuje, že v tomto městě žije více jak polovina obyvatel okresu. Českobudějovický okres se vyznačuje převahou venkovských sídel, jelikož počet obyvatel v převážné většině obcí tohoto okresu nepřesahuje 1 000 lidí.

V uplynulých dvaceti letech můžeme pozorovat pokles podílu v okresním městě a v městech s počtem obyvatelstva přesahující 5 000. V obcích ve velikostní kategorii 201 až 1 000 obyvatel a ve větších obcích s 1 – 3 tisíci obyvatel lze sledovat mírný nárůst. V nejmenších obcích včetně větších obcích (3 000 až 5 000 obyvatel) se projevil trend stagnace.

Graf 16: Vývoj podílu počtu obyvatel podle kategorií obcí

Zdroj dat: www.czso.cz, vlastní zpracování

Graf 16 nám dokazuje, že zatímco podíl obyvatel v městech postupně klesá, tak v suburbánních obcích se podíl populace naopak zvyšuje. Jak už bylo zmiňováno, jedná se o trend vnitřní migrace z větších měst do jejich zázemí (suburbí), který začal po období komunismu a stále ještě pokračuje.

Pouze ve venkovských sídlech lze zaznamenat ve sledovaném období velmi mírný nárůst směřující ke stagnaci.

Obce okresu lze rozlišovat podle velikostní struktury obcí nebo podle kategorií obcí. V rámci členění podle kategorií se obce zařazují do třech skupin (města, suburbia a venkovská sídla). Do kategorie venkovských sídel se řadí obce s počtem obyvatel do 3 000 osob. Suburbia jsou obce v zázemí měst s městskými charakteristikami. A do kategorie měst patří obce s počtem převyšujícím 3 500 obyvatel.

Největší zastoupení mají v okrese venkovské obce. Jejich celkový počet činí 68 obcí. Jedná se o obce ryze venkovského typu s maximálním počtem 2 600 obyvatel, které jsou na rozdíl od ostatních obcí vzdálenější od mikroregionálních center.

Do kategorie suburbánních obcí je v okrese zařazeno 34 obcí. Největší počet suburbií je soustředěn v okolí Českých Budějovic.

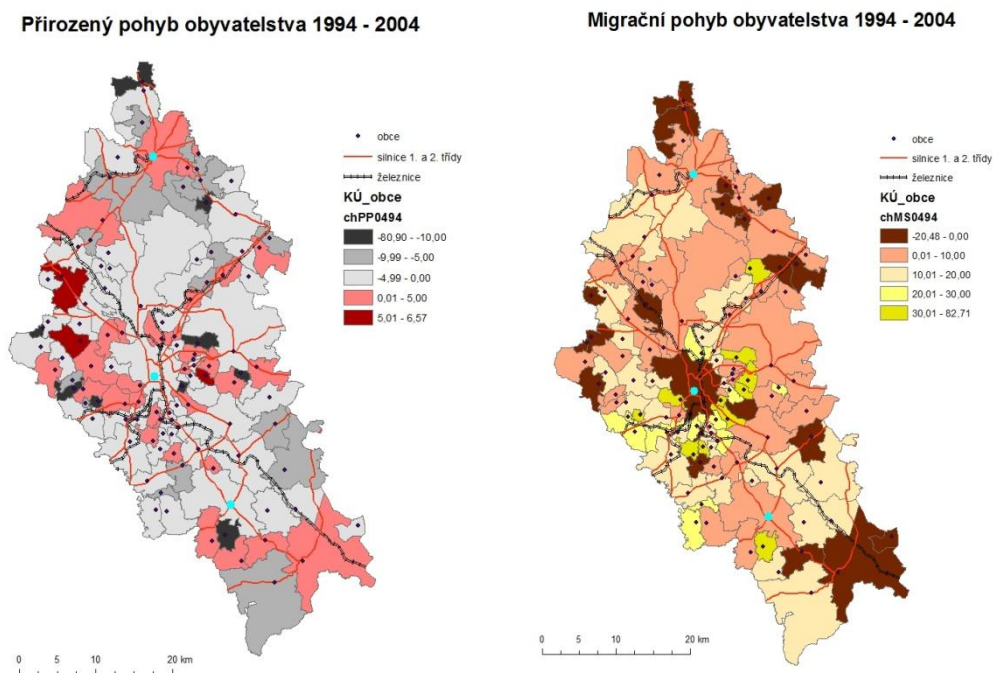
Kategorie měst je zastoupena obcemi s největším počtem obyvatel v okrese. V okrese je jich pouze sedm: Borovany, České Budějovice, Hluboká nad Vltavou, Lišov, Trhové Sviny, Týn nad Vltavou a Zliv.

Většina okresu je obsazena venkovskými obcemi. Celková rozloha okresu činí 1 639 km² a z toho jen venkovské obce zabírají téměř 1 000 km². Toto jen potvrzuje, že okres České Budějovice, stejně jako celý Jihočeský kraj, je právoplatně považován za venkovskou oblast. Města zabírají pouze 24 % území a suburbánní obce pouze 15 %.

13.2. Vývoj migračního a přirozeného pohybu obyvatelstva

Obrázek 5: Vývoj přirozeného pohybu v obcích okresu České Budějovice v první dekádě sledovaného období

Obrázek 6: Vývoj migračního pohybu v obcích okresu České Budějovice v první dekádě sledovaného období

Zdroj dat: www.czso.cz, vlastní zpracování

Kartogramy na obrázcích 5 a 6 zobrazují vývoj přirozeného přírůstku a migračního salda za období první dekády. Můžeme zpozorovat, jak se vyvíjely přírůstky/úbytky v jednotlivých obcích za stejné období.

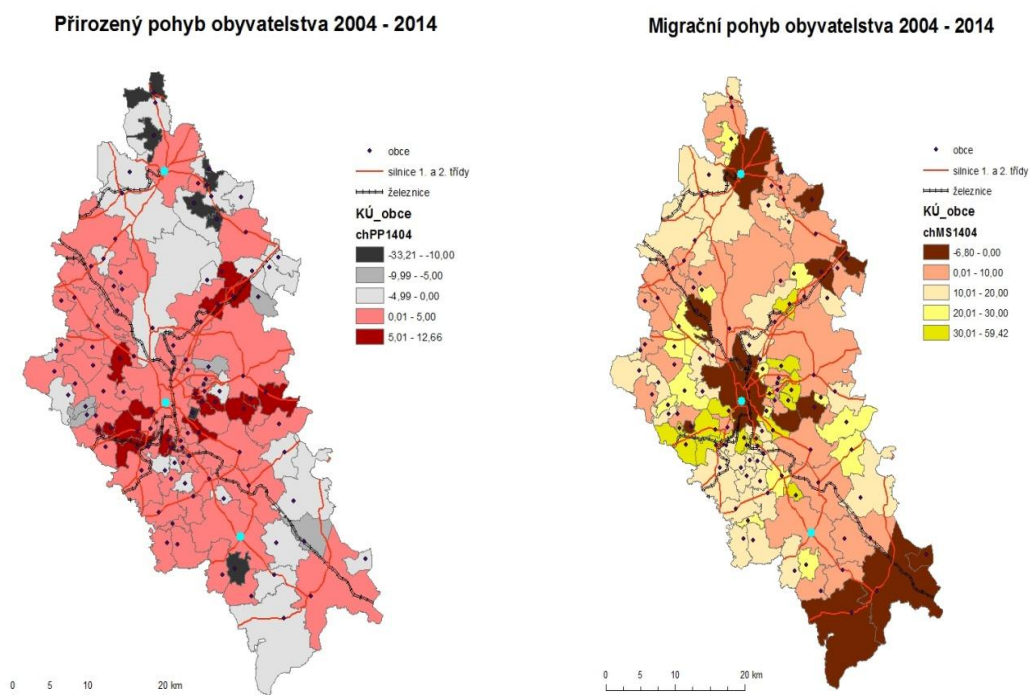
Z celého okresu pouze 32 % obcí jevílo v prvním období kladný přirozený přírůstek, zatímco kladný migrační přírůstek zaznamenalo téměř 82 % obcí. V některých obcích došlo k úbytku jak přirozenému, tak zároveň i migračnímu. Nejvyšší celkový úbytek populace se projevil v obcích Dražič, Mladošovice, Modrá Hůrka, Strýčice.

Přirozený přírůstek byl v první dekádě velmi slabý. Důvodem byl nový trend po skončení období socialismu, kdy získali lidé větší možnosti ve vzdělání i kariéře, volnost studia i v zahraničí a větší možnosti pracovních příležitostí. Proto porodnosti ubývalo, neboť se společně s manželstvím odkládala.

Nejvyšší přirozený přírůstek lze zaznamenat v obcích Sedlec, Žabovřesky a Hlincová Hora. Podle kartogramu na obrázku 5 můžeme vidět přirozený přírůstek nejvíce v suburbánních obcích, kam se stěhovali hlavně mladí lidé a zakládali zde rodiny. Také v obci Týn nad Vltavou došlo k přirozenému přírůstku. Zřejmě se v této obci ještě v tomto období tolik nerozvíjel trend suburbanizace. Zbylá část okresu se potýkala s přirozeným úbytkem. V suburbii se začal zvyšovat i migrační přírůstek a oba tyto jevy měly významný vliv na značný nárůst počtu obyvatel v těchto obcích, zatímco ve městech počet postupně klesal. Migrační úbytek zasáhl hlavně obec Nové Hradky a také České Budějovice. Jak už bylo zmiňováno, v Nových Hradech ubýval počet obyvatel z důvodu nedostatku pracovních nabídek, a kartogramy na obrázcích 5 a 6 ukazují, že sice v této obci byl v první dekádě kladný přirozený přírůstek, nestačil však pokrýt značný migrační úbytek.

Obrázek 8: Vývoj přirozeného pohybu v obcích okresu České Budějovice v druhé dekádě sledovaného období

Obrázek 7: Vývoj migračního pohybu v obcích okresu České Budějovice v druhé dekádě sledovaného období

Zdroj dat: www.czso.cz, vlastní zpracování

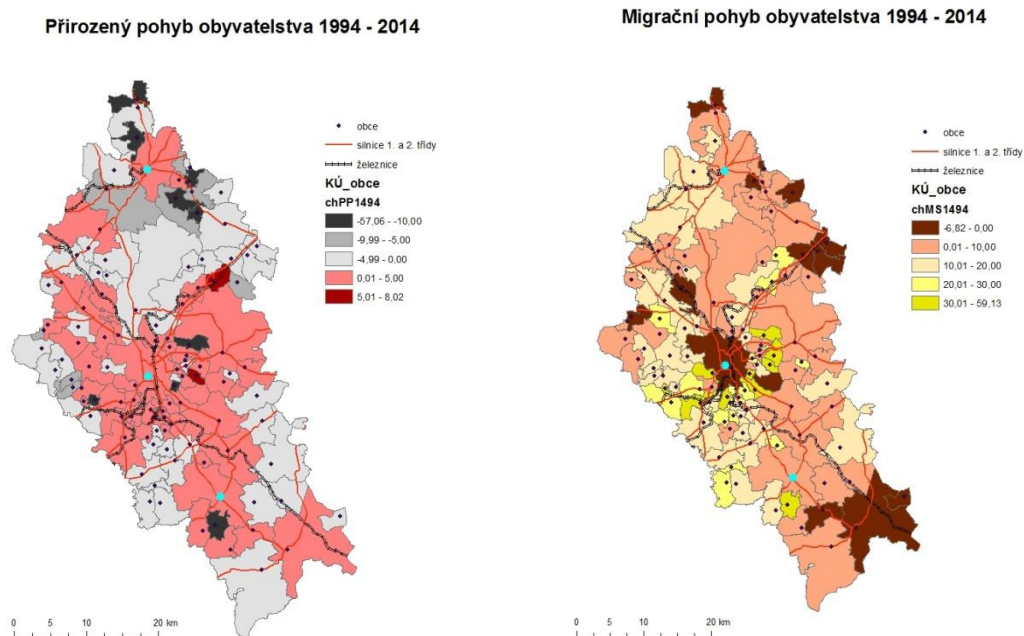
Oproti předchozí dekádě můžeme vidět, že v posledním desetiletí se v okrese České Budějovice velmi výrazně snížily přirozené úbytky i migrační úbytky. Migrační úbytek sice postihl společně s malými obcemi i města a větší obce, avšak jen v minimálních hodnotách, směřujících k nulovému úbytku. Nejvyšší úbytek se projevil v obcích Závraty, Zvíkov a Hranice. V předchozí dekádě byl zaznamenán kladný přirozený přírůstek pouze u 32 % obcí, zatímco v tomto sledovaném období byl kladný přírůstek u 66 % obcí, což představuje dvojnásobek obcí předchozího desetiletí. Tento vývoj nám dokazuje, jak se od období socialismu změnily trendy. V první dekádě jsme mohli pozorovat mírný vývoj porodnosti, který byl vyvolán trendem po roce 1989. V souvislosti se ekonomickými a společenskými změnami se celkově změnil životní styl mladé generace. Docházelo tedy k odkládání manželství a poklesu porodnosti. Avšak na obrázku 8 můžeme vidět, že tento trend už velmi zeslabuje. Rodiny začaly zakládat stále více mladých lidí. S tím souvisí i značný nárůst migračního i přirozeného přírůstku v suburbánních obcích. Mladí lidé se z větších měst stěhují spíše do jejich zázemí, kde jsou pro ně nabídnuty lepší podmínky pro rodinný život.

Migrační úbytek postihl i větší obce (České Budějovice, Týn nad Vltavou), ve kterých se stále více projevuje trend stěhování do suburbánních obcí, v nichž kladné migrační saldo narostlo do velmi vysokých hodnot.

Kladný přirozený přírůstek byl celkově nejvíce zaznamenán ve střední oblasti Českokobudějovického okresu, což dokazuje, že lidé se stále více shlukují kolem krajského města.

Obrázek 9: Vývoj přirozeného pohybu v obcích okresu České Budějovice za celé sledované období

Obrázek 10: Vývoj migračního pohybu v obcích okresu České Budějovice za celé sledované období

Zdroj dat: www.czso.cz, vlastní zpracování

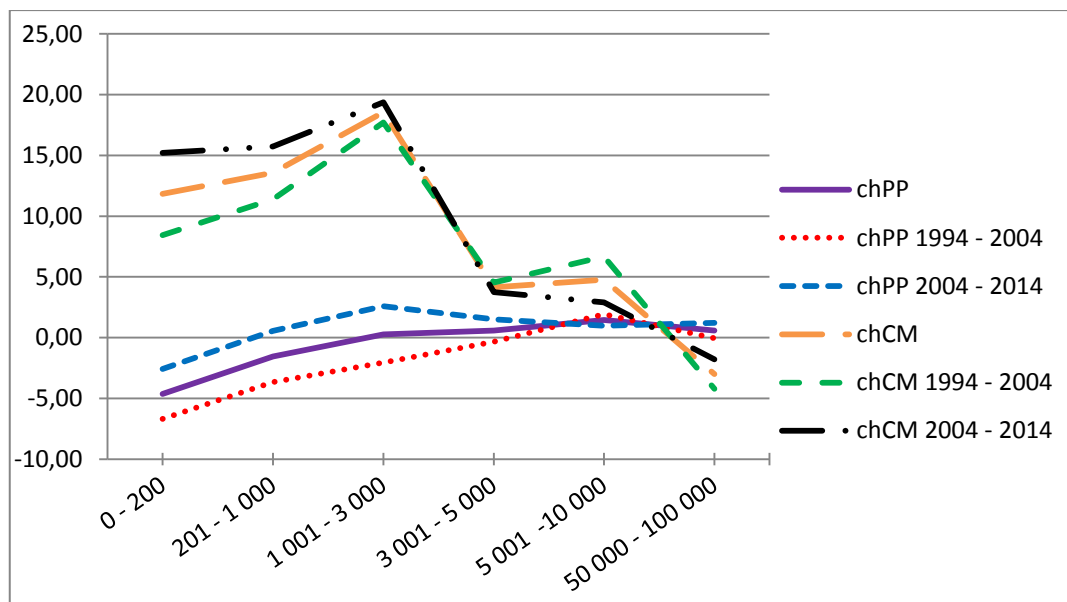
Obrázky 9 a 10 nám představují celkový vývoj přírůstku i úbytku v okrese České Budějovice za celé dvě dekády v období 1994 – 2014. Zde můžeme pozorovat vývoj přirozeného i migračního pohybu obyvatelstva v jednotlivých obcích.

Téměř 50 % obcí vykázalo za celé období kladný přirozený přírůstek. Migrační přírůstek byl zaznamenán dokonce v 88 % obcí, což je více než tři čtvrtě obcí celého okresu. Pokud se v obcích prolínají oba přírůstky, mají tato kladná salda výrazný vliv na vývoj počtu obyvatel. Celkový přírůstek se projevil převážně ve střední části okresu. Jak můžeme na kartogramu vidět, největší přirozený přírůstek se jevil v obci Ševětín a v Hlincové Hoře. Ševětín je sice značně vzdálený od všech obcí s rozšířenou působností, avšak je pro populaci také vhodný svou polohou. Jelikož obcí vede silnice 1. a 2. třídy včetně železnice. Ševětín poskytuje tak dobré dopravní spojení s většími městy. Vysoký nárůst přirozeného přírůstku i nejvyšší hodnoty migračního přírůstku má v obci Hlinová Hora na svědomí výstavba nové lokality Kodetka. Do této oblasti se však stěhovali převážně mladé rodiny. Tím bylo značně ovlivněno velké zvýšení přirozeného přírůstku.

Nejvíce se migrační úbytek projevil v Českých Budějovicích a v obci Nové Hrady. Jak už bylo zmíněno, migrační úbytek populace v Českých Budějovicích je důsledkem zvýšené migrace do zázemí města, neboli do suburbánních obcí. V Nových Hradech měl migrační úbytek za následek celkový úbytek obyvatel této obce. Nové Hrady v posledních letech ztrácejí svoji stabilitu. V této oblasti se už lidem nedostává dostatečných pracovních možností ani vhodného sociálního zázemí, proto se stěhují do oblastí v blízkosti větších měst.

13.2.1. Vývoj pohybu obyvatelstva podle kategorií a velikostí obcí

Graf 17: Pohyb obyvatelstva podle velikostních skupin obcí v období 1994 - 2014

Zdroj dat: www.czso.cz, vlastní zpracování

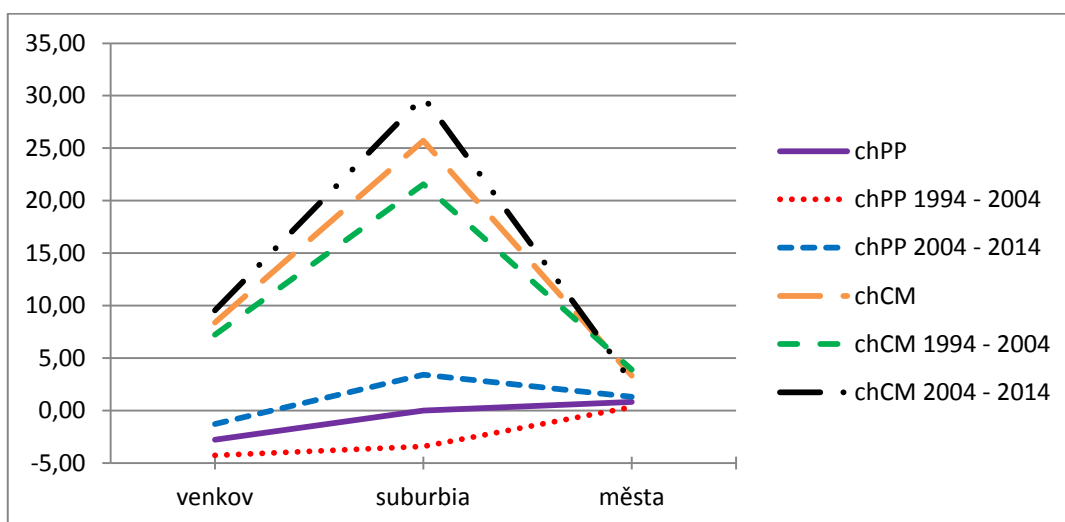
Vývoj pohybu obyvatelstva je znázorněn pomocí chronologických průměrů přirozeného přírůstku a čisté migrace za celé období 1994 – 2014 (chPP, chCM) i za jednotlivé dekády.

V grafu 17 můžeme vidět, že obce ve velikosti do 5 000 obyvatel jeví nejvyšší přirozený úbytek. Jedinou výjimkou byly v období 2004 – 2014 obce s 1 000 až 3 000 obyvateli, kdy naopak evidovaly nejvyšší přirozený přírůstek ze všech obcí v této dekádě.

dě. Ve větších městech je přirozený přírůstek spíše minimální, a projevuje se jako stagnující.

Ve venkovských obcích do 3 000 obyvatel můžeme zpozorovat nejvyšší migrační přírůstek. To nám dokazuje, že z velkých měst, kde jsou migrační přírůstky minimální až záporné (migračně ztrátové), se lidé stěhují do suburbánních sídel, v nichž se počet obyvatel neustále zvyšuje.

Graf 18: Pohyb obyvatelstva podle kategorií obcí v období 1994 - 2014

Zdroj dat: www.czso.cz, vlastní zpracování

Jak už bylo výše zmíněno, graf 18 nám předkládá, jak moc se v suburbánních zvýšil počet obyvatel pomocí vnitřní migrace z větších měst, kde byl migrační přírůstek dokonce nižší než ve venkovských obcích.

Ve venkovských sídlech se za celé sledované období projevila značný přirozený úbytek. V suburbánních obcích byl v první dekádě částečně menší přirozený přírůstek než ve venkovských obcích, avšak se jevil také ztrátově. V druhé dekádě však přirozený přírůstek značně vzrostl, což bylo následkem vysoké migrace do suburbánních již v prvním období.

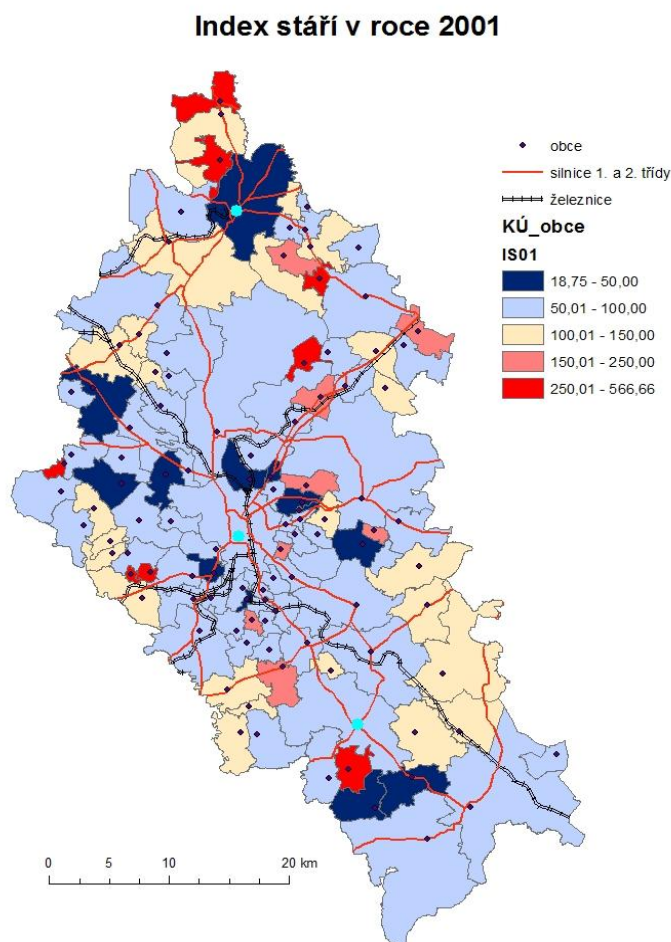
Města za celé období zaznamenala minimální přirozený přírůstek, který se za druhé období mírně zvýšil. Se zahrnutím nízkého migračního přírůstku můžeme zpozorovat, že ve městech se projevila celkový přírůstek v nízkých hodnotách.

13.3. Hypotéza č. 2 - vývoj stárnutí populace

Hypotéza:

Stárnutí populace se stává jedním z nejvýznamnějších demografických trendů v současnosti ve všech evropských zemích. V důsledku snižování porodnosti v poměru k historickým hodnotám, lze předpokládat dlouhodobý nárůst populace seniorů. Problémy, které mohou nastat s populačním stárnutím, ovlivní život celé společnosti. Bude docházet k poklesu počtu ekonomicky aktivních lidí, zvýší se náklady na sociální systém a zdravotní péči. Populační stárnutí je závislé na demografickém vývoji porodnosti, která se může v jednotlivých územních oblastech okresu značně lišit vlivem přísunu mladé generace.

Obrázek 11: Stárnutí populace v obcích okresu České Budějovice v roce 2001

Zdroj dat: www.czso.cz, vlastní zpracování

Nejstarší obyvatelstvo bylo v roce 2001 v obcích do 500 obyvatel, s výjimkou jedné obce – Dobrá Voda u Českých Budějovic (2 500 obyvatel). Počet obcí s nejstarším obyvatelstvem činil 15 % z celkového počtu obcí okresu. V těchto obcích připadalo více jak 150 seniorů nad 65 let na 100 dětí do 15 let.

V třinácti obcích byl naopak index stáří nejnižší. Na 100 dětí do 15 let zde připadalo necelých 50 seniorů nad 65 let. V těchto obcích více jak dvojnásobně převládala dětská složka. Řadí se sem i obec Týn nad Vltavou. Důvodem může být i fakt, že se v Týně nad Vltavou před rokem 2001 rodilo více dětí než v pozdějších letech.

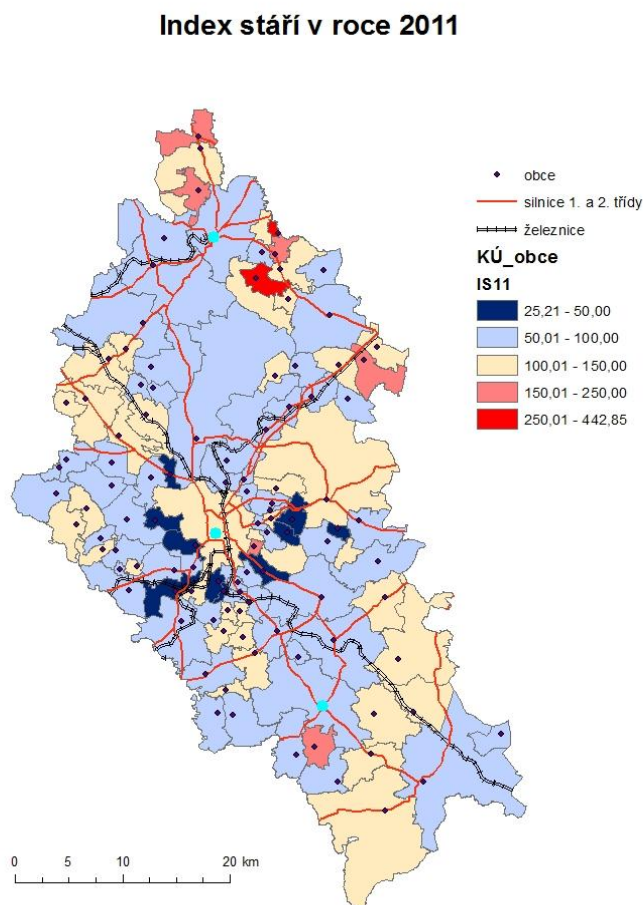
Také ještě v obcích, jejichž počet činil více jak polovinu celého okresu, převládala dětská složka nad osobami staršími 65 let. Počet seniorů v těchto obcích nepřevyšuje počet dětí do 15 let. Na 100 dětí připadá 50 až 100 seniorů.

V obci Žimutice dokonce se počet seniorů téměř rovnal počtu dětí.

Ve zbylých 20 % obcí mírně převládala starší generace nad dětskou složkou. Na 100 dětí v těchto obcích připadalo 100 až 150 seniorů.

Z celého okresu převládala dětská složka nad seniory v 35 % obcí a stárnutí obyvatel vykazovalo 65 % obcí. Z celkového počtu obyvatel v okrese v roce 2001 převažoval počet dětí do 15 let věku s počtem 29 374 nad starší generací nad 65 let (23 678 seniorů). Stárnutí populace bylo způsobeno klesající porodností v 90. letech.

Obrázek 12: Stárnutí populace v obcích okresu České Budějovice v roce 2011

Zdroj dat: www.czso.cz, vlastní zpracování

V roce 2011 už jsou vidět podle kartogramu na obrázku 12 značné rozdíly stárnutí obyvatel v jednotlivých obcích.

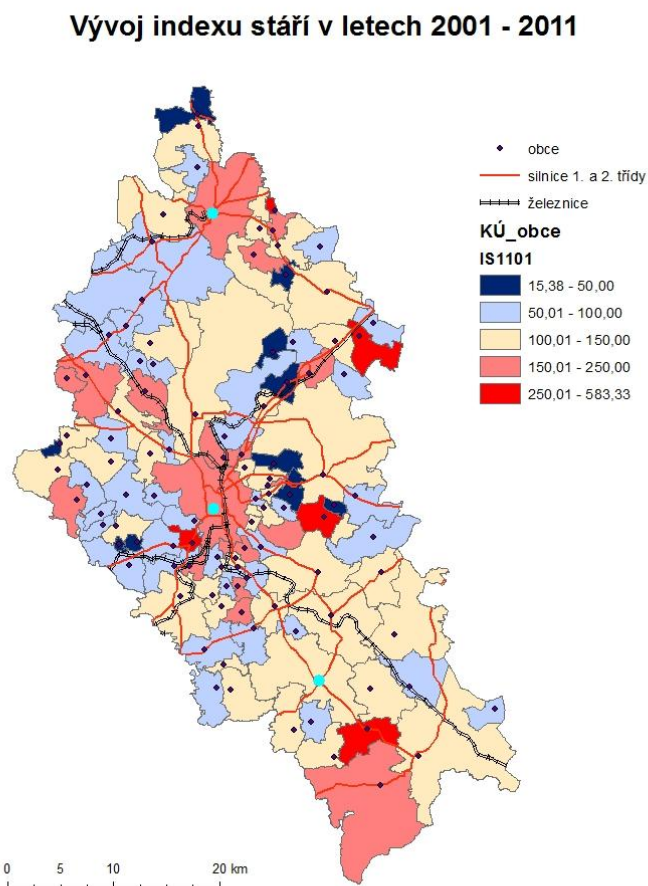
Nejstarší obyvatelstvo žilo v obcích Horní Kněžeklady a v obci Čenkov u Bechyně. Pouze v těchto obcích byl počet starší generace v převaze o více než 250 seniorů na 100 dětí. Celkem převažoval počet seniorů s počtem větším než 150 nad dětskou složkou v 8 obcích okresu, jejichž počet obyvatel, s výjimkou Dobré Vody u Českých Budějovic, nedosahoval ani 500 lidí. Jedná se tedy jen o malé venkovské obce, kde dochází k vyššímu stárnutí obyvatel. Mnoho lidí se do těchto malých obcí nestěhovalo ani se zde nerodil dostatek dětí, čímž jejich počet byl převážen starší generací.

Jak můžeme na obrázku 12 vidět, nejmladší populace v roce 2011 žila v suburbánních obcích. Zatímco v Českých Budějovicích populace stárne, tak v jeho zázemních obcích obyvatelstvo naopak „mládne“. Lze tak vycházet z migračních trendů, kdy je z velkých měst do jejich zázemí stěhují převážně mladí lidé, kteří rozšiřují své rodiny či zakládají nové. Ve městech tak zůstává spíše starší populace. V suburbíích se s přísunem mladých rodin zvyšuje porodnost. Tyto obce získávají nové, především mladé obyvatelstvo.

Ve větší polovině obcí okresu převládá dětská složka nad starší generací. Na 100 dětí v těchto obcích připadalo menší počet seniorů. V téměř třetině obcí slaběji převažovala starší generace nad počtem dětí (maximálně o 50 seniorů více). Celkově žilo v roce 2011 v okresu více starších obyvatel nad 65 let věku (28 562 osob), zatímco počet dětí činil 26 894 osob.

V obci Strýčice se v roce 2011 počet seniorů rovnal počtu dětí, takže stárnutí populace v této obci bylo vyrovnané. Nepřevládala zde ani starší generace ani dětská populace.

Obrázek 13: Vývoj stárnutí populace v obcích okresu České Budějovice v období 2001 - 2011

Zdroj dat: www.czso.cz, vlastní zpracování

Kartogram na obrázku 13 ukazuje celkový vývoj stárnutí generace v období 2001 – 2011.

K největšímu nárůstu počtu seniorů došlo v malých venkovských obcích do 500 obyvatel, kde index stáří vzrostl o více než 150 %. V Českých Budějovicích, Týně nad Vltavou a v dalších menších i větších obcích se zvýšilo stárnutí populace o více než polovinu původního obyvatelstva. Jak už bylo několikrát zmíněno, stárnutí populace ve velkých městech bylo způsobeno migrací mladé generace do zázemí měst, kde následně docházelo k poklesu indexu stáří.

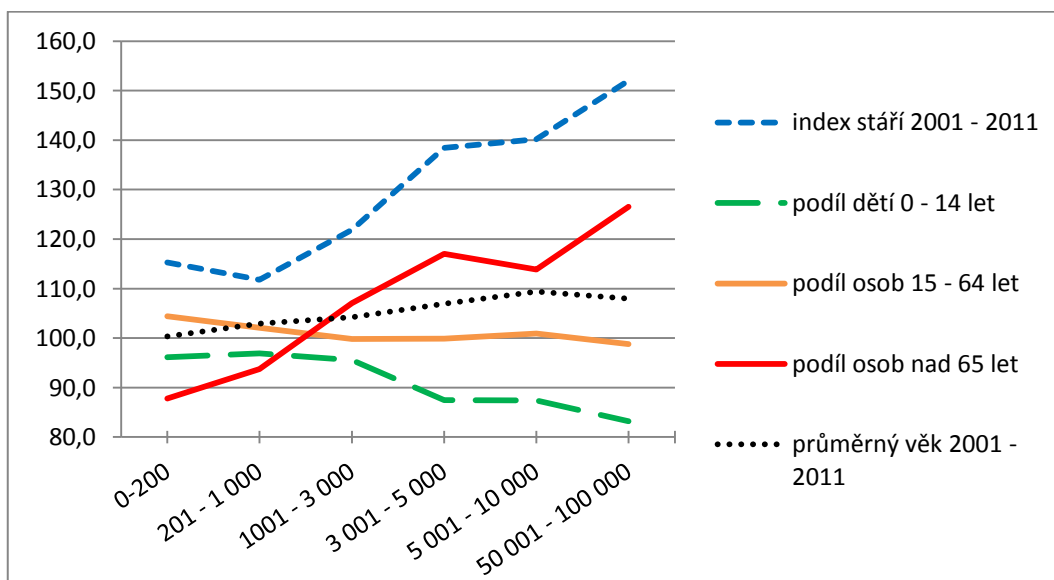
Nejvyšší pokles indexu stáří byl zaznamenán jen v deseti malých obcích s počtem obyvatel menším než 500 osob. Z toho pět obcí nemá ani 100 obyvatel. Jedná se o malé vesničky, ve kterých očividně žije více mladých lidí než starších osob.

Podle obrázku 13 lze rozlišit rozdíl mezi stárnutím venkovské populace a stárnutím městského obyvatelstva. Města stárnou rychleji, jelikož průměrný věk ve městech nabývá vyšších hodnot než ve venkovských obcích. V roce 2001 bylo ve venkovském prostoru více dětské populace než starších obyvatel. Stejně tak tomu bylo i v městském prostoru. V roce 2011 byl ve venkovských obcích počet dětí stále vyšší, avšak v městech byly hodnoty obrácené. Ve městech žilo starší obyvatelstvo než na venkově.

V okresu poklesl index stáří v 49 obcích, jež tvoří 45 % z celku. V ostatních 60 obcích došlo od roku 2001 ke stárnutí populace. Z celkového pohledu je zřejmý početní nárůst staršího obyvatelstva a snížení podílu dětské populace.

13.3.1. Vývoj věkové struktury a stárnutí populace podle kategorií a velikostí obcí

Graf 19: Vývoj věkové struktury a indexu stáří za období 2001 - 2011 podle velikostních skupin obcí

Zdroj dat: www.czso.cz, vlastní zpracování

Graf 19 porovnává jednotlivé indexy vývoje, které byly vyjádřeny ze SLDB 2001 a SLDB 2011.

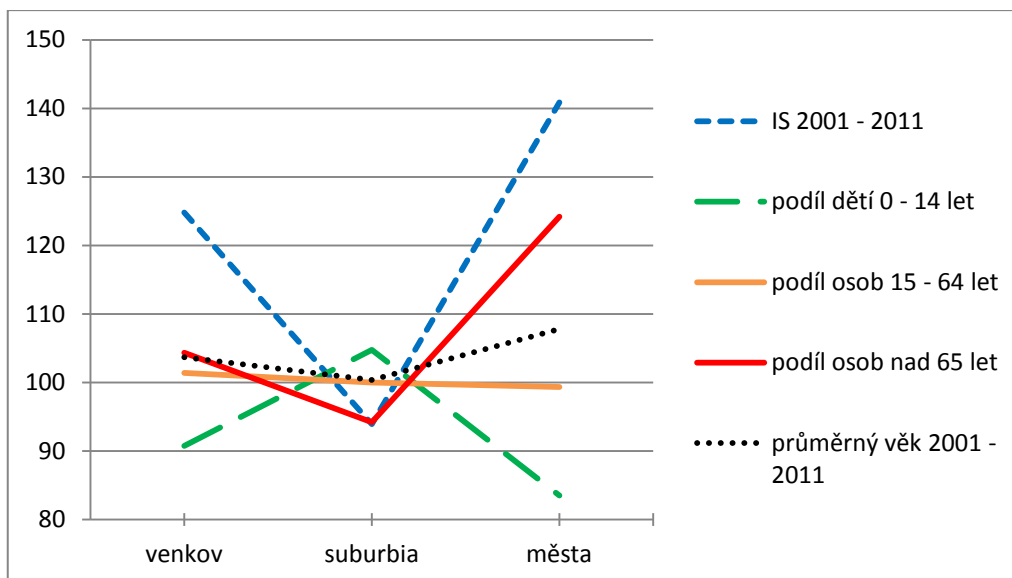
Nejvyšší nárůst indexu stáří v období 2001 – 2011 byl zaznamenán v obcích nad 50 000 obyvatel. Jedná se tedy pouze o město České Budějovice a index stáří vzrostl o 52 % a to z důvodu nejvyššího nárůstu podílu osob ve věku nad 65 let (o 26,5 %). Nejnižší nárůst indexu stáří byl zpozorován v obcích s 201 až 1 000 obyvateli, kde se index zvýšil jen o 11,8 %. V obcích této velikostní kategorie klesl podíl osob nad 65 let věku o 6,3 % a podíl dětí do 14 let věku klesl o 3,1 %. Oba podíly byly v klesajících hodnotách a to zapříčinilo tak malý nárůst indexu vývoje. I když měly venkovské obce do 200 obyvatel nejvyšší pokles podílu osob starších 65 let (o 12,2 %), jejich podíl indexu stáří vzrostl o 15,3 %.

Linie vývoje indexu stáří téměř rovnoběžně kopíruje linii vývoje podílu osob starších 65 let. Výjimku tvoří obce nejmenší velikosti (do 200 obyvatel).

V obcích s populační velikostí 5 000 – 10 000 obyvatel došlo k nejvyššímu nárůstu podílu průměrného věku (o 9,4 %), zatímco nejnižší až přímo nulový nárůst podílu průměrného věku byl zaznamenán v obcích s velikostí do 200 obyvatel.

Nárůst podílu osob ve věku 15 – 64 let je v nejmenších obcích (do 200 obyvatel) nejvyšší a v Českých Budějovicích naopak podíl osob této věkové skupiny klesl nejvíce ze všech velikostních kategorií (o 1,2 %).

Graf 20: Vývoj věkové struktury a indexu stáří v období 2001 - 2011 podle kategorií obcí

Zdroj dat: www.czso.cz, vlastní zpracování

Na grafu 20 můžeme opět pozorovat vývoj jednotlivých indexů vývoje za období 2001 – 2011, avšak sledujeme zde vývoj obcí, rozdělených podle kategorií.

Na první pohled je zřejmé, že v suburbánních obcích vývoj indexu stáří značně klesl (o 6,1 %), zatímco ve venkovských obcích a ve městech index stáří výrazně vzrostl (venkov: o 24,8 %; města: o 40,9 %)

Ve městech byl zaznamenán nejvyšší pokles podílu dětské složky (o 16,5 %), a naopak nejvyšší nárůst podílu starších osob (o 24,2 %). Protikladem městům jsou suburbánní obce. V nich došlo k nejvyššímu nárůstu podílu dětí (o 4,8 %) a naopak k nejvyššímu poklesu podílu starších osob (o 5,8 %).

Ve venkovských sídlech vzrostl podíl starších osob o 4,4 % a podíl dětí klesl o 9,2 %. Podíl dospělých osob vzrostl jen u venkovských obcí (o 1,4 %). V suburbii byl dokonce podíl nulový a ve městech klesl o 0,6 %.

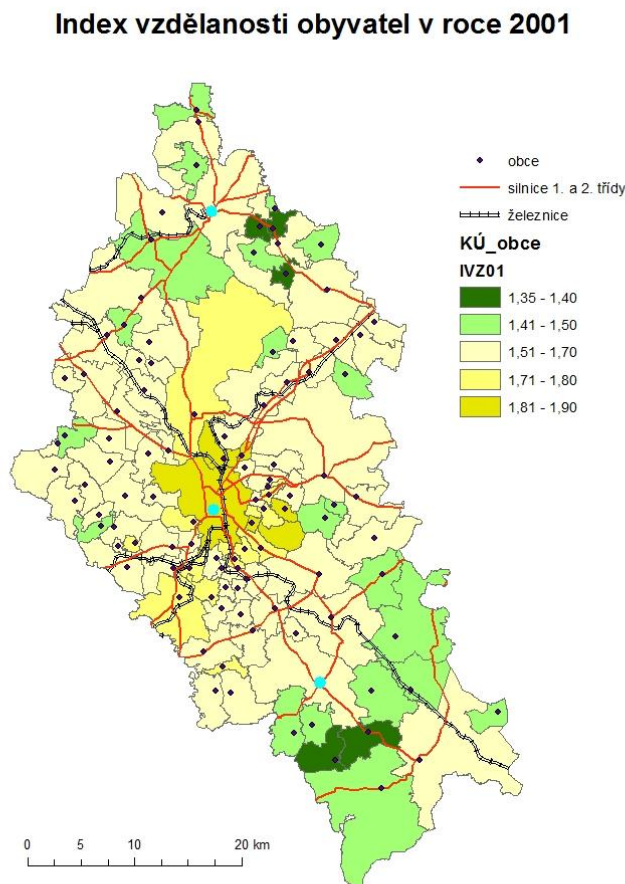
Nárůst podílu průměrného věku byl nejnižší v suburbánních obcích (o 0,4 %) a nejvyšší ve městech (o 7,8 %).

13.4. Hypotéza č. 3 - vývoj vzdělanosti obyvatel

Hypotéza:

Už v období socialismu se politika snažila umožnit rovný přístup ke vzdělání nižším sociálním vrstvám a odstranit tak jejich znevýhodnění ve společnosti. Po roce 1989 byla změněna celková struktura školství. Mohly se zakládat nestátní školy, vznikaly nové obory a školství začalo přizpůsobovat svou nabídku poptávce uchazečů. S novým trendem přišly i možnosti v rozvoji vzdělání. Počty přijímaných předškoláků, žáků i studentů se musely řídit demografickou situací okresu. Na tomto základě byla některá školská zařízení zrušena nebo donucena snižovat své stavy. Úroveň vzdělání je chápána jako důležitý ukazatel celkové vyspělosti společnosti a bývá využívána pro územní srovnání. Úroveň vzdělanosti může mít důležitou roli obzvláště v ekonomickém rozvoji určitého území.

Obrázek 14: Vzdelanost obyvatel v obcích okresu České Budějovice v roce 2001

Zdroj dat: www.czso.cz, vlastní zpracování

Nejvyššího indexu vzdělanosti v roce 2001 dosáhli obyvatelé Českých Budějovic. Také v obcích s počtem obyvatel 1 000 – 3 000 osob a v obcích nad 5 000 obyvatel. Ve spojitosti s tím byl v Českých Budějovicích nejvyšší podíl osob s vysokoškolským vzděláním včetně vyššího odborného i středoškolského vzdělání s maturitou.

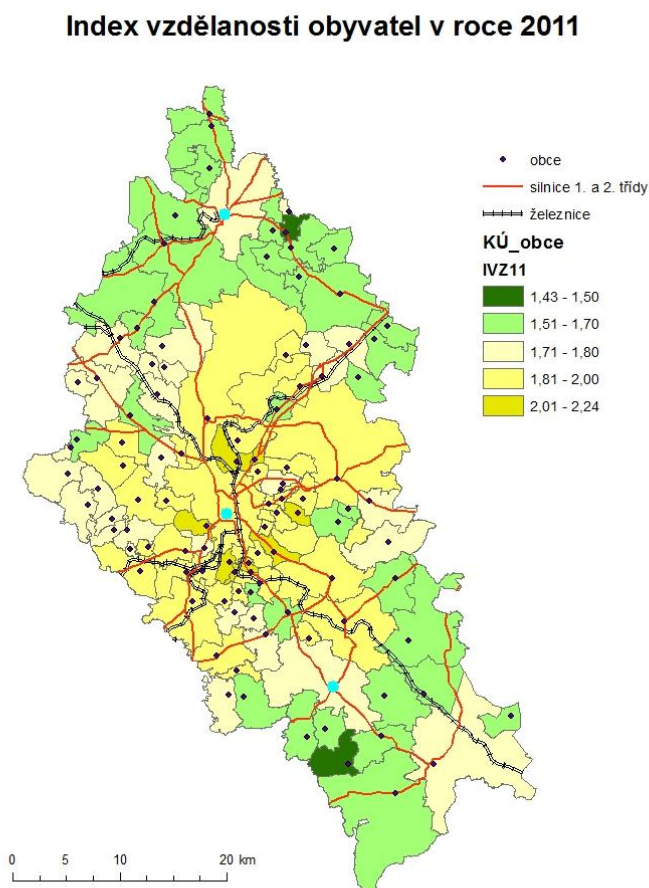
Vysokoškoláci byli nejvíce koncentrováni do větších měst a menších obcí (nad 1 000 obyvatel) v zázemí těchto měst.

V Českobudějovickém okresu byl v roce 2001 podíl obyvatel se základním vzděláním, bez vzdělání a se středním odborným vzděláním v obcích o velikosti do 200 obyvatel, kde byl v souvislosti s tím nejnižší index vzdělanosti.

V suburbánních obcích byly v roce 2001 počty vzdělaných osob ve všech úrovních vzdělanosti v rozmezí mezi vzdělaností na venkovech a ve městech. Obyvatelé suburbii tvořili tzv. střed vzdělanosti mezi ostatními kategoriemi obcí. Zatímco na venkovech žilo nejvíce osob bez vzdělání, se základním i středně odborným vzděláním, ve vyšších úrovních vzdělání měli obyvatelé venkovských obcí nejmenší zastoupení. Ve městech tomu bylo právě naopak. Žilo zde nejvíce vzdělaných osob s vyšší úrovní vzdělání a nejméně osob s nejnižší úrovní vzdělanosti.

Příčinou byly možnosti zaměstnání. Ve venkovských obcích bylo hlavním zaměstnavatelem zemědělství. Z důvodu nedostatku pracovních příležitostí lidé migrovali do měst za prací.

Obrázek 15: Vzdělanost obyvatel v obcích okresu České Budějovice v roce 2011

Zdroj dat: www.czso.cz, vlastní zpracování

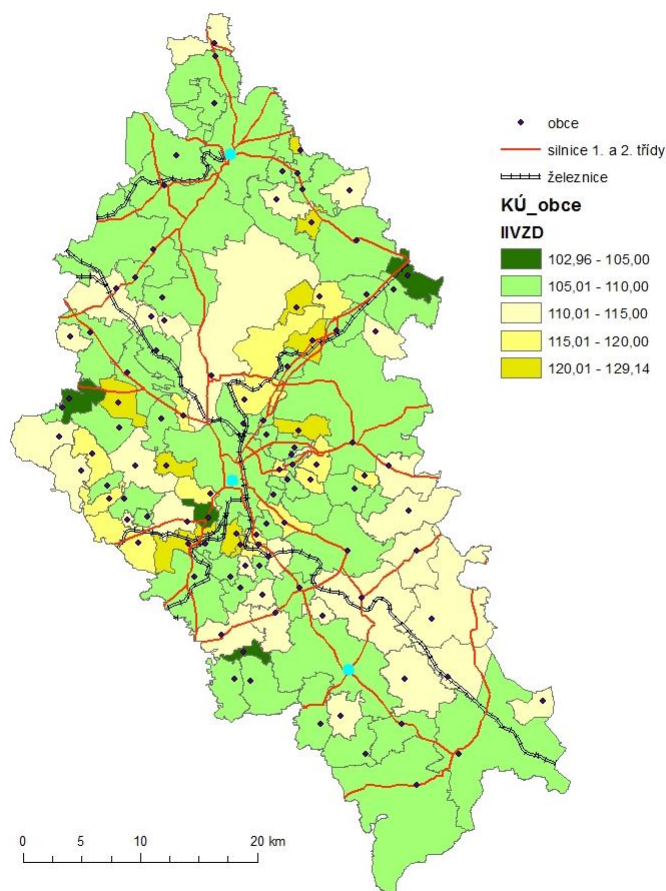
V porovnání se vzdělaností v roce 2001, se index vzdělanosti v roce 2011 výrazně změnil.

Nejvyšší index vzdělanosti byl v roce 2011 zaznamenán v suburbánních obcích, kde žil největší počet vysokoškolsky vzdělaných osob. Situace osídlení vzdělaných osob se od roku 2001 změnila. Vzhledem k rozšíření trendu suburbanizace (bydlení v blízkém okolí měst) jsou suburbánní sídla osidlována především mladší a vzdělanější populací. Největší počet vzdělaných obyvatel byl zjištěn v obcích Borek, Hlincová Hora, Hrdějovice, Litvínovice, Roudné, Srubec a ve Vidově. Tyto obce jsou hlavními suburbánními obcemi s největším demografickým i sociálním vývojem ve sledovaném období.

Podle kartogramu na obrázku 15 lze vidět, že v obcích, ležících ve středu okresu kolem regionálního centra (České Budějovice), žije více vzdělaných osob. Celkový počet těchto obcí činil 40 % ze všech obcí okresu (index vzdělanosti vyšší než 1,8).

Obce, které jsou podstatně vzdálené od regionálních center, se potýkají s nízkou úrovní vzdělanosti, malým počtem obyvatel a mírným populačním nárůstem. Zejména v obcích v pohraničních oblastech a na vnitřních okresních hranicích je celková vzdělanost nízká. Lze tedy tvrdit, že geografická poloha obce i její pozice v sídelní hierarchii hrají významnou roli v jejím vývoji. Celkový počet obcí s indexem vzdělanosti nižším pod 1,7 činil v roce 2011 dohromady 35 obcí.

Vývoj indexu vzdělanosti obyvatel v letech 2001 - 2011

Zdroj dat: www.czso.cz, vlastní zpracování

Jak už bylo zmíněno, nejvyšší nárůst vzdělaných osob proběhl v suburbánních obcích, což značně podpořil i téměř dvojnásobný nárůst vysokoškoláků, žijících v těchto obcích. I na venkovech se zvýšil počet vysokoškolsky vzdělaných osob o více než 70 %, což značí větší příliv vzdělanosti. Nelze tak říci o nárůstu vzdělanosti ve větších městech. Podíl vysokoškoláků se zvýšil pouze o necelých 40 %, oproti tomu se ve městech zvýšil podíl osob bez vzdělání (o 52 %), což činí více jak polovinu původního počtu. Index vzdělanosti ve městech tedy vzrostl nejméně (pouze o 8 %). Tento fakt nám dokazuje, že ve městech převládá spíše starší generace s minimálním vzděláním a mladší populace s vyšším vzděláním migruje do zázemí měst.

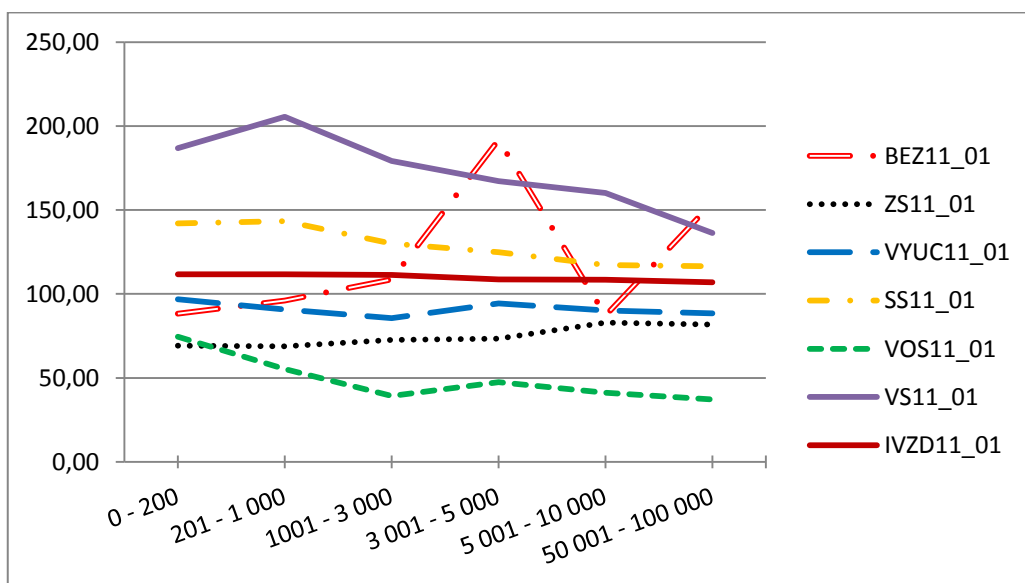
Úroveň vzdělání souvisí hlavně s věkovou strukturou obyvatelstva. Nižší populace má vyšší vzdělání než starší generace. Hlavními důvody byly omezené možnosti vzdělání a vzdělávací politika v době komunistického režimu.

Lidé s vysokoškolským vzděláním dosahují vyšších příjmů. V souvislosti s probíhajícím trendem suburbanizace je pro ně lákavější život v blízkém okolí větších měst. Proto dochází v suburbii k přílivu spíše mladé a movitější populace. V těchto obcích tak vzniká jiná sociální struktura než v ostatních menších obcích.

V průběhu sledovaného období vznikly mezi venkovskými obcemi a suburbii, které se staly atraktivnějšími lokalitami pro mladou a vzdělanější populaci, značné rozdíly. Velkou roli zde hraje vzdálenost obcí od mikroregionálních center, nabízejících možnosti práce a vzdělání. Ve větších městech a v zázemí těchto měst je celkově vyšší vzdělanostní úroveň.

13.4.1. Vývoj vzdělanosti obyvatel podle kategorií a velikostí obcí

Graf 21: Vývoj podílu osob s daným stupněm vzdělání v obcích podle velikostních skupin v období 2001 - 2011

Zdroj dat: www.czso.cz, vlastní zpracování

Podle grafu 21 mezi roky 2001 a 2011 vzrostl celkový podíl indexu vzdělanosti ve všech velikostních skupin obcí pouze o 7 až 11 %.

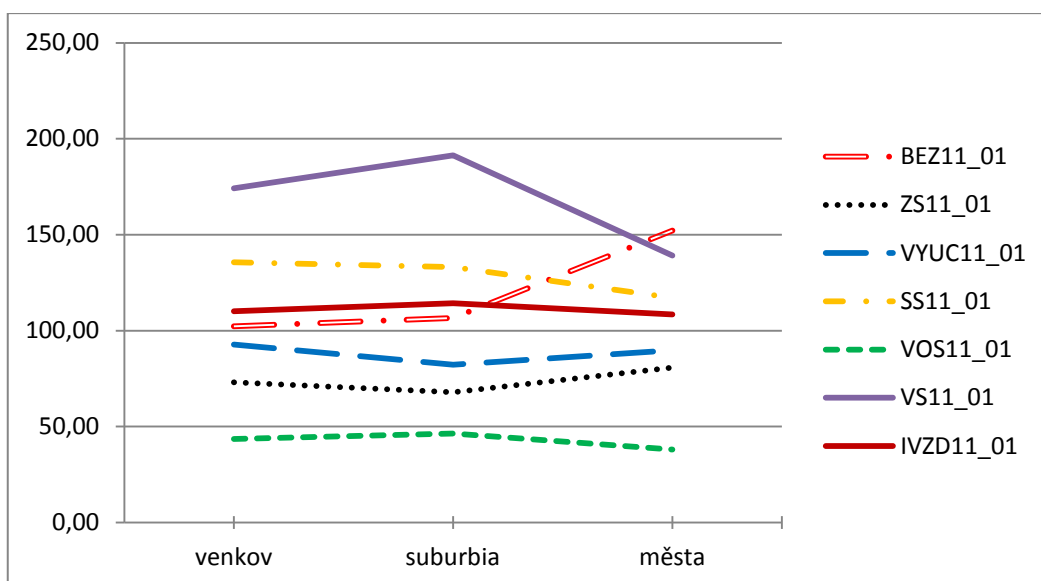
Podíl osob bez vzdělání nejvíce vzrostl v obcích s počtem 3 000 – 5 000 obyvatel téměř dvojnásobně (o 91,8 %) a v obci nad 50 000 obyvatel (České Budějovice) se zvýšil o více než polovinu (o 54,4 %). V obcích s počtem obyvatel 1 000 – 3 000 osob vzrostl pouze o 8,6 %. V ostatních obcích podíl osob bez vzdělání klesl.

Podíl osob pouze se základním vzděláním ve všech obcích poklesl. Nejvíce v obcích do 1 000 obyvatel (až o 12 %). Podíl počtu osob se středním odborným vzděláním poklesl od roku 2001 ve všech obcích. Podíl středoškolsky vzdělaných osob se naopak ve všech obcích zvýšil. Nejvyšší nárůst zaznamenaly obce do 1 000 obyvatel (až o 43 %), nejmenší nárůst byl v Českých Budějovicích (o 16,5 %).

Počet osob s vyšším odborným vzděláním poklesl nejvíce ze všech stupňů vzdělání. Nejvyšší pokles byl zjištěn v obcích s více než tisíci obyvateli. Ze všech vzdělanostních stupňů nejvíce vzrostl podíl vysokoškoláků, obzvláště v obcích do 1 000 obyvatel. V těchto obcích se jejich počet navýšil až dvojnásobně. Nejméně vzrostl podíl vysokoškolsky vzdělaných osob v obci nad 50 000 obyvatel.

Z grafu 21 je patrné, že v malých obcích se zvýšil celkový počet vzdělaných osob přibližně dvojnásobně vícekrát než ve městech. Můžeme tak vycházet z faktu, že ve městech převažuje starší generace.

Graf 22: Vývoj podílu osob s daným stupněm vzdělání v obcích podle kategorií v období 2001 - 2011

Zdroj dat: www.czso.cz, vlastní zpracování

Graf 22 nám ukazuje celkový vývoj vzdělanosti v jednotlivých kategoriích obcí celého okresu.

Nejvyšší nárůst indexu vzdělanosti nastal v suburbánních obcích, ve spojitosti s tím se téměř dvojnásobně zvýšil podíl osob s vysokoškolským vzděláním. To dokazuje, že v suburbánních vzrostl mnohem více podíl vzdělaných osob než ve městech. Ve městech se naopak značně navýšil podíl osob bez vzdělání (o 52 %). I na venkovech se zvýšil podíl vzdělaných osob více než ve městech.

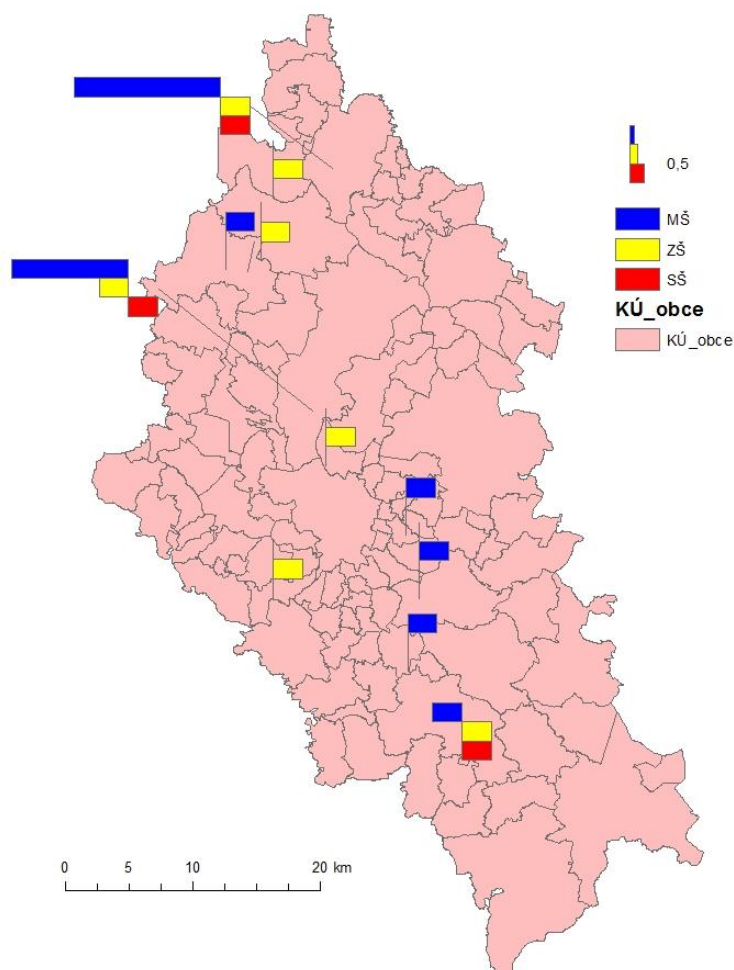
Současně s nejmenším nárůstem podílu vysokoškoláků (o 39 %) se ve městech nejméně zvýšil podíl osob se středoškolským vzděláním (o 17 %).

Lze vyjádřit, že nárůst podílu vzdělaných osob ve městech nebyl menší jen v porovnání se suburbánními obcemi, ale i v poměru s venkovskými sídly byl jejich nárůst mnohem slabší.

13.4.2. Vývoj počtu školských zařízení

Obrázek 17: Změny počtu vzdělávacích zařízení v období 1991 - 2014

Vývoj počtu školských zařízení v období 1991 - 2014

Zdroj dat: www.czso.cz, vlastní zpracování

Na obrázku 17 je zobrazen vývoj počtu mateřských škol, základních škol a středních škol v letech 1991 – 2014. Do souhrnu základních škol jsou zařazeny základní školy se dvěma stupni i školy s jedním stupněm. V souboru středních škol jsou zahrnuty gymnázia, konzervatoře, střední odborné školy a střední odborná učiliště.

Mateřské školy byly po období komunismu rušeny z důvodu značného poklesu porodnosti. V současnosti se pro mírně narůstající počet dětí převážně otevírají další třídy

ve školkách. Některé mateřské školy byly v průběhu sledovaného období zakládány v malých obcích, kde je bylo potřebné zřídit z důvodu narůstajícího počtu narozených dětí. V roce 1989 bylo v okrese celkem 115 mateřských škol a v roce 2014 už jen 90. Počet základních škol se za sledované období nezměnil, i když byly školy v některých obcích rušeny a v jiných obcích zase zakládány nové. Počet škol s prvním stupněm se snížil a oproti tomu se zvýšil počet škol s oběma stupni. Celkový počet středních škol je v současnosti o 1 školu menší než v roce 1989. V současnosti se zakládají v malých obcích nové mateřské školy. Jedná se hlavně o suburbánní obce, ve kterých se zvyšuje počet narozených dětí, a obce se tak snaží zajistit pro ně dostatečná místa ve školkách.

V obci Borovany byla v roce 1992 zrušena jedna mateřská škola. Od té doby funguje v Borovanech pouze jedna školka. Téměř v každém roce sledovaného období se počet mateřských škol v Českých Budějovicích měnil. V souhrnu ubyly pouze tři školky a jen jedna střední škola. Roku 2013 byla v obci Hlincová Hora zřízená nová mateřská škola. Hlincová Hora se řadí mezi suburbánní obce. Vzhledem k nárůstu porodnosti v této obci bylo potřebné zřídit školku pro zajištění dostatečných míst pro rostoucí počet dětí.

V Hluboké nad Vltavou bylo z počátku sledovaného období celkem pět mateřských škol. Od roku 2005 působí v této obci pouze jedna školka, která však musela zvýšit počet tříd. Do roku 1996 byla v Hluboké nad Vltavou se základní školou obou stupňů i škola pouze s prvním stupněm. V roce 1991 byla v této obci pouze jedna střední škola. Od roku 1998 již zde působily tři střední školy (včetně gymnázia, jehož provoz byl k roku 2009 ukončen).

Na počátku sledovaného období fungovala v obci Libnič mateřská škola se základní školou jednoho stupně. Obě instituce byly následně v roce 1996 zrušeny. Od té doby už v Libniči není žádné vzdělávací zařízení. Ve městě Lišov byly v roce 1991 dvě mateřské školy, dvě střední školy a jedna základní škola. Od roku 1992 v Lišově působí pouze jedno střední učiliště a od roku 1996 pouze jedna mateřská škola. Základní škola a mateřská škola Lišov je zřízena pro děti nejen z této obce, ale i pro děti z několika okolních menších obcí, jako je např. Zvíkov, Vlkovice, Libín, Hvozdec, Velechvín.

V obci Neplachov byly původně zřízeny mateřská škola a základní škola. Od roku 1996 však v obci působila už jen mateřská škola, která byla v roce 1998 zrušena. Od té doby už v obci není žádný vzdělávací institut. V roce 1996 byla v obci Nové Hrady zrušena jedna mateřská škola z původních dvou školek a do roku 1997 měly Nové Hrady i

střední školu. Je možné říct, že i toto dění mělo vliv na klesající demografický vývoj této obce.

Trhové Sviny je obec, která měla původně dvě mateřské školy, jednu základní školu a dvě střední školy. Od roku 1998 v obci působí pouze jedna mateřská škola, od roku 2006 dvě základní školy a od roku 2003 pouze jedna střední škola.

Na počátku sledovaného období bylo v obce Týn nad Vltavou celkem šest mateřských škol, dvě základní školy a dvě střední školy. V roce 1993 byl počet školek o jednu nižší. V roce 1999 bylo o další školku méně a v roce 2005 byly zrušeny další dvě mateřské školy. V Týně nad Vltavou už zůstala pouze jedna školka. V roce 2006 byla v obci založena základní škola s prvním stupněm. Ke střednímu učilišti a gymnáziu přibyla v roce 1992 i střední odborná škola. Všechny tyto střední školy působí v Týně nad Vltavou i v současnosti.

14. Závěr

Při tvorbě této bakalářské práce jsem si rozšířila okruh informací nejen o regionálním rozvoji a geografii, ale také jsem zjistila mnoho užitečných poznatků o svém rodném kraji. Ke zhotovení výsledků této práce mi byla nápomocna především zpracovaná data, jejichž pomocí jsem mohla vytvořit přehled demografického a sociálního vývoje okresu České Budějovice.

Od roku 1989 byly jak jednotlivé obce okresu, tak i celý Jihočeský kraj a hlavně i celá Česká republika, postiženy výraznými změnami. Po pádu komunismu se pro společnost otevřely nové možnosti. Byly uskutečněny restituční majetku původním majitelům, jimž byl odebrán během znárodnění. Státní majetek byl privatizován a převeden do soukromého vlastnictví. V organizacích proběhly razantní změny v technologiích a ve výrobě (technologické, inovační). Také se začaly klást nové požadavky na pracovní síly (na jejich dovednosti a znalosti).

Nejvíce však ovlivnily společnost sociální změny. Lidé mohli studovat v zahraničí, pracovat v zahraničí a samovolně cestovat. Tyto trendy měly však dopad na demografický vývoj společnosti. Snižovala se porodnost a dochází tak ke stárnutí obyvatelstva.

Během sledovaného období 1989 – 2014 se počet obyvatel okresu České Budějovice zvýšil o 16 718 osob, což je 9,66 % z celkového počtu populace v roce 1989. V populaci okresu převládají ženy nad muži. Rozdíl jejich poměru je velmi minimální, jelikož na tisíc mužů připadá přibližně 1 046 žen. To nám dokazuje, že ženy se dožívají vyššího věku než muži. V období let 1991 - 2014 dosahoval přirozený přírůstek kladných i záporných hodnot. I když počet zemřelých osob v okrese dlouhodobě převyšoval počet narozených dětí, celková hodnota přirozeného přírůstku měla kladný výsledek (rozdíl počtu narozených a zemřelých za celé období činí 1 855 osob). Více než přirozený přírůstek měl na rostoucí počet obyvatel v okrese vliv migrační přírůstek, který dosáhl za sledované období vysoké hodnoty (16 178 osob). Sňatečnost v okrese se mírně snižuje, avšak k současnému trendu počet sňatků značně převyšuje počet rozvodů (celkově o 10 162 sňatků za sledované období). S ubývajícími průmyslovými podniky a poklesem zemědělství v Českobudějovickém okrese po roce 1989 se zvýšila zaměstnanost v terciárním sektoru („sektoru služeb“).

V hypotéze č. 1 jsem se zaměřila na populační vývoj obyvatel v obcích okresu. Na populační nárůst obyvatel v jednotlivých obcích měl výrazný vliv hlavně migrační pohyb obyvatelstva a s tím související přirozený přírůstek. Nejvíce obyvatel je soustředěno v okolí města České Budějovice. České Budějovice mohou lidem poskytnout mnoho pracovních příležitostí a bohatou sociální vybavenost. Jak už bylo v hypotéze č. 1 zmíněno, od konce 20. století se na území okresu začal rozšiřovat nový trend suburbanizace. Obyvatelé měst se stěhují do jejich zázemí, která jim nabízejí lepší podmínky pro rodinný život. Obce v blízkém okolí rozšiřují svá území o nové výstavby nebo dokonce nové lokality. Dokonce vznikají tzv. satelitní městečka. Pro mladou populaci jsou tyto obce velmi lákavé, jelikož jsou stále v dostatečné blízkosti velkých měst. Lidé si zde mohou stavět rodinné domy v klidném a čistém prostředí. Mezi zásadní suburbia patří obce Srubec, Litvínovice, Roudné, Homole, Hlincová Hora, Boršov nad Vltavou. V těchto obcích se počet obyvatel v posledních téměř dvaceti letech více než zdvojnásobil. Oproti tomu však počet obyvatel ve městech poklesl. V současnosti tato suburbia ještě nabízejí k prodeji mnoho stavebních parcel a dokonce do budoucna ještě plánují rozšíření svých území. Můžeme tedy předpokládat další příliv přistěhovalých obyvatel převážně z měst. Obce ležící při severních a jižních hranicích okresu se potýkají s poklesem obyvatel nebo dlouhodobou stagnací. Důvodem je, že v těchto obcích se zvyšuje nedostatek pracovních příležitostí a už nejsou ani dostatečně atraktivními oblastmi pro příliv nových obyvatel. Se stagnací počtu obyvatel se hlavně potýkají Nové Hrady a Horní Stropnice. K největšímu poklesu populace došlo v obcích v severní části okresu (Horní Kněžeklady, Chrást'any, Dražič, Žimutice). Nejvýraznější pokles populace byl zaznamenán v obci Horní Stropnice. V této obci se nachází vysoký podíl rekreačních domů, a nemá tedy dostatečné prostory pro nové výstavby domů.

Při analýze jednotlivých hodnot stárnutí populace v souvislosti s hypotézou č. 2 jsem došla k závěru, že se poměr seniorů v průběhu sledovaného období liší v určitých obcích Českobudějovického okresu. Největší rozlišení ve vývoji demografického stárnutí můžeme hledat mezi městem České Budějovice a suburbánními obcemi v jeho okolí. Vysvětlení se dá najít v lišícím se vývoji demografických jevů, ovlivňujících populační stárnutí, tj. ve vývoji vnitřní migrace a následném vývoji porodnosti. Jak už bylo zmíněno, v průběhu sledovaného období vlivem nového trendu suburbanizace vykazují města úbytek převážně mladé generace. S velkým přílivem mladé populace se

v suburbiích výrazně zvýšila porodnost, která postupně převyšuje poměr seniorů. Podle uvedené hypotézy č. 2 lze říci, že v těchto populačně rostoucích obcích dochází k „populačnímu mládnutí“. Naproti tomu, ve městech dochází k opačnému jevu. Zvyšuje se úbytek mladé generace a vývoj porodnosti spíše stagnuje, což se projevuje na značném zvýšení podílu osob nad 65 let. Ke stárnutí populace však nedochází jen v Českých Budějovicích, ale v celém okrese. Při porovnání indexu stáří v roce 2001 a v roce 2011 lze zpozorovat, že se celkový index stáří v převážné většině okresu zvýšil. Můžeme tedy říct, že zatímco v průběhu sledovaného období podíl dětské poklesl, podíl starší generace v okrese narůstá. Jde totiž o současný tzv. trend stárnutí populace v celé Evropě. Zásadním příčinou stárnutí byl značný pokles porodnosti již v počátku 90. let. Díky vysoké porodnosti v předchozích letech (před rokem 1989) počet seniorů starších 65 let ještě v budoucnu vzroste, a s tím se bude zvyšovat i stárnutí populace.

Další částí bakalářské práce bylo popsat změny úrovně vzdělanosti v okrese České Budějovice na základě stanovené hypotézy č. 3 a identifikovat území s dynamickými proměnami. Pro výzkum vzdělanostní úrovně obcí byly využity data ze SLDB. Úroveň vzdělání obyvatel jednotlivých obcí je ovlivněn socio-demografickým vývojem daného území. Zpočátku sledovaného období byla nejvyšší vzdělanost zaznamenána hlavně v Českých Budějovicích, jež měly nejvyšší zastoupení vysokoškoláků v rámci okresu. Oproti tomu na venkovech žili převážně lidé s nejnižší vzdělaností úrovní. S příchodem větších možností ve vzdělání, jako je studium v zahraničí a založení nových fakult, se vzdělanost populace po roce 1989 celkově zvýšila. V průběhu sledovaného období se ve venkovských obcích značně zvýšil počet vzdělaných obyvatel, obzvláště vysokoškoláků. Ve městech však vzdělaných osob ubývá a naopak přibývá podíl osob bez vzdělání. Důvodem úbytku vzdělaných obyvatel ve městech je opět proces suburbanizace. Jak už bylo zmíněno, do suburbánních obcí se z měst stěhuje převážně mladá generace, která je v poměru ke starší generaci mnohem vzdělanější. V suburbiích jsou stavěny nové lokality převážně pro populaci s vyššími příjmy, čehož dosahují hlavně lidé s vyšší vzdělaností. Proto tedy se zvyšující migrací z měst do suburbánních obcí, přibývá nejen počet obyvatel, porodnost, ale i celková vzdělanost místního obyvatelstva. V průběhu sledovaného období se s měnícím počtem rozených dětí měnily i počty školních zařízení. S poklesem porodnosti se snižoval počet mateřských škol. V pozdějších letech pro zajištění dostatečných míst se v mateřských školách spíše otevíraly další třídy. Celkově

se za sledované období počet mateřských zařízení snížil, ale byl nahrazen zvýšením počtu tříd. Ze základních škol se převážně rušily školy s jedním stupněm. Vysoké školy nalezneme v rámci okresu pouze v Českých Budějovicích, kde poskytují vysokoškolské vzdělání na několika fakultách s mnoha obory.

Z celkového pohledu se sociální i demografický vývoj nejvíce projevil v suburbíích. S příchodem tohoto nového trendu se suburbánní obce značně rozšiřují a rozvíjejí. Na základě stanovené hypotézy č. 3 lze odpovědět, že ekonomický rozvoj suburbíí bude mít ještě dlouhodobé pokračování. Ve městech naopak socio-demografický vývoj stagnuje nebo kolísá. Ve venkovských obcích dochází k mírnému vývoji, avšak proti suburbíím je velmi nepatrný.

S přibývajícím populací a rozšiřováním území suburbánních obcí přichází i otázky týkající se sociálního zabezpečení obyvatel. Např. z důvodu zvýšeného počtu rozených dětí je nutné řešit dostatek míst v mateřských školách. Mateřské školy, které jsou v blízkosti suburbíí už nemají dostatek místa pro další děti, a proto si už obce zařizují vlastní školky nebo o tom zatím uvažují. Dále by tyto obce měly mít obchody s potravinami nebo dětská hřiště. S narůstajícím počtem obyvatel se mohou zvýšit i jejich nároky na sociální a kulturní zajištění.

Při statistickém testování jednotlivých indexů a jejich změnách mezi kategoriemi obcí a mezi velikostními skupinami obcí, nebyly zjištěny žádné statisticky signifikantní rozdíly. Při použití Kruskal- Wallisova testu i mediánového testu byla vypočtena p-hodnota $> 0,05$. To potvrzuje, že mezi kategoriemi obcí i velikostními skupinami obcí v rámci okresu nedošlo k významným změnám sledovaných ukazatelů.

15. Přehled použité literatury

ALHO, J. M. a SPENCER B. D. *Statistical Demography and Forecasting: Springer Series in Statistics*. New York: Springer New York, 2005. ISBN 978-0-387-23530-1

GRULICH, J. *Migrace městského a vesnického obyvatelstva: Farnost České Budějovice 1750 - 1824*. České Budějovice: Nová tiskárna Pelhřimov, 2013. ISBN 978-80-7394-5

KALIBOVÁ, K., PAVLÍK, Z. a VODÁKOVÁ, A. *Demografie (nejen) pro demografy*. 3. přeprac. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2009. ISBN 978-80-7419-012-4

KLUFOVÁ, R. a POLÁKOVÁ, Z. *Demografické metody a analýzy: Demografie české a slovenské populace*. Praha: Wolters Kluwer ČR (Aspi), 2010. ISBN 978-80-7357-546-5

KOSCHIN, F. *Demografie poprvé*. 2. vydání. Příbram: Oeconomica, 2005. ISBN 80-245-0859-1

KOVÁŘ, D. *Zmizelé Čechy: Českobudějovicko*. 1. vydání. Praha: Paseka, 2012. ISBN 978-80-7432-257-0

MATĚJŮ, P., STRAKOVÁ J. et Al. *Nerovné šance na vzdělání: Vzdělanostní nerovnosti v České republice*. Praha: Nakladatelství Academia, 2006. ISBN 978-80-200-1947-9

MIŠTERA, L. a kol. *Geografie krajů ČSSR*. 1. vydání. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1984.

PAVLÍK, Z. a KALIBOVÁ, K. *Mnohojazyčný demografický slovník*. 2. přeprac. vyd. Praha: Česká demografická společnost, 2005. ISBN 80-239-4864-4

PLETZER, K. a kol. *Českokobudějovicko: Oblastní turistický průvodce*. Praha: Sportovní a turistické nakladatelství, 1959.

ROUBÍČEK, V. *Úvod do demografie*. 1. vydání. Praha: CODEX Bohemia, 1997. ISBN 80-85963-43-4

VESELÁ, J. *Demografie: pro studenty pedagogických fakult*. Hradec Králové: Gaudeamus, 1997. ISBN 80-7041-745-5

15.1. Internetové zdroje

BRABEC, T. *Případová studie III. – Kodetka – Hlincová Hora*. Suburbanizace [online], Rok neuveden [cit. 1. dubna 2016]. Dostupné z: http://www.suburbanizace.cz/03_kodetka.html

Historické milníky. Motor Jikov [online], © 2013 [cit. 23. října 2015]. Dostupné z: <http://www.motorjikov.com/motor-jikov-group/historicke-milniky/>

Historie. Belis [online], © 2009 – 2016 [cit. 5. listopadu 2015]. Dostupné z: http://www.belis.eu/clanek.html?oblast=smaltovane_nadobi&id=29&oblast=smaltovane_nadobi

Historie. PRYM GROUP [online], © 2016 [cit. 18. října 2015]. Dostupné z: <http://www.prym-consumer.cz/prym/proc/docs/0H0F003XX.html>

Charakteristika okresu České Budějovice. ČSÚ [online], © 2015a [cit. 4. září 2015].
Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xc/charakteristika_okresu_cb

JENERÁLOVÁ, I. *Vývoj české ekonomiky*, Podnikání [online], 2011
[cit. 22. října 2015]. Dostupné z: <http://www.czech.cz/cz/Podnikani/Ekonomicka-fakta/Vyvoj-ceske-ekonomiky>

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Wikipedie [online], © 2016a
[cit. 15. září 2015]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Jihoeska_univerzita_v_Ceskych_Budejovicich

KALECKÝ, L. *Středisková soustava osídlení – moderní utopie, nebo tradiční nástroj uspořádání prostoru?* Deník veřejné správy [online], © 2012, [cit. 13. dubna 2016].
Dostupné z: <http://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6544450>

KOPAČKA, L. *Změny v geografickém rozmístění čs. průmyslu 1962-1988*. Sborník české geografické společnosti [online], 1992 [cit. 23. října 2015]. Dostupné z:
http://geography.cz/sbornik/wp-content/uploads/downloads/2014/02/1992_97_3_Kopacka_Zmenyvgeografickemrozmisteni.pdf

KOPÁČEK, J. a VODRA, V. *TSE*. Encyklopedie Českých Budějovic [online],
© 1998 – 2016 [cit. 29. října 2015]. Dostupné z: <http://encyklopedie.cbudejovice.cz/clanek/ts>

LITSCHMANNOVÁ, M. *Úvod do analýzy časových řad*. VŠB – TU Ostrava [online],
© 2010, [cit. 13. dubna 2016]. Dostupné z:
http://homel.vsb.cz/~lit40/SMAD/Casove_rady.pdf

Malý lexikon obcí České republiky – 2015. ČSÚ [online], © 2015b [cit. 20. srpna 2015]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/maly-lexikon-obci-ceske-republiky-2015>

NOVOTNÝ, M. *Školství*. Encyklopedie Českých Budějovic [online], © 1998 – 2016 [cit. 9. října 2015]. Dostupné z: <http://encyklopedie.c-budejovice.cz/clanek/skolstvi>

Obec. Wikipedie [online], © 2016c [cit. 30. března 2016]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Obec>

Obchodní rejstřík. Peníze [online], Rok neuveden [cit. 26. října 2015]. Dostupné z: <http://rejstrik.penize.cz/00673102-desta-a-s>

Okres České Budějovice. Wikipedie [online], © 2015a [cit. 20. srpna 2015]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Okres_Ceske_Budejovice

OUŘEDNÍČEK, M. *Suburbanizace: Co to je a jaké má podoby?* Suburbanizace [online], Rok neuveden - a, [cit. 20. března 2016]. Dostupné z: http://www.suburbanizace.cz/01_teorie_suburbanizace.htm

OUŘEDNÍČEK, M. *Prostorový vývoj měst: Historická suburbanizace*. Suburbanizace [online], Rok neuveden - b, [cit. 20. března 2016]. Dostupné z: http://www.suburbanizace.cz/02_teorie_prostorovy_vyvoj_mest.htm

POULOVÁ, N. a VONDRA, V. *Jihočeská energetika*. Encyklopedie Českých Budějovic [online], © 1998 – 2016 [cit. 30. října 2015]. Dostupné z: <http://encyklopedie.c-budejovice.cz/clanek/jihoceska-energetika>

Profil společnosti. TSE [online], © 2010 [cit. 3. listopadu 2015]. Dostupné z: <http://www.tse.cz/o-spolecnosti/profil-spolecnosti.html>

Průmysl v Česku. Wikipedie [online], © 2016d [cit. 14. října 2015]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Prumysl_v_Cesku

Statistická ročenka Jihočeského kraje. ČSÚ [online], © 2008 [cit. 21. září 2015]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/950046b94d>

Suburbanizace. Wikipedie [online], © 2016e [cit. 20. března 2016]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Suburbanizace>

Škoda (podnik). Wikipedie [online], © 2016f [cit. 2. listopadu 2015]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Prumysl_v_Cesku

ŠTYGLEROVÁ, T. *Klasická česká rodina mizí, čísla jsou neúprosná: Méně dětí a sva-
teb, hodně rozvodů*. Časopis Statistika&My [online], © 2015, č. 1 [cit. 10. října 2015].
Dostupné z: <http://www.reflex.cz/clanek/zpravy/61718/klasicka-ceska-rodina-mizi-cisla-jsou-neuproсна-mene-deti-a-svateb-hodne-rozvodu.html>

Transformace ekonomiky. Referáty-seminárky.cz [online], © 2006, [cit. 8. listopadu 2015]. Dostupné z: <http://referaty-seminarky.cz/transformace-ekonomiky/>

VODA, J. *Vývoj školské politiky v procesu transformace vzdělávacích systémů České republiky a Polska*. Metodický portál: inspirace a zkušenosti učitelů [online], © 2008, [cit. 30. listopadu 2015]. Dostupné z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/k/z/2731/VYVOJ-SKOLSKE-POLITIKY-V-PROCESU-TRANSFORMACE-VZDELAVACICH-SYSTEMU-CESKE-REPUBLIKY-A-POLSKA.html/>

VONDRA, V. *Gama*. Encyklopedie Českých Budějovic [online], © 1998 – 2016a [cit. 28. října 2015]. Dostupné z: <http://encyklopedie.c-budejovice.cz/clanek/gama>

VODRA, V. *Groz-Beckert*, Encyklopedie Českých Budějovic [online], © 1998 – 2016b [cit. 25. října 2015]. Dostupné z: <http://encyklopedie.c-budejovice.cz/clanek/groz-beckert>

VONDRA, V. *Koh-i-noor Hardtmuth*. Encyklopedie Českých Budějovic [online], © 1998 – 2016c [cit. 25. října 2015]. Dostupné z: <http://encyklopedie.c-budejovice.cz/clanek/koh-i-noor-hardtmuth>

VONDRA, V. *Motor Jikov*. Encyklopedie Českých Budějovic [online], © 1998 – 2016d [cit. 20. října 2015]. Dostupné z: <http://encyklopedie.c-budejovice.cz/clanek/motor-jikov>

VONDRA, V. *Průmysl*. Encyklopedie Českých Budějovic [online], © 1998 – 2016e [cit. 17. října 2015]. Dostupné z: <http://encyklopedie.c-budejovice.cz/clanek/prumysl>

Vzdělání. Demografie [online], © 2004 - 2014, [cit. 18. listopadu 2015]. ISSN 1801-2914. Dostupné z: http://www.demografie.info/?cz_vzdelani

Vysoká škola evropských a regionálních studií. Wikipedie [online], © 2015b [cit. 30. září 2015]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Vysoka_skola_evropskych_a_regionalnich_studi

Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích. Wikipedie [online], © 2016b [cit. 19. září 2015]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Vysoka_skola_technicka_a_ekonomicka_v_Ceskych_Budejovicich

16. Seznam obrázků, tabulek a grafů

Obrázek 1: Administrativní členění okresu České Budějovice	29
Obrázek 2: Početní vývoj v obcích okresu České Budějovice v první dekádě sledovaného období.....	62
Obrázek 3: Početní vývoj v obcích okresu České Budějovice ve druhé dekádě sledovaného období.....	65
Obrázek 4: Početní vývoj v obcích okresu České Budějovice za celé sledované období.....	67
Obrázek 5: Vývoj přirozeného pohybu v obcích okresu České Budějovice v první dekádě sledovaného období	71
Obrázek 6: Vývoj migračního pohybu v obcích okresu České Budějovice v první dekádě sledovaného období	71
Obrázek 7: Vývoj migračního pohybu v obcích okresu České Budějovice v druhé dekádě sledovaného období	72
Obrázek 8: Vývoj přirozeného pohybu v obcích okresu České Budějovice v druhé dekádě sledovaného období	72
Obrázek 9: Vývoj přirozeného pohybu v obcích okresu České Budějovice za celé sledované období.....	74
Obrázek 10: Vývoj migračního pohybu v obcích okresu České Budějovice za celé sledované období.....	74
Obrázek 11: Stárnutí populace v obcích okresu České Budějovice v roce 2001.....	77
Obrázek 12: Stárnutí populace v obcích okresu České Budějovice v roce 2011.....	79
Obrázek 13: Vývoj stárnutí populace v obcích okresu České Budějovice v období 2001 - 2011	81
Obrázek 14: Vzdělanost obyvatel v obcích okresu České Budějovice v roce 2001.....	86
Obrázek 15: Vzdělanost obyvatel v obcích okresu České Budějovice v roce 2011.....	87
Obrázek 16: Vývoj vzdělanosti obyvatel v obcích okresu České Budějovice v období 2001 - 2011	89
Obrázek 17: Změny počtu vzdělávacích zařízení v období 1991 - 2014	93
Tabulka 1: Vybrané ukazatele okresů Jihočeského kraje.....	30
Tabulka 2: Vývoj národnosti obyvatel v okrese České Budějovice	43
Tabulka 3: Největší podniky s počtem zaměstnanců nad 500 v okrese České Budějovice.....	54
Tabulka 4: Vývoj osamocení obcí po roce 1989.....	60
Graf 1: Velikostní kategorie obcí v okrese České Budějovice dle počtu obyvatel (r. 2013)	27
Graf 2: Počet obyvatel v jednotlivých kategoriích obcí v roce 2013 (v %).....	28
Graf 3: Vývoj počtu obyvatel okresu České Budějovice v letech 1989-2014	31
Graf 4: Historický vývoj obyvatelstva v okrese České Budějovice	32
Graf 5: Struktura obyvatelstva v okrese České Budějovice k 31. 12. 2014	34

Graf 6: Zastoupení jednotlivých věkových skupin v okrese České Budějovice ve sledovaném období (v %)	35
Graf 7: Zastoupení jednotlivých věkových skupin v okresech Jihočeského kraje k 31. 12. 2014 (v %)	36
Graf 8: Přirozená měna obyvatelstva v okrese České Budějovice v letech 1991-2014.....	37
Graf 9: Přírůstek obyvatelstva v okrese České Budějovice v letech 1991-2014.....	38
Graf 10: Obecná míra úmrtnosti Jihočeského kraje a jeho okresů v roce 2014 (v ‰)	39
Graf 11: Migrace v okrese České Budějovice v letech 1989-2014 (v ‰)	40
Graf 12: Sňatečnost a rozvodovost v okrese České Budějovice v letech 1991-2014	41
Graf 13: Vývoj vzdělanosti obyvatel ve věku 15 a více let podle nejvyššího ukončeného vzdělání v okresu České Budějovice	46
Graf 14: Počet živě narozených v okrese České Budějovice v letech 1989 - 2014	47
Graf 15: Vývoj podílu počtu obyvatel podle velikosti obcí	68
Graf 16: Vývoj podílu počtu obyvatel podle kategorií obcí	69
Graf 17: Pohyb obyvatelstva podle velikostních skupin obcí v období 1994 - 2014	75
Graf 18: Pohyb obyvatelstva podle kategorií obcí v období 1994 - 2014.....	76
Graf 19: Vývoj věkové struktury a indexu stáří za období 2001 - 2011 podle velikostních skupin obcí	82
Graf 20: Vývoj věkové struktury a indexu stáří v období 2001 - 2011 podle kategorií obcí	84
Graf 21: Vývoj podílu osob s daným stupněm vzdělání v obcích podle velikostních skupin v období 2001 - 2011.....	90
Graf 22: Vývoj podílu osob s daným stupněm vzdělání v obcích podle kategorií v období 2001 - 2011	92